

BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

Gazdaság és Társadalomtudományi Kar

Szociológia és Kommunikáció Tanszék

„Tér-hatás”: Szabadság tér

Így kommunikál a modern közterület

Készítették:

Erdei Boglárka

Chalhoub Nidal

Záborszki Helga

Kommunikáció és médiatudomány
szakos hallgatók

Konzulens:

Bátori Zsolt

Tudományos főmunkatárs

Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Budapest, 2012

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük Bátori Zsolt tudományos főmunkatársnak, hogy hétről hétre irányt mutatva segítette tanulmányunk elkészültét.

Köszönetet mondunk továbbá Ásztai Bálintnak, a STO Kft. munkatársának és a budapesti Szabadság téren található interaktív szökőkút tervezőjének, hogy megismerhettük a szökőkút tervezésének és kivitelezésének háttérét és folyamatát, továbbá véleményét a mai magyar városépítészetről.

Köszönet illeti az V. kerületi Főépítészeti irodából Cselovszki Zoltán főépítészt és Kalászi Hajnalkát, a Településfejlesztési Csoport csoportvezetőjét, hogy a velük készített interjú során több, általunk a dolgozattal kapcsolatban felvetett problémát válaszoltak meg, illetve szakértelmükkel és véleményükkel hozzájárultak feladatunk sikeres teljesítéséhez.

Nem utolsósorban pedig szeretnénk köszönetet mondani Jankó Brigittának, Szalóki Csaba Dávidnak és Litomericzky Anitának a BME GTK Kommunikáció és médiatudomány mesterszak Interdiszciplináris kommunikációkutatás tárgy keretében született megegyező című tanulmány elkészítésében való közreműködésükért, amely ezen TDK dolgozatunk alapjaként szolgál.

A Készítők

Tartalomjegyzék

1	<i>Bevezető</i>	1
2	<i>Köztér és ember viszonya, a nyilvános tér és használójának kommunikációja</i>	3
2.1	Biológiai, evolúciós gyökerek	3
2.2	Aktív környezet	4
3	<i>A tér urbanisztikai megközelítésben</i>	6
3.1	A köztér	6
3.2	Univerzális kulturális szükségletek	8
3.3	A közterek formája és mérete	9
3.4	Vizuális rend	10
3.5	Az időtöltés terei	10
4	<i>A Szabadság tér története</i>	13
4.1	A kezdetektől	13
4.2	A tér utóélete, a rendszerváltás után	17
4.3	A tér napjainkban	18
4.4	Egy kis kitekintés - a II. ütemről	25
5	<i>A tér szimbólumrendszere</i>	28
5.1	A tér funkciója – visszatérés a kezdetekhez	32
6	<i>A Szabadság tér elemzése vizuális kommunikációs szempontból</i>	34
7	<i>Kulturális hagyaték, régi emlékmű az új téren</i>	40
7.1	Művészettörténeti szempontok	40
7.2	Az emlékmű áthelyezésének kérdésköre és problematikája	43
8	<i>Vizsgálati módszerek</i>	48
8.1	Hipotézisek	48
8.2	Kérdőíves felmérés	49
9	<i>Eredmények a hipotézisek tükrében</i>	55
10	<i>Összefoglalás</i>	58
	<i>Szakirodalom</i>	60
	<i>Mellékletek</i>	64

Kérdőív	64
A kérdőív részletes kiértékelése	68
Interjúk.....	101

Ábrajegyzék

1. ábra: A Belváros Új Főutcája ablakdesign	2
2. ábra: Coquereau: A pesti Újépület (tusrajz).....	13
3. ábra: Batthyány örökmécses	14
4. ábra: Irredenta szobrok	15
5. ábra: Szabadság téri körforgalom virágágyása	16
6. ábra: Ereklés Országzászló	17
7. ábra - Budapest Szíve Program: Projekt csomagok	19
8. ábra: Az interaktív szökőkút a Szabadság téren.....	21
9. ábra: Hódmezővásárhely: Kossuth tér	23
10. ábra - A megújult Március 15. tér	25
11. ábra - A Károly körút megújult szakasza, Deák Ferenc tér	26
12. ábra: Szabadság tér térszerkezete	29
13. ábra: Ronald Reagan szobor, Máté István alkotás	31
14. ábra: Reagan az amerikai nagykövetséggel és a Szovjet emlékművel szemben	32
15. ábra: A játszótér egy szeglete.....	37
16. ábra: Banknegyed	38
17. ábra: Ronald Reagan szobor	39
18. ábra: Bandholtz tábornok szobra.....	39
19. ábra: Ergonomikus padok a Szabadság téren.....	41
20. ábra: Ergonomikus szemetesek a Szabadság téren.....	42
21. ábra: Lámpaoszlopok a Szabadság téren	43
22. ábra: Szovjet emlékmű a Szabadság téren	45
23. ábra: "Mennyire tetszett a Belváros Új Főutcája az embereknek?"	51
24. ábra: "Mi az, ami leginkább elnyerte a tetszését?"	52
25. ábra: "Mennyire tartja hangulatosnak a teret?"	53
26. ábra: "Mennyire tartja hangulatosnak a teret?"	54
27. ábra: Fürdőző gyerekek a Szabadság téren	56

1 Bevezető

2010 tavaszán adták át a budapesti Szabadság téren a Belváros Új Főutcájának végpontjaként az interaktív szökőkutat, ezzel egy példaértékű, európai szintű Főutcat hoztak létre, mely bővelkedik innovatív technikai megoldásokban. A projekt célja volt az élhetőbb környezet, egy valódi közösségi tér kialakítása. Az 5,5 milliárd forint összköltségű város-rehabilitációs fejlesztésen belül helyet foglaló "Új Magyarország Fejlesztési Terv", és azon belül a 2005-ben meghirdetett "Budapest Szíve" nemzetközi építészeti ötletpályázat kiírás eredményeként létrejött "Budapest Szíve közterület megújítási program" keretében, 1,9 milliárd forintos európai uniós támogatásból újulhatott meg az V. kerület egy jelentős része. Ennek egyik fő fejlesztési projektje a „Belváros új főutcájának kiépítése – I. ütem”, ami alapján összekapcsolták és díszburkolattal látták el a Kecskeméti utca és az Október 6. utca közötti szakaszt, megújult a közvilágítás, a közeli kisutcák új növényzettel lettek ellátva, és tették mindezt hazai alapanyagok felhasználásával, technológiai újítások alkalmazásával. A főutca felújításával együtt csökkentették az átmenő gépjárműforgalmat, aminek hatására csökkent zaj-, a porszenyezés a káros rezgés, és ráadásul így még a turisták számára is vonzóbbá vált a belváros. (Átadták..., 2010)

Ez az egyedülálló esemény inspirált minket abban, hogy a nagyszabású beruházás egyik legsikeresebb termékén, a megújult Szabadság tér vizsgálatán keresztül választ kapjunk arra a fő kérdésre, hogy egyáltalán miért fontosak a nyilvános terek az emberek életében, továbbá milyen fő szempontok alapján működik a tértervezés és -felújítás Magyarországon.

Dolgozatunk irányát öt kérdés feltevésével jelöltük ki, melyeknek megválaszolásához kvalitatív és kvantitatív módszereket alkalmaztunk a releváns szakirodalom feldolgozása mellett. A kutatás kezdeti fázisában feltett kérdéseink:

- *Milyen a kapcsolat egy nyilvános tér és használói között?*
- *Mennyire illik bele a történelmi jellegű városképbe a Szabadság tér modernsége?*

- *A Belváros Új Főutcája projektet, a Szabadság teret és az interaktív szökőkutat hogyan értékelik az emberek, mi a benyomásuk róla?*
- *Mennyire hasznos és kihasznált a Szabadság tér?*
- *A kutatási eredmények tükrében kijelenthetjük, hogy jó irányba halad a terek modernizálása?*

A továbbiakban a potenciális válaszok megtalálásának lehetősége motivált minket, felhasználtuk az összes elérhető erőforrásunkat annak érdekében, hogy a különböző szakirányok, vagyis szakterületek képviselői releváns tudásuk felhasználásával egy olyan tanulmányt hozzanak létre, melynek fő jellemzői a komplexitás és a precizitás.

1. ábra: A Belváros Új Főutcája ablakdesign
Forrás: saját

2 Köztér és ember viszonya, a nyilvános tér és használójának kommunikációja

E fejezet megírásához egy új interdiszciplína, a környezetpszichológia, vagyis egy olyan tudományág segítségét kell igénybe vennünk, amely az egyének, csoportok, és a szociofizikai (épített és természeti) környezet közötti tényleges kölcsönhatások tanulmányozásával foglalkozik. A 60-as, 70-es évektől kezdtek tudatosulni a kutatókban, tudósokban a nagy környezeti problémák - urbanizáció, túlnépesedés, lakótelepek, környezeti katasztrófák és környezetszennyezés - pszichológiai kérdései mellett a kisebb környezetek lélektani vonatkozásai - mint például a lakókörnyezeteké vagy a köztereké -, amelyeket a laboratóriumi pszichológia képtelen volt teljes mélységében feltárni és megmagyarázni. (Düll Andrea, 2000, 160-187)

2.1 Biológiai, evolúciós gyökerek

A táj – jelen esetben tér – és az ember közötti tranzakcióknak biológiai, evolúciós gyökerei vannak (Crozier, Ray, 1994, 22-32). Az ember és környezete között alapvetően reciprocitás van: az egyik hat a másikra és ez oda-vissza működik. Jay Appleton 1975-ben írt tanulmányában az emberek környezeti preferenciáit a környezet fizikai és szimbolikus jellemzőivel próbálta magyarázni. Az állatok viselkedését tanulmányozta túlélési szempontból. Arra jutott, hogy minél sikeresebben alkalmazkodik a környezetéhez az állat, annál jobbak lesznek a túlélési esélyei. Elméletét emberekre is alkalmazta, mondván, folytonosság figyelhető meg az emberek és az állatok között e tekintetben. Azonban elméletében felfedezte azt a problémát, hogy az emberben, ellentétben az állatokkal, nem alakult ki ez a spontán tudatosulás. Megoldásként kidolgozta a kilátás-rejtőzködés elméletét.

Az elmélet fő gondolata az, hogy az élőlény számára fontos az, hogy mennyire tud elrejtőzni, azaz ő lássa a veszélyt, de a többi állat ne lássa őt. A folytonosságot ember és állat között ebben az elméletben ragadta meg, mondván az ember esetében is nagyon fontos a környezetnek ezen aspektusa.

Felmerül bennünk a kérdés, hogy hogyan kapcsolódik a környezet élvezeti értéke ehhez az elmélethez? Appleton leírta azt, hogyha a térnek megvan a kilátás-rejtőzködés funkciója, akkor az élőlény számos szükségletét ki tudja elégíteni. Az embernél is így működik ez a mechanizmus: minél előnyösebb ilyen szempontból a táj, annál nagyobb az élvezeti értéke.

Esetünkben térről beszélünk, tehát az olvasó azt gondolhatja, hogy ilyen szempontból nincs a térnek túlzottan jelentős élvezeti értéke. Ez azzal magyarázható, hogy az emberek és az állatok között ilyen szempontból nem teljes a folytonosság, mivel az ember életében már nincsenek jelen azok a veszélyforrások, melyek az állatoknál még megvannak. Appleton elmélete azonban helytálló, ez csupán speciális eset, sok olyan aspektus is közrejátszik benne, amit szocializáció során sajátítunk el. Speciális abban a tekintetben is, hogy a Szabadság tér esetében felfoghatjuk a tér közepén álló szökőkutat „búvóhelyként”, mivel be lehet menni a közepére. Egy másik szempont szerint a tér egyfajta kilátást biztosít, amely szintén biztonságérzetünket növelve kielégíti szükségleteinket, és ezzel a táj élvezeti értéke nő.

Tehát a tér (környezet) pszichológiai szempontból speciális eset, mivel paradox módon a biztonságot adó, zárt terekkel ellentétben nyitott, élvezhetősége ennek ellenére magas. Érdeemes megjegyezni, hogy a zárt helyek nem minden esetben nyugtatják meg az embert, gondoljunk csak a klausztrofóbiában szenvedőkre.

2.2 Aktív környezet

A környezet és az ember bonyolult kölcsönhatásban létezik, ezért beszélünk aktív környezetről. A személy-környezet tranzakció során a térhasználó egyének, csoportok megváltoztatják a környezetet, és ezzel egyidejűleg viselkedésük, tapasztalataik, és észlelésük is megváltozik a környezet által. Mivel az épített környezetekben a viselkedéseknek végtelen változata jelenhet meg, így azok jelentését egyes személyek viselkedésének megfigyelésével írhatjuk le legteljesebben. Hogy miért is fontos ezen jelentések vizsgálata? Beszélhetünk úgynevezett szubjektív vagy interpretált térről, ami azt jelenti, hogy a tér jelentése az egyén számára fontosabb lehet, mint a fizikai tulajdonságai. Ettől függetlenül összetett vizsgálatot igényel a konkrét cselekvés,

ugyanis vizsgálatok bizonyítják, hogy különböző anyagú, előállítási technológiájú környezeti tárgyak más viselkedést váltanak ki az emberekből. Másképp viselkedik az egyén üveg-, vasbeton-, vagy faépületben, fa-, kő- márvány-, műanyag-, vagy vas utcabútorok közelében. (Wright, F.L., 1970)

Russel és Ward 1982-es vizsgálódásai (Russel, J.A. - Ward, L.M., 1982) során elsősorban a "szociofizikai dimenziók és az emberi érintkezés összefüggéseire" kerestek választ, vagyis arra, hogy "hogyan lehetne az interakció fokozását és minőségbeli növekedését eredményező átstrukturált teret kialakítani?" Elméletük a "viselkedés helyspecifikus természete", ami szerint az adott helyen megjelenő viselkedések másként zajlanak le más helyen.

Általános elmélet, hogy a romos környezet rombolásra kész, a mindig tisztán tartott megóvásra. Azonban nem lehet ennyire leegyszerűsíteni a környezet-tér kölcsönhatást, empirikus vizsgálatokra van szükség minden egyes tér esetében.

Probléma, hogy az építészeknek és a környezethasználóknak eltérőek az értékeik az épített környezetekkel kapcsolatban, eltérően észlelik azokat, és nem értik meg egymást. Ezért lehetetlen vállalkozás egy olyan köztér megtervezése és kivitelezése, mellyel a majdani (egyáltalán nem egységes) környezethasználó igényeit kielégítsék, preferenciáinak eleget tegyenek. Földrajzi, nemi, személyiségbeli különbségekről beszélünk. A kommunikáció hiánya megnehezíti az építész szakmai munkáját, és a térhasználók részéről a terek adekvát használatát. (Düll Andrea, 2009)

3 A tér urbanisztikai megközelítésben

Dolgozatunk e fejezetét a tér szerepének, elemzésének, hatásának megismeréséhez és a tértervezés folyamatához alapvetően szükséges gondolatok bemutatásának szenteljük.

Többféle térelemzési szempont létezik, amelyek közül az egyik legrégebbi és mindmáig érvényesnek tartott kategorizáció Vitruviusztól származik. Szerinte *„az építészet függ a rendtől, az elosztástól, a ritmustól, a szimmetriától, a helyességtől és a gazdaságtól”* (Moughtin, 2003, 32). Bruno Zevi kategorizációja valamivel pontosabb képet ad. Szerinte az építészet a következő szempontok szerint közelíthető meg: mozgás, erő, vitalitás, igazság, körvonal, harmónia, egyensúly, szélesség, arány, díszítés, fény és árnyék, mozdulatművészet, szilárdság és puhaság, ritmus, szimmetria, kiterjedés, kontraszt, hangsúly, karakter, személyiség és analógia (Moughtin, 2003, 87). Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül említésre kerül néhány tényező a fentiek közül, amely fontos lehet egy kialakítandó vagy felújítandó köztér tervezése szempontjából. Az urbanisztika elméleti anyagából legfőképpen azok az elemek kerültek kiemelésre, amelyek az általunk vizsgált Szabadság tér elemzését, jellemzését tekintve felmerültek vagy vitára adtak okot.

3.1 A köztér

Az ókori Görögországban az agora központi szerepet töltött be a város életében. Nemcsak fizikai értelemben volt a központban, hanem a közösség életében is fontos szerepet kapott. Az agora koncepció azon a felvetésen alapult, hogy az egyén nem élhet egészséges életet anélkül, hogy ne lenne tagja egy egészséges közösségnek. Az agora a demokrácia szimbóluma volt, ahol a lakók politikai események, üzleti ügyek intézése, közösségi érintkezés céljából gyűltek össze, teret adva a demokrácia továbbfejlődésének. A tér modern kontextusban is fontos elem a közösség fenntartásában és fejlődésében. A játszóterek, kertek, szobrok, teraszok, szökőkutak mind eszközként funkcionálnak. (Thomas, 2002)

Camillo Sitte, közel száz évvel ezelőtt a következőképpen fogalmazta meg a modern közterek kritériumait:

- a tér közepe legyen mentes a zsúfoltságtól
- a köztereknek elkerített területnek kell lenniük
- a közterek mérete és minősége kiemelten fontos tényező
- a szabálytalanság megengedhető egy köztér kialakításában, ami nem feltétlenül akadály a vizuális rendezettségnek
- a különböző elemek kontinuumra nem feltétlenül ad egységes összképet
- az ideális utca vizuálisan egy kerek egységet kell alkosson

A fent felsorolt kritériumok nem kizárólagosak és nem feltétlenül szükséges kritériumai egy tér kialakításának, viszont hasznos vezérfonalat adhatnak a tervezéshez. (Thomas, 2002)

A tér nem csupán egy nyitott helyet jelent, hanem egyszerre többféle funkció betöltésére is alkalmas. Olaszországban például a piazza egy igazi közösségi tér, ami egy életstílust, egy világhoz való hozzáállást reprezentál. Másrészt viszont magában hordozza a középkor koncepcióját, miszerint a tér egy szigorúan körülhatárolt és egyben megszerkesztett kép, amelynek semmi köze az emocionális vonzerőhöz. A reneszánsz a kifinomultság és matematikai centralizmus lenyomatát hagyta maga után, de a barokk mozgalmassága is megfigyelhető. Éppen ezért az olasz piazza nem csupán egy közösségi tér, hanem erős szimbolikájával az ember magasztosságának és az időtlenségnek is kifejezője, éppen ezért generációkat átölelő kontinuitást is képvisel. Minden generáció ott akarja hagyni lenyomatát az általa használt környezeten, formálni azt a maga igényei szerint. Ez az egyik legfontosabb módja annak, ahogyan az emberek kifejezik kiválóságukat és kontrollt gyakorolhatnak a környezetük felett, amely szükséges feltétele jól létüknek. A tervezés számára ez fontos faktor, amelynek kiszolgálására remek lehetőséget nyújt az úgynevezett nyílt végű tervezés. Ennek értelmében a tervezés csupán bizonyos pontokat, egy vázat határoz meg, de a részletek kidolgozását már a spontaneitás gondjaira bízta. Az egyén vagy a közösség dönti el, mire és hogy formálja azt, a saját igényei és ízlése szerint. (Thomas, 2002)

3.2 Univerzális kulturális szükségletek

Megállapítható néhány antropológiai tényeken alapuló univerzális kulturális emberi szükséglet, amely a várostervezés vezérfonala lehet. Derek Thomas szerint a következő szempontokat érdemes figyelembe vennünk (Thomas, 2002):

- a használó a várostervezés esztétikai minőségét miként érzékeli
- a közösségi találkozások különböző fokai a várostervezés térbeli karakterisztikáinak köszönhetően
- lehetőség a rokoni és közösségi kapcsolatok építésére és fenntartására
- a fizikai tér jellemzői, melyek kifejezik az egyén és a közösség önazonosságát
- a tér identitása, amely a karakterisztikus elemek jellegzetességein, az ismerősségen és a térhez fűződő territoriális kapcsolat révén fejeződik ki
- a tér azon képessége, mely szerint sikeresen tölti be funkcióját a lakosok, a közösségek, az ott dolgozók számára, valamint a szabadidő eltöltésére
- az egyén számára nyújtott lehetőségek fokozatai a magánszféra kialakítására, mely elengedhetetlen az egészséges közösségi élet fenntartásához és a közösségi interakciók létrejöttéhez
- a fizikai környezet viszonyulása a biztonsági és egészségügyi aspektusokhoz
- egy élhető és rezponzív fizikai elrendezés kialakítása, amely elősegíti mind a formális, mind az informális üzleti tevékenységek kialakulását és fenntartását
- lehetőség a spontán és a formális kikapcsolódásra a “város élmény” fokozása érdekében
- a természet milyen mértékben szivárog be és lágyítja a városi környezetet és milyen mértékben ad lehetőséget a nyitott tér élvezetére

A városi tér sarkallhat különböző elfogadható vagy éppen nem elfogadható magatartásokat, éppen ezért a várostervezés számára fontos, hogy a helyi kulturális elvárások egyfajta fizikai manifesztációja legyen. Gyakori hiba, hogy a tervező nem a helyi közösségek és városlakók bonyolult igényrendszerét veszi figyelembe, hanem a megbízók elképzeléseit önti formába. Ennek következtébe diszfunkció alakulhat ki, amely ahelyett, hogy teret adna az ott élőknek, inkább problémákat fakaszt (Thomas, 2002, 19-24.o.). Ennek kiküszöbölését segítheti, ha a várostervezésbe bevonjuk a

közvetlen környezet lakosságát illetve a város lakosságát. A vélemények összegyűjtése és rendszerezése többféle módon történhet, például fókuszcsoportos beszélgetések, kérdőív kitöltetés, rövid és spontán interjúk készítése, lakossági fórum szervezése keretében. Ezen kívül a modern számítógépes programokkal (PSS, GIS) elkészített vizuális tervek bemutatása, véleményeztetése is hozzájárulhat a megfelelő terv kiválasztásához. (van Leeuwen, 2004, 55-56.o.) A Cselovszki Zoltán főépítésszel és Kalászi Hajnalkával, a Településfejlesztési Csoport csoportvezetőjével készített interjú során kiderült, hogy miután 2007 májusában elkészült a projektleírás, az utcáról videofilmet készítettek, majd látványterveket animáltak bele szakemberek, bár még nem volt konkrét terv. Az animáció nagy sikert aratott, azonban Kalászi Hajnalka hozzátette, hogy az eljárás gyakran csalóka: *"mire eljutottunk oda, hogy megvalósítás, nyilván az animációs filmtől különbözött, viszont egy lakoságnak, ha nem animációt mutatok be, akkor csak beszélni tudok róla, a beszéd viszont nem mindig azt az asszociációt kelti a lakóban, mint amit mutatok. Amit nekik mutatok, ahhoz viszont foggal-körömmel ragaszkodik. De hát ő ott kettő fát látott és akkor most miért csak egy van és hasonló. És én azt nem tudom olyan szinten megmagyarázni, hogy de ezt vizuálisan képzeltük el, de amikor ott vagyunk a paraméterek meghatározásánál, meglátjuk a közműtérképet és kiderül, hogy oda nem tudunk még egy fát rakni pluszban."* (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

3.3 A közterek formája és mérete

Camillo Sitte kétféle teret különböztet meg: a mélyet és a széleket. Egyrészt meghatározó a néző és a teret uraló épület helyzete, másrészt a tér és az azt körülölelő épületek méreteinek aránya. Sitte továbbá kiemeli, hogy nem szükséges a pontos geometriai és szimmetriai tervezés a rendezettség benyomásának keltéséhez. Erre az olasz tereket hozza fel példaként, amelyek tervezésére inkább a spontaneitás jellemző, mégis vizuálisan harmonikus képet mutatnak. (Thomas, 2002, 19-24.o.)

3.4 Vizuális rend

A vizuális rendezettség, amely monotonitás helyett inkább diverzitást teremt, egy városi tér számára központi szerepet játszik. Egy rendezett tér kialakításához a következő alapszabályokat érdemes figyelembe venni (Thomas, 2002, 19-24.o.):

- a tér tengelye mind szimmetrikus, mind aszimmetrikus módon is elhelyezkedhet
- kétféle szimmetria létezik: bilaterális, azaz amikor a tengely két szimmetrikus részre osztja fel a teret, illetve a radiális szimmetria, amikor az elemek több tengely mentén helyezkednek el, amely tengelyek egy középpontban metszik egymást
- egy elem vagy tér úgy is szignifikánssá válhat, ha azt jól láthatóvá tesszük. Ez megnyilvánulhat a formájában, méretében, elhelyezésében vagy ezek együttes alkalmazásában
- ritmus kifejezése lehetséges az ismétlés segítségével vagy úgy, hogy egy elemet lineárisan ismételünk, vagy csoportokat alkotunk méret, forma vagy bizonyos részletek alapján
- a jelzőpont egy olyan eszköz, ami lehetővé teszi egy randomizált vagy éppen egy lineárisan elhelyezett tárgysor elrendezését, pontosan randomitása által

3.5 Az időtöltés terei

William Whyte a hetvenes évek végén megfigyelt jelenségek alapján leírta, hogy az utcák inkább centrifugális és nem centripetális erőként hatnak az emberekre. Abban az esetben, ha nincs olyan különleges látványosság, alkalmatosság, ami lekötné a figyelmüket, inkább eltávolodnak tőle. Éppen ezért a várostervezés és ezzel együtt a terek konstrukcióját végző szakemberek nagyban befolyásolhatják a spontán szociális interakciók kialakulását.

Másrészről az emberek inkább azokat a köztereket részesítik előnyben, amelyek valamilyen érdekes, egyéni látványosságot biztosítanak, ill. azokon a pontokon érzik magukat a legjobban, amelyeknek van egy hátsó és egy elülső része, azaz rálátnak a nagy térre. Ez utóbbi igény kiszolgálására kitűnő eszköz például a padok megfelelő elhelyezése. (Thomas, 2002, 19-24.o.)

Szél és napfény

A nap szintén fontos tényező egy tér kialakításában. A melegebb napokon inkább elkerülni próbáljuk, a hidegebb napokon viszont keressük a fényét. A tervezés számára kihívást jelent a fenti igények kielégítése, különösen, ha a napfényfürdőzés mennyiségének megválasztását a térhasználóra kívánjuk bízni. Az eszközök között szerepelhet az épületek, vagy éppen a megfelelő fák gondos elrendezése is. Hasonlóan fontos tényező a szél is, amelynek erőssége az egész tér hangulatát képes befolyásolni. A kedvezőtlenül erős talaj menti szél okozói többnyire a környezetükből kiemelkedő épületek. Ezt szélcsatorna mérésekkel lehetőség van a főbb áramlatok feltérképezésére és különböző megoldásokkal a helyzet javítására. (Thomas, 2002, 19-24.o.)

Ülőhelyek

Az ülőhelyek minősége és megfelelő elhelyezése szintén fontos tényező. Megfigyelték, hogy nem feltétlenül konkrétan az ülés céljából kihelyezett alkalmatosságok a meghatározóak, hanem minden alkalmatosság, ami ülésre használható, és azok elhelyezkedése. Az ergonómia szerepe vitathatatlan. Ezen kívül az ülőalkalmatosságoknak biztosítaniuk kell a lehetőséget, hogy az emberek leülhessenek egymással szembe, háttal, mellett, napon, árnyékban, csoportosan vagy éppen egyedül. Az leülésre alkalmas helyek ideális aránya a térhez képest 1:10. (Thomas, 2002, 19-24.o.)

Méret

Christopher Alexander által leírt empirikus kutatások szerint a legideálisabb, ha 15 négyzetméterenként egy ember tartózkodik. Ekkor nevezhető a tér "élőnek". A 30x30 méteres tér elhagyatottnak látszik, ha kevesebb mint 30 ember tartózkodik rajta. Az viszont ritka, hogy legyen mindig 30 ember a téren. Továbbá az emberi arc általában maximum 23 méterről ismerhető fel, illetve a normál beszéd is erről a távolságról válik hallhatóvá. Éppen ezért Alexander és munkatársai a város belső kerületeibe 20 méternél nem szélesebb terek kialakítását javasolja. A hossz tekintetében már nem adnak ilyen konkrét javaslatot. (Thomas, 2002, 19-24.o.)

Sétálóutcák

A sétálóutcák szempontjából az egyik legfontosabb kritérium, hogy autók ne hajthassanak be a területükre. A másik fontos elem az utcát övező épületek lépcsőházainak, erkélyeinek, belső udvarainak szeparáltsága. A harmadik kritérium, hogy az utca szélessége ne haladja meg az övező épületek magasságát. Azokon a területeken, ahol aktív élet zajlik, nyüzsgés van, önmagában az emberek megfigyelése is közösségi tevékenység lehet. A padok, szökőkutak, egyéb elemek elhelyezése ezért kulcsfontosságú. (Thomas, 2002, 19-24.o.)

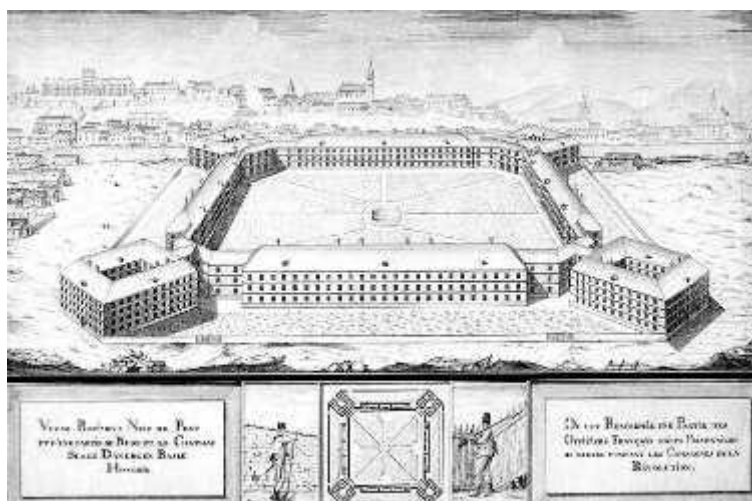
4 A Szabadság tér története

Az előző két fejezetben általánosságban beszéltünk a közterekről, hogy hogyan viszonyulnak hozzá az emberek, illetve milyen urbanisztikai megközelítései léteznek egy térnek. Innentől kezdve dolgozatunk fókuszpontjával a Szabadság térrel és környezetével fogunk foglalkozni.

A Budapesten található Szabadság tér története igen sokszínű. Rengeteget változott az évek során, és még mindig változik. Ezért is választottuk dolgozatunk témájának. Amikor elkezdtek munkánkat talán még nem is sejtettük, hogy mennyire is izgalmas a tér múltja. Kutatásunk végére sok tisztázatlan kérdés világosság vált számunkra. A legfontosabb talán az, hogy miért is áll még mindig a sokakat megosztó Szovjet emlékmű a téren, elbarikádozva, rendőrök vigyázó tekintetének keresztútjában? Nos, mi erre a kérdésre is megadjuk a választ.

4.1 A kezdetektől

A tér **1900**-ban kapta a Szabadság tér nevet, de története egészen **1786**-ig nyúlik vissza. 1786-1898 között az Újépület (Neugebäude) állt a tér helyén, az úgynevezett magyar Bastille. Az épületben működött kaszárnya, laktanya és börtön is.

2. ábra: Coquereau: A pesti Újépület (tusrajz)

Forrás: Dencey at wikipedia.hu

„Falai között számos kiemelkedő reformkori politikust és történelmi személyiséget végeztek ki.” (Wikipedia, Újépület 2011) „A kiegyezés után a városatyák közintézményeket próbáltak kialakítani az épületben, de végül 1897-ben a lebontás mellett döntöttek.” (Borsa..., 2009)

Majd **1898**-ban aztán végleg eltűnt az Újépület, és Palóczy Antal tervei alapján, a helyén kialakították a Szabadság teret. A Neugebäude azért nem tűnt el nyomtalanul, és az egykori épület ÉK-i sarkának helyén emelt Batthyány-örökmécses őrzi a kivégzések emlékét.

3. ábra: Batthyány örökmécses

Forrás: Misibácsi at wikipedia.hu

Az I. világháború után a tér egyfajta Trianoni emlékhelyként is funkcionált, amikor is **1921.** január 16-án itt kaptak helyet az úgynevezett irredenta szobrok, amelyek az elveszített országrészeket jelképezték. Az irredenta jelentése: az irredentizmus híve, azaz területi igényeket nemzetiségi összetartozás vagy történelmi jog címén érvényesíteni törekvő mozgalom. (Bakos, 2005) A szobrok a négy égtájat, a négy elcsatolt országrészt szimbolizálják. Felvidék (Észak) szobrát Kisfaludi Strobl Zsigmond, Alpokalja (Nyugat) szobrát Sidló Ferenc, Délvidék (Dél) szobrát Szentgyörgyi István és Erdély (Kelet) szobrát Pásztor János készítette.

4. ábra: Irredenta szobrok

Forrás: <http://katalogus.nlvk.hu/html/ass/>

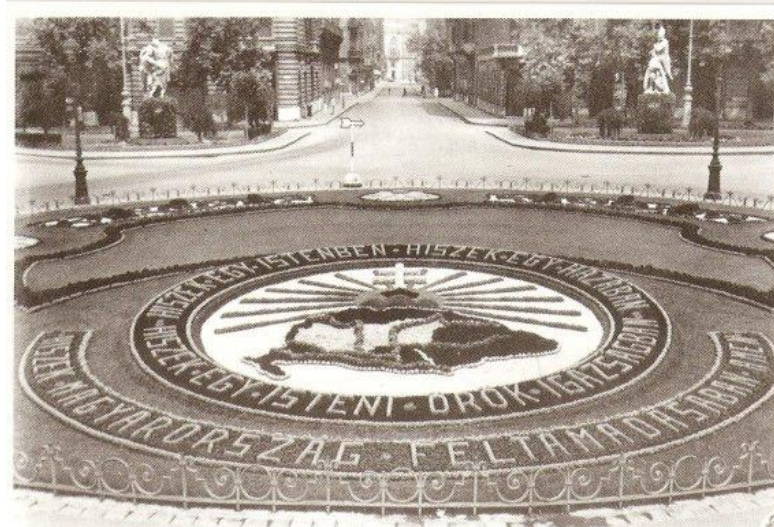
„A Felvidék szobrának fő alakja egy három méter magas, keresztre feszített Hungária. A hozzásimuló ifjú tót a nemzet ragaszkodását jelképezi az anyaországhoz. A kettő egységét kivont karddal előretörő kuruc alakja védi, emlékeztetve arra, hogy a magyar szabadságért Rákóczi hadaiban tótok is harcoltak.”(Wikipedia, Szabadság tér 2011)

„Az Alpokalja szobrán egy ifjú az elszakított nyugati vármegyéket jelképezi. Térdre hullva borul a magyar Szent Koronára, s míg jobbával az ország testéről leszakadni készülő nyugati vármegyék címerpajzsát öleli magához, addig baljával görcsösen kapaszkodik a nagy magyar kettőskeresztes pajzsba. Fölötte áll Hadúr alakja, kezét nyugtatva az ifjú címert szorító karján, jobbában védően tartva a nemzet pallosát. Arcán kemény dac, hit és önbizalom. Lábainál szárnyait repülésre tárva a Turul.

A Dél szobor főalakja karddal és a magyar címerrel díszített pajzssal kel a Délvidéket jelképező svábleány védelmére. Az előtte lévő búzakévék Nagy-Magyarország éléstárát, a Bácskát és a Bánátot jelképezik.

A Kelet szobrán az ősi magyar erőt megtestesítő Csaba vezér a megtorlás pillanatát várva felszabadítja a levetkőztetett és kopjafához láncolt, bilincsekbe vert, Erdélyt jelképező - kezében az országrész címerét görcsös reménységgel szorító - alakot.”
(Wikipedia, Szabadság tér 2011)

Az elcsatolt területekre ez a négy szobor emlékeztetett a tér körforgalmának négy égtáján. A körforgalom középpontjában egy virágágyás volt található, mely a Nagy Magyarországot ábrázolta, és a Hiszekegy sorai voltak olvashatóak rajta.

5. ábra: Szabadság téri körforgalom virágágyása

Forrás: http://taj-kert.blog.hu/2009/06/04/irredenta_kertmuveszet_orzagzaszlok

Továbbá a téren volt még található, az irredenta szobrok alkotta félkörív közepén az EreklYES Országzászló, melyet **1928**-ban avattak fel, és félárbocon hirdette a magyar nemzet fájdalmát az elvesztett országrészei miatt. *„A zászló egy nemzeti színű lobogó volt, rajta magyar címerrel és az "Így volt - így lesz" felirattal. Az ereklYE tartó zárókövére az alábbi feliratot vésték: "Tudd meg oh ember, e helyen Nagy - Magyarország vérrel, könnyel és verejtékkal megszentelt földjén állsz." (Wikipedia, Szabadság tér 2011)*

6. ábra: Ereklyés Országzászló

Forrás: www.szoborlap.hu

1945-ben az irredenta szoborcsoporthoz a Magyar Fájdalom szobrával¹ együtt a térről eltávolították. Helyére, vagy legalábbis megközelítőleg a helyére épült a Szovjet-emlékmű (Antal Károly műve), melyet 1945. május 1-én avattak fel. Az emlékművet a főváros felszabadítása közben meghalt szovjet katonák tiszteletére emelték.

„1989. március 15-én ellenzéki tüntetés volt a Magyar Televízió épülete előtt.” Százezres, elszánt, de békés tömeg vonult az utcákra Budapesten, hogy - évtizedek után először - szabadon ünnepelje március 15-ét. (Wikipedia, Szabadság tér 2011)

4.2 A tér utóélete, a rendszerváltás után

2003-ban négyszintes mélygarázs épült a tér alá. *„Amikor azt építették, akkor a Szovjet emlékművet lebontották, megvizsgálták, hogy vannak-e katonai sírok a kegyeleti okok miatt, majd rendbe hozták az emlékművet, és utána visszaépítették azt eredeti helyére.”* - Cselovszki Zoltán. (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010) Hogy miért került vissza a Szovjet emlékmű, ahelyett, hogy lebontották vagy egy szoborparkba helyezték volna át, arra később visszatérünk.

¹ A szobor felirata: "Ez a szobor a trianoni szerződés által elrabolt gyermekei sorsát sirató Magyarország fájdalmát jelképezi. Alkotója francia szobrász, Emile Guillaume. Ezen emlékművet a szenvedő magyar nemzetnek ajánlotta fel Magyarország angol barátja, Viscount Rothermere."

A mélygarázs építésének befejeztével, újrafüvesítették, átrendezték, növényeket, fákat ültettek rá, felújították a játszóterét, és gondosan elrendezték a kövezetét.

2006-ban a féktelenül rongáló, gyújtogató tömeg ostromolta meg a téren álló Tözsdepalotát, amelyben akkor a Magyar Televízió működött. A kormányellenes tüntetők nem csak az épületet, de a félig rendbe szedett, félig további felújításra váró parkot sem kímélték. Ezután a hatóságok lezárták az egész teret, és a környéken egy ideig szinte csak rendőrök jártak.

4.3 A tér napjainkban

Mára a tér újra szép, kordon csak a Szovjet emlékművet és az Egyesült Államok Nagykövetségét védi, a Magyar Televízió pedig 2009-ben elköltözött innen. A tér legkiemelkedőbb fejlesztése a **2010.** március 26-án átadott ún. interaktív szökőkút és a Belváros új főutcájának kiépítése (I. ütem), mely dolgozatunk fő témája is.

A Belváros Új Főutcája

A Belváros Új Főutcája egy nagyobb program része, a Budapest Középtávú Városfejlesztési Programjának (Podmaniczky Program), melynek megvalósításának időtávja 2005-2013. A Program magában foglalja: a 4-es metró megépítését; az M0-ás gyűrű Észak-Budapesti kiépítését; Budapest belvárosának átépítését és rehabilitációját; a Keleti-kapu rekonstrukcióját és fejlesztését; Dél-Budapesti egyetemek és intézmények fejlesztését; az akkor még Moszkva tér (Széll Kálmán tér) és a Déli pályaudvar térségének fejlesztését és rehabilitációját. (Podmaniczky Program, 2005)

Számunkra Budapest belvárosának rehabilitációja érdekes, mely a Budapest Szíve Program keretében valósul meg. *„Ez a belső városrészek tehermentesítését, revitalizációját foglalja magában. A középtávú cél a Kiskörúton belüli terület teljes lezárása az átmenő autósforgalom elől, amit így visszakapnának a gyalogosok, a városlakók, a turisták, és nem utolsósorban a kiskereskedelem is. A forgalomcsillapítás, a belvároson áthaladó menekülőforgalom mértékének csökkentése csak a kapcsolódó, Nagykörúton belüli és kívüli, belváros felé irányuló forgalom*

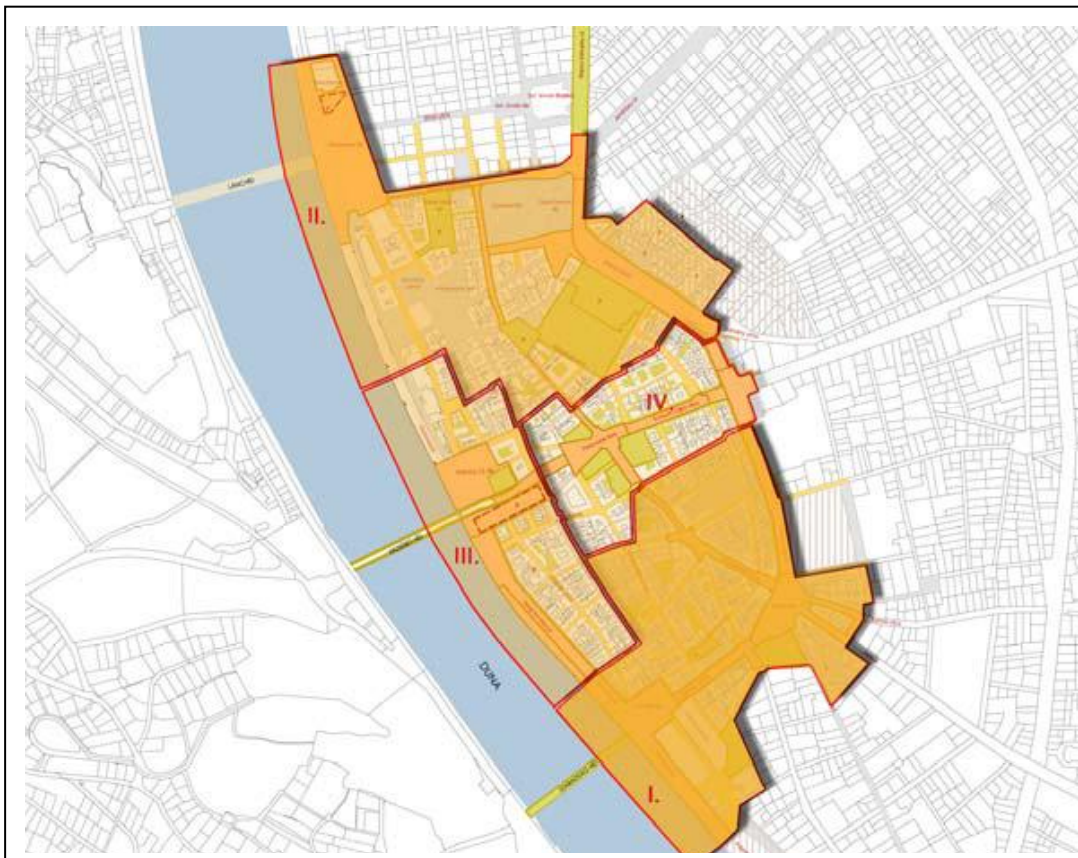
csillapításával képzelhető el hatékonyan. A forgalomcsillapítás Budapest belvárosának valódi „fellélegzést” jelentő megújítása lehet.

A Budapest Szíve Program négy projektje szervesen összekapcsolódva, egyetlen program megvalósítását szolgálják, összefüggnek, és egymásra épülnek.” (Budapest szíve, 2009)

A négy projekt:

1. Városháza fórum
2. A Belváros új főutcája
3. Reprezentatív kaputárság
4. Hídfőterek és új pesti korzó

A Podmaniczky tervvel és a Főváros 7 éves pénzügyi tervével összhangban az ütemezés abból indul ki, hogy 2015-ig a teljes program megvalósul. (Budapest szíve, 2009)

7. ábra - Budapest Szíve Program: Projekt csomagok

Forrás: Budapest Szíve Program, 2006

A "Belváros új főutcája", melynek átadását eredetileg 2010 májusára tervezték, de egy hónappal korábban, már áprilisban átadták, a Szabadság tértől a Kálvin térig tartó megújult szakasz. Az önkormányzat célja a történelmi belváros megújítása és az autóforgalom csökkentése volt. A burkolatot természetes kőburkolatra cserélték, a világítás ledet váltották fel. Az utcákat 73 új fával, növényekkel és vízfutatókkal, zsánerszobrokkal díszítették. Sőt, a főutca közterületein széleskörű wifi is a rendelkezésünkre áll. A főutca ennek ellenére nem sétálóutcaként funkcionálni. Igaz, hogy nőtt a biciklisek és gyalogosok rendelkezésére álló felületek aránya, és csökkentették a forgalmat, de az autósok továbbra is behajthatnak. Kivétel az Egyetem tér. (Hamarabb..., 2010)

Cselovszki Zoltán, a Belváros főépítésze elmondta, hogy az új, minden szempontból modern tér három stílus kombinálásával jött létre: minimál, szociális igényeket előtérbe helyező és az "asszociáció-gyártó". Így születhettek meg az egymással szemben elhelyezett ergonomikus padok, amelyek a tér használóinak szociális igényeit hivatottak kielégíteni azáltal, hogy térbeli helyzetük révén megkönnyítik a beszélgetést. Cselovszki szerint *"a fő cél az volt, hogy ha ránézünk valamire, az keltsen bennünk asszociációt. Ilyen a kreatív, modern város."* Épp ezért a kerékpártároló egy földbe nyomott kör, mely egy nyolcast kapott biciklire emlékeztet. A főutca újdonságai közé tartoznak még a parkolásgátló pollerek, amelyek ferdek, így követi az utca vonalát, illetve a guberálásmentes kukák, amelyek szintén a ferdeségükkel és a tetejükön található kis fedővel akadályozzák meg a szemét kiszedését. Ezek egyébként kutyapiszok-tárolóként is funkcionálnak. (Hamarabb..., 2010)

Interaktív szökőkút

A szökőkút nem véletlenül került a Szabadság térre, mivel nemcsak utcadísznek, hanem emlékműnek is készült. *„A vele átellenben lévő, finoman szólva is megosztó emlékmű helyett szeretnénk volna, ha van egy olyan rész, ami mindenki számára azt szimbolizálja, hogy a szabadság közös”* – mondta Rogán Antal polgármester a szökőkút átadásán.

8. ábra: Az interaktív szökőkút a Szabadság téren

Forrás: saját

A felújított Szabadság tér szökőkútját 2010. március 26-án adták át. Aktívan az év hat hónapjában, nappal működik, amikor nem aktív, köztéri alkotás funkcióját tölti be, ennek megfelelően a száraz részén topografikus (amorf) utcabútorok kerülnek majd elhelyezésre, amire ez idáig még nem került sor, de a II. ütemmel valószínűleg már ez is megvalósul. Ez utóbbit a burkolatba rejtett, számítógép vezérelte, többszínű (és változó színű) világítás egészíti majd ki. Egy kis lejtést leszámítva a szökőkút nem emelkedik ki a tér síkjából. Különlegessége az interaktivitás. Ez egyedi és mindeddig páratlan, ami egyes vélemények szerint egy építészeti jel, és rekreációs, interakciós funkciót akar betölteni. Burkolata eltér a tér burkolatától, és téglalap alaprajzú. Egy meghatározott vonalban helyezkednek el rajta a fűvókák, amelyek a kút három méter magasra törő vizét szolgáltatják. Amikor ezek egyszerre lépnek működésbe, egy összefüggő vízfalat alkotnak. Ilyenkor egy elzárt belső tér keletkezik, a magasra törő vízszög miatt nem látjuk a belvárost. A belső térbe csak minimális víz jut be. Azért nevezzük interaktív szökőkútnak, mert ha be akarunk lépni a belsejébe, akkor a belépési pontunknál ideiglenesen eláll a víz, ami egy kaput képez, és így teljesen szárazan léphetünk be, kifelé pedig ugyanilyen módon tehetjük ezt meg. További különlegessége, hogy a

vízfalban és a belső tér közepén elhelyezett, nagy nyomással üzemelő porlasztók által vízpárát lehet a szökőkút belsejébe juttatni, ami jó időben egy adott magasságú ködöt képez az építmény felett. A pára sokkal elviselhetőbbé teszi a szökőkútnál való tartózkodást a meleg nyári időszakban. Az interaktív szökőkút alkotógárdája: Ásztai Bálint (projektvezető építész, társtervező), Kovács Csaba (építész vezetőtervező, generáltervezés: ArtFront kft.), Kelecsényi Gergely (generálkivitelező, tervező), Cselovszki Zoltán (főépítész). (A Belváros..., 2010)

Ásztai Bálinttal készített interjúnk alapján szeretnénk további részleteket elárulni az interaktív szökőkútról. Ásztai Bálint a STO Kft. munkatársa, illetve a BME Urbanisztikai tanszékének meghívott tanára. Fő szakterülete a városépítészet, urban design, de emellett lakás-átalakításokkal és belsőépítészettel is foglalkozik. (Interjú: Ásztai, 2010)

Az **eredeti tervek** szerint nem készült volna semmi látványos dolog a Szabadság térre, csak egy szokványos kis szökőkút vagy csobogó, amivel városszerte találkozhatnak az emberek. De miután felkérték Ásztai Bálintot, hogy tervezzen valamit oda, ő úgy gondolta, nem kell tovább szaporítani a városban található hagyományos szökőkutak tömkelegét, és több merész gondolattal is előállt, amelyből, mint láthatjuk, az Interaktív szökőkút került megvalósításra. A tervei között szerepelt még egy olyan labirintusszerű vízmező, amelyet ha messziről nézünk, azt a hatást kelti, mintha a vízen járnánk. Ez egyrészt nagyobb költséggel járt volna, másrészt a hely is túl kicsi volt a megvalósításához. (Interjú: Ásztai, 2010)

Ásztai Bálint úgy gondolja, hogy merész lépés volt a fővárostól, hogy igent mondott a tervekre, hiszen ritkán engedik a városképből kiemelkedő építmények létrehozását. Szerinte az, hogy engedélyt kaptak a kivitelezésre, annak is köszönhető, hogy ez még 2007-ben, a válság előtt történt. (Interjú: Ásztai, 2010)

Mielőtt nekiállt volna a terv elkészítésének, rengeteg **analógiát** gyűjtött főként más országokból, például: Ausztria, Hollandia, Franciaország, Brazília, USA. Erre azért is volt szükség, mert Magyarországon nincs, aki szökőkutat tervezne, kész ötletekkel, tervekkel dolgoznak. (Interjú: Ásztai, 2010) A Szabadság téren található interaktív

szökőkút ötlete nyomán viszont Hódmezővásárhelyen, a Kossuth téren készítettek hasonló szökőkutat, illetve ülő kockapollereket, ami Budapesten az Egyetem téren van.

9. ábra: Hódmezővásárhely: Kossuth tér

Forrás: <http://epiteszforum.hu/node/17227>

„Az eredeti koncepció szerint páratérnek indult. Olyan burkolt területnek, ahol a fugákban rejtett párasító fűvókákon keresztül lehet előállítani a nyári melegben egy hűsítő vízköd függőnyt. Ebben a nyár eleji időpontban került sor a Szabadság téri interaktív szökőkút átadására Budapesten, a Belváros új főutcájának végpontjaként. Valami megbolydult ekkor országszerte, így Vásárhely vezetői sem adhatták alább. A páratérből, amihez semmi különösebb vízgépészet nem kellett volna, hirtelen egy fűvókákkal teli szökőkutas tér lett.” (Csoda..., 2010)

A budapesti szökőkúthoz visszatérve: az **alapötlete** az volt, hogy ne csak egy objektet hozzon létre, hanem legyen használhatósága is. Ászai Bálint azt vette észre, hogy a legtöbb szökőkút az évek múltával csak egy üres, elalgásodott medencévé válik, ezért szerette volna kizárni eleve azt, hogy hagyományosan véve egy medence legyen a szökőkút, és ezáltal a többi sorsára jusson. Ezért is lett sík alapja, bár picit meg van emelve a tér síkjához képest, hogy legyen lejtése. Télen, amikor használaton kívül lesz a

kút, így nem egy üresen hagyott medencével találkozhatunk, hogy mi lesz ott pontosan még nem tudni, de a hideg évszak beköszöntével sem hagynak minket látnivaló nélkül. Több ötlet is szóba került már, ilyen az amorf utcabútorok, különleges objektok és a fényjáték gondolata.

Elsődleges **célja** az volt, hogy a bankár negyed hangulatot megváltoztassa, illetve szeretett volna valami olyat a térre, ami valóban a szabadságot szimbolizálja az emberek számára. Véleménye szerint szét van esve a tér, és addig nem is lesz egyben, amíg a szovjet emlékmű ott marad. (Szerinte nem sok esély van rá, hogy valamikor is lebontják vagy elviszik a szoborparkba. Ennek főként politikai okai vannak.) Ugyanez vonatkozik a követségekre is. (A követségeket ő kitenné a város peremére inkább.) Az elbarikádózások nem a szabadság gondolatát ébresztik az emberekben. (Interjú: Ásztai, 2010)

További célkitűzésként azt kívánta elérni, hogy a város visszanyerje a teret, és ne csak a negyedben élők használják. Véleményünk szerint ezt sikerült is elérniük az interaktív szökőkúttal, hiszen óriási népszerűségnek örvend, nehéz olyan pillanatot találni, amikor valaki nem használja. (Interjú: Ásztai, 2010)

Belváros Új Főutcája nemcsak jövőbemutató céljait, a zaj- és forgalomcsökkentést, illetve az élhetőbb környezet kialakítását tekintve tart számot kitüntetett figyelemre, hanem az egyik legjelentősebb magyar beruházásként is, amely jelentős részben hazai alapanyagok felhasználásával és technológiai innovációk sorával biztosítja, hogy a Belváros megújuló része sokkal több legyen, mint egy hétköznapiak számára számító közterület-felújítás. (Hamarabb..., 2010)

A korszerű formavilágú utcabútorok, a megújult közvilágítás, az egyedülálló szökőkút mind hozzájárultak ahhoz, hogy büszkén kijelenthessük: van egy európai viszonylatban is színvonalas (fél)sétálóutcánk. (Hamarabb..., 2010)

4.4 Egy kis kitekintés - a II. ütemről

Mint már fentebb említettük a Belváros új Főutcája egy nagyobb beruházás, a Budapest Szíve program része, mely három nagyobb projektet foglal magában: a Belváros új Főutcájának kiépítése I. ütem, a Belváros új Főutcájának kiépítése II. ütem – Ferenciek tere és környékének rehabilitációja és a Déli-Belváros megújítása – a Belváros művészeti negyedének létrehozása.

Miután az I. ütemmel végeztek a kivitelezők, nem álltak meg és a határidőket tartva elindultak a II. ütem munkálatai is, melynek részeként, idén szeptemberben átadták a Március 15-e teret és környékét (10.ábra), és a Károly körút megújult szakaszát (Deák tértől az Astoriáig) (11.ábra). Viszont a Ferenciek tere és környékének rehabilitációja még várat magára és várhatóan 2013-ban válik a fővároshoz méltó találkozóhellyé. (Felújítják...2011)

10. ábra - A megújult Március 15. tér
Forrás: taj-kert.blog.hu

11. ábra - A Károly körút megújult szakasza, Deák Ferenc tér

Forrás: Földes András, Index

A Cselovszki Zoltánnal és Kalászi hajnalkával készített interjúnk során megtudhattuk, hogy a Belváros új Főutcája során kialakított arculatot szeretnék a többi ütem során is véghezvinni, mondván ha „már elkezdődött, akkor legyen egységes” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010). Ami az eddig átadott projekten jól látszik is.

A Ferenciek terének átalakítása során a legfontosabbnak azt tartják, hogy mindenki át tudjon jutni egyik oldalról a másikra, anélkül, hogy az aluljárót meg kellene másznia. Elmondásuk szerint jelenleg a mozgássérültek, a babakocsisok és az idősek inkább választják adott esetben a BKV járatait, hogy átjussanak a másik oldalra, minthogy nehézségek árán megmásszák az aluljáró lépcsőfokait. Épp ezért szeretnének a felszínre zebrákat és egy liftet, ami a metrótól egészen a felszínig hozza fel a rászoruló utasokat.

„Ez az a két dolog az, amiből mi nem engedünk. Aztán hogy kinek milyen új ötletei voltak, Fővárosnak, BKV-nak, egyebeknek, mindenkit meghallgattunk, mindenkinek egészségére, beleépítjük, de mi ebből a két szempontból nem engedünk.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

Cselovszki Zoltán és Kalászi Hajnalka továbbá azt is elmondta, hogy a szerintük a II. ütemnek még a további fejlesztéseken kívül az is a feladat, hogy az Interaktív szökőkút idényjellegét megszüntesse. Terveik szerint, amikor nem üzemel, akkor szeretnék, hogy

a helyén, jobban mondván a vízterem közepén legyen valamilyen ülőbútor-ülőplasztika, így az ide látogatók nem csak egy üres térrel találkoznának.

Illetve a szökőkút köré is szeretnék valamilyen ülőalkalmatosságot tenni, mert mint mondták utólag jött az az igény, hogy ha mondjuk a nagymama kihozza az unokáit a térre, ő inkább csak nézné hogy a gyerek vizes lesz, de nem menne bele szívesen. Tehát az I. ütemnek ezeket a továbbfejlesztéseit szeretnék még megvalósítani a II. ütem keretében. (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

A Ferenciek tere átépítése után a Budapest Szíve Program következő ütemeként a Széchenyi tér (korábban Roosevelttér) megújítását tervezik. Fő céljuk, hogy a tér közepén található zöld terület is megközelíthető legyen és ezáltal a tér szerves részét alkothassa. (Folytatódik..., 2011)

5 A tér szimbólumrendszere

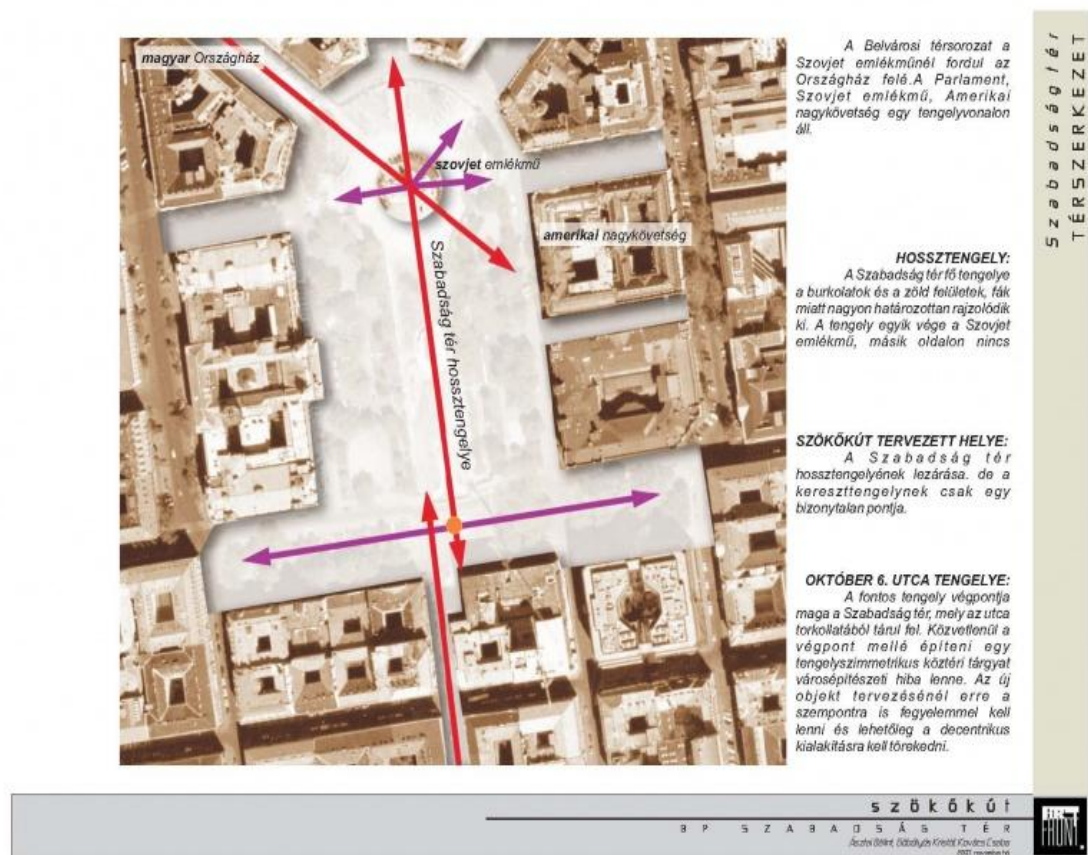
Ezt a fejezetünket Cselovszki Zoltán az V. kerület Főépítészével és Kalászi Hajnalkával, a Településfejlesztési Csoport csoportvezetőjével készített interjú alapján írtuk meg. Úgy gondoljuk, az ő véleményük elsődleges a Szabadság tér vizsgálata során.

„Sokan a Szabadság térben csak azt látják, hogy milyen politika van. Itt található az amerikai nagykövetség és a Szovjet emlékmű is, éppen ezért sokan csak azért jönnek ide és kérnek közterület-foglalási engedélyt, hogy kifejezhessék a véleményüket valamiről, például a Szovjet emlékműről – Miért van itt? Miért nem szedjük el innen? Viszont nagyon sokszor azért van kordon, azért van rendőr, nagyon sokszor azért van valami, mert ha ez jelen van a téren, akkor más rendezvény nagyon nem tud helyet kapni, hisz senki sem szeretne konfliktust a saját rendezvénye és egy bármilyen politikai megszólalás között.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

A város egy szimbólumrendszer. A következő oldalon lévő ábra és a következő interjú magyarázatból könnyedén megérthetjük ezt a szimbólumrendszert és jelentőségét.

A tér egy kupolát ábrázol, olyan, mint egy szabadtéri bazilika, melyen különböző tengelyvonalak futnak át, és az azokon elhelyezkedő emlékművek, szobrok, épületek nem véletlenül kerültek oda, ahova.

A képen jól látszik, hogy a Parlament, a Szovjet emlékmű és az amerikai nagykövetség egy tengelyvonalon helyezkedik el. Tehát a magyar államiság, az amerikai hatalom, és az orosz vagy szovjet hatalom egy tengelyen fekszik, a nagyok vigyázó szemüket ránk szegeznek, és éppen ezért, sem a szovjet emlékmű, sem az amerikai nagykövetség soha nem fog innen eltűnni, sajnos – teszi hozzá Cselovszki Zoltán.

12. ábra: Szabadság tér térszerkezete

Forrás: http://epiteszforum.hu/imagelist/gallery&nid=15485&img_id=71534

Tehát éppen a politikai, hatalmi érdekek miatt nem lehet ilyen egyszerűen felvetni azt a kérdést, hogy miért nem tűnik el innen a Szovjet emlékmű? Mindig felröppen a hír, hogy az egyik politikai hatalom szeretné, a másik meg nem szeretné innen eltávolítani a szobrot. Kétlem, hogy bárki is eltávolítaná innen, ha mégis, akkor az egy bátor tett lenne. (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

Az emlékmű pont a megosztottsága miatt különböző rendezvények, mozgalmak része szokott lenni, például „minden évben megkoszorúzzák ezt az emlékművet a baloldaliak, nyilván ezzel is izgatva a jobboldaliakat. Minden évben, itt a füves részen, mondjuk a jobbik vagy a gárda tart egy toborzó eseményt, ahol a létszámát akarja növelni, eleve ugye itt van ez a templom, ahol a jobbikosok rendszeresen összegyűlnek. Tehát alapvetően ez a tér egy **politikai szimbólumrendszer** és nem véletlen, hogy mi ide egy integráló szimbólumot akartunk tenni és nem egy megosztót, tehát ki akartunk lépni ebből a szélsőségek harca című térből, és egy elvontabb, szabadabb dolgot oda tenni.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

„A másik ami fontos a térrel kapcsolatban, hogy olyan, mint egy szabadtéri bazilika, most már esténként egymás után az összes épület homlokzata ki lesz világítva. Kezd tehát az egész egy térré összeállni, és ha a volt MTV székház megújul, akkor új viszonya lesz a térrel. Tehát alapvetően, hogy mire használható egy tér, az ebből a szimbólumrendszerből és ebből a struktúrából vagy bázisszerepből következik.”
(Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

Belvárosi fesztivál

„Az, hogy ide került a Belvárosi fesztivál, amit az önkormányzat rendez, ez azért fontos, mert ez egy civil rendezvény, nem akar se erre, se arra politizálni. Ez most egy folyamat és lehet, hogy ezzel az ötlettel sikerül jobban megtalálnunk a térnek a kultuszát. Tehát azt a szokást, vagy tematikai rendszert, amiben a rendezvényeket el tudjuk képzelni. Az is lehet, hogy váltani kellene, és ide tenni a március 15-ei ünnepségeket. Ez egy Trianon emlékhely volt, tehát a magyar nép számára fontos jelentőséggel bír ez a közterület.”
(Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

Azt gondoljuk, hogy miközben rendszeresen van ilyen szándék, hogy építsük vissza ide az országzászlót, tüntessük el ezt innen, ide tegyünk egy másik emlékművet, nem akarjuk, hogy ez egy nagyon direkt történelmi emlékhellyé váljon, mert az mindig megoszt. Az egyik félnek mindig bántó.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

Reagan szobor; mosolyogva óv

A Ronald Reagan, az Amerikai Egyesült államok 40. elnöke 1981-es beiktatását követően elévülhetetlen érdemeket szerzett a kommunizmus bukásában. *„Magyarország mindig hálával emlékezik az Egyesült Államok és Reagan elnök megkérdőjelezhetetlen szerepére a hidegháborús időszak lezárásában, és abban, hogy Magyarország visszanyerte szuverenitását”* (Ronald Reagan elnök..., 2011) A szobrot a volt amerikai elnök születésének 100. évfordulója alkalmából, a nemzetközi centenáriumi ünnepségsorozat keretében a Magyarországi Ronald Reagan Emlékbizottság állította, a Ronald Reagan Presidential Foundation, Közép- és Kelet-Európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Közigazgatási és

Igazságügyi Minisztérium, Hungarofest Nonprofit Kft együttműködésével. (Ronald Reagan elnök..., 2011)

13. ábra: Ronald Reagan szobor, Máté István alkotás

Forrás: saját

Az ünnepségen többek között részt vett Condoleezza Rice, az Egyesült Államok volt külügyminisztere, Orbán Viktor miniszterelnök, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, Eleni Tsakopoulos Kounalakis, az Egyesült Államok budapesti nagykövete és Kevin McCarthy republikánus frakcióigazgató, a kongresszusi delegáció vezetője. A 2.2 méter nagyságú bronzszobor Máté István, 2002-ben a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztjével kitüntetett csongrádi szobrászművész alkotása, amely a Vécsey utcának háttal, a Szovjet emlékművel szemben, közel félúton helyezkedik el. (Ronald Reagan elnök..., 2011) Az eredeti, 2011, június 6.-án kelt Belváros-Lipótváros képviselő testülete számára készített dokumentum szerint a szobor a Parlament felé néz, mintha az Amerikai Nagykövetségből az Országházba igyekezne. (Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzatának Határozata, 2011) A 2011. június 28-án felavatott alkotás már a mai formában látható. Bár közvetlen indoklás nem található a szobor jelenlegi elhelyezkedésére, Semjén Zsolt miniszterelnök, felavató beszédében szimbolikusnak nevezte Ronald Reagan szobrát. (Ronald Reagan előtt..., 2011) Ahogyan „*az 1956-os szabadságharc véres eltiprása után Mindszenty hercegprímás az Egyesült Államok nagykövetségén talált menedéket, ahol végig hitt abban, hogy eljön a*

szabadság... Az óceán másik oldalán pedig volt egy ember ... akinek nem volt közömbös Közép-Európa és a szabadság. Sajátos, spirituális, szimbolikus üzenete van annak, hogy egymásra néz Mindszenty bíboros abból a szobából, ahová évtizedekig be volt zárva és Ronald Reagan, akinek köszönhetően ez a szabadság megvalósult.” (Ronald Reagan előtt..., 2011)

A szoborként megformált Reagan nem csupán az Amerikai Nagykövetség irányába tekint, közvetlenül a szovjet emlékműre néz. Feltételezhetően így annak a szimbólumnak is megtestesítője, ahogyan az elnök a szabadság védelme érdekében szembe szállt a Szovjetunióval. A szobor melletti érintőképernyős információs táblán a következő szöveg olvasható: *"az Egyesült Államok 40. elnöke konok szelídséggel védelmezte az emberi nem legnemesebb ideáját, a szabadságot; bölcsessége, lényeglátása és szíveket megnyitó humora sokunknak adott reményt, akik a vasfüggöny mögött már lemondunk a szabadulás lehetőségéről (...) Ronald Reagan nem mondott le rólunk, hanem harcba szállt, és szinte egymaga megnyerte a lelkeket gyilkoló hideg világháborút".* (Információs tábla, 2011)

14. ábra: Reagan az amerikai nagykövetséggel és a Szovjet emlékművel szemben
Forrás. saját

5.1 A tér funkciója – visszatérés a kezdetekhez

„Hogy, ha egy térről beszélünk, egy városi térről, akkor is, ha van benne park, akkor is, ha teljesen burkolt, annak van egy fő funkciója. Még több is, mint funkció, tehát többféle típus van. Vannak a templomterek, vannak a piacterek stb., sokféle típus van. És ahogy

ezt Európában látjuk, mindegyiket valami tematizálja. Az egyiken egy szökőkút van, a másikon minden szombaton egy könyvvásár van, a harmadik az egy templomtér, ahol rendszeresen körmenetet tartanak. Ez a fajta térhasználat, ami hagyományosan kapcsolódik egy térhez, Budapesten eltörlődött, mert telerakták közlekedéssel, parkolással.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

„Nyilván ez egy szándék volt régen, hogy ne legyen gyülekezésre alkalmas terület.” – Kalászi Hajnalka (pl. Nyugati tér). (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

„Tulajdonképpen most kezdünk visszatérni ebbe. Tehát azzal, hogy kiszedjük a bizonyos helyekről a közlekedést és a parkolást, és próbáljuk visszaadni a közéletnek, ezzel kezd létrejönni az a közélet, ami eltűnt a terekről, de ez nem olyan egyszerű. Például a Bazilika előtti téren mindig lesz valami és az akkori ember fogja tudni, hogy oda az való, a templomterre. A Szabadság térre meg egy másik valami. Azt gondolom, hogy egy állandó közéleti funkció kell, hogy kapcsolódjon egy térhez, ami lehet, hogy csak időszakos, de hagyományosan legyen ismétlődő, és ami lehet, ami belefér. Például a St. Mark térről pontosan tudja mindenki, hogy megtelik teraszokkal, székekkel és asztalokkal, és ott egyszerűen a kiülős világ van, a turizmus van. Londonban a Coven Garden-en a mutatóványosok vannak. Sok ilyen példát lehet mondani. A Vörös téren felvonulások vannak. Úgyhogy mi ennek az elején vagyunk még csak.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

Tehát elmondhatjuk, hogy a Szabadság tér több tengely mentén épült és a tengelyek mentén elhelyezkedő emlékműveknek, szobroknak és épületeknek fontos politikai és hatalmi jelentősége van. A tér mind múltja, mind pedig a Szovjet emlékmű miatt, alkalmat ad, hogy politikai rendezvényeknek otthont adjon. Ezt a feszültséget szeretnék volna valamelyest enyhíteni az Interaktív szökőkút által. Az V. kerület önkormányzata azt szeretné, ha a tér újra összeállna egy egésszé és nem csak mint politikai szimbólumrendszerek tárházaként élne a köztudatban.

6 A Szabadság tér elemzése vizuális kommunikációs szempontból

A következőkben két kutató (Goodman és Krampen) írásán keresztül próbálunk választ találni arra, hogy a tér milyen „szemiotikai” sajátosságokkal rendelkezik.

Krampen elsőként leszögezi, hogy a klasszikus értelemben vett jelentéstan és az épületek jelentéstana különböző, ami evidens, mivel maga a tárgykör is teljesen eltérő tulajdonságú. Éppen ezért az épületek szemiotikáját ökológiai szemiotikának nevezi. Hogy megértsük Krampen okfejtését, először internalizáljuk a terminológiát. Először is az ekológia Krampen szerint: az ember és az épületek, használati tárgyak közötti viszony. (Krampen, 1989, 89-103.o.)

Skála: négyzetmilliméternyi felületektől egészen a kilométeres utakig tartó skála.

Reciprocitás: lásd a fenti megközelítést.

Médium: az élőlényeket körülvevő gáz (vízi élőlényeknél folyékony) halmazállapotú anyag. A médiumon keresztül terjed a hang, az illatok, stb.

Szubsztancia: szilárd vagy képlékeny állagú anyagok. Keménységük széles skálán mozog (kőkemény – puha).

Felszín: a réteg, ami körülveszi a szubsztanciát. A fényt elnyelheti.

Tanulmányában egy fontos tudományos kifejezést használ: affordancia. Az ember az ingerek egy részét észleli és azonnal reagál rá. A fogalom James Jerome Gibson, amerikai pszichológus nevéhez köthető. (Krampen, 1989, 89-103.o.)

Az affordancia kulcsfontosságú Krampen írásában, ugyanis ez a jelentés ökológiai megfelelője. Hasonló a parancsoló karakterisztikához, amely szerint az ember felismer bizonyos dolgokat tárgyokban, például a vízben, hogy „igyál meg”, székben, hogy „ülj rám”. Azonban az affordancia állandóan jelen van, ellentétben a parancsoló karakterisztikával, ahol az ember szabja meg, hogy „mit mond neki” a tárgy. Gibson azt mondta erről, hogy az affordancia magából kifolyólag „ajánl” fel bizonyos dolgokat. Ez

azonban nem mindig egyértelmű, például egy nagy ablaknak nekicsapódhatnak madarak, látván, hogy ott át lehet repülni. (Krampen, 1989, 89-103.o.)

Az affordanciát igazán működés közben lehet tetten érni. „Jelentést” kölcsönöz a tárgyaknak. Ehhez különböző eszközök állnak a rendelkezésére: médium, szubsztancia, felszín. Ezek az esetek többségében egyértelműen megszabják, hogy mi a tárgy „jelentése”. (Krampen, 1989, 89-103.o.)

Krampen ezen elmélkedése számunkra az ergonómia kapcsán fontos. Ugyanis, ha leülünk az egyik Szabadság téri padra - azon túl, hogy a padnak van már eleve egy affordanciája – felszíne révén kialakul az újabb affordancia, ami viszont már nem egyértelmű, azaz, hogy kommunikáljunk a velünk szemben ülővel.

Az affordancia jól észrevehető és sokkal egyértelműbb a szemetesek esetében. Ez esetben ugyanis a szemetes megengedi értelem szerűen azt, hogy szemetet dobjanak bele. Azt azonban már nem engedi meg, hogy belenyúljunk a szemetesbe, amiből a fent leírt előnyök származnak. (Krampen, 1989, 89-103.o.)

Az épületek és épített terek jelentéséről Goodman is értekezett, bár egészen más megközelítést adja a témának, mint Krampen. Írása mára ugyan kissé elavultnak számít, mégis az exemplifikáció fogalmával új perspektívából szemlélhetjük a Szabadság teret. A szerző elhatárolja az építészetet a többi művészettől (festészet, zene, stb.), mondván az épített tereknél, épületeknél nem beszélhetünk másodlagos jelentéstartalomról, mobilitásról (például festménynél másik keretbe való helyezés), valamint az épületeknek inkább praktikus alkalmazásaik vannak. Persze az esztétikai értékük felett nem tör pálcát még Goodman sem. (Goodman, 1988, 31-48.o.)

Az író az épületek jelentését kétféleképpen adja meg: vagy építészeti vagy művészeti szempontból fontos jelentés. A kulcsfogalom a valamire való referálás, amely az alábbi kifejezések gyűjtőneve: denotáció, exemplifikáció, expresszió, közvetett referálás. Esetünkben az exemplifikáció és a denotáció a fontos. (Goodman, 1988, 31-48.o.)

Denotációs szempontból vizsgáljuk meg a szovjet emlékművet. Ez nem kifejezetten épület, mégis felfoghatjuk annak, mivel központi eleme egy obeliszks. A szovjet emlékmű obeliszkes jellege szimbolizálja az alap és felépítmény gondolkodásmódot,

mely egy erős politikai, társadalmi rendszert hoz létre. Mint említettük, az akkori művészeti életet is áthatotta a kommunista ideológia. Amit az előbb megvizsgáltunk, az egy építészeti és egy művészeti jelentés, mivel obeliszk és egyben kommunista emlékmű is. Azért lehetséges az, hogy mégis van konnotációja a szoborcsoportnak, mert ez nem „vegytiszta” épület.

Most nézzük meg a szökőkút környezetét (mivel a szökőkút maga csak az épített tér része). A Szabadság tér ezen része teljesen modern, pont az ellentéte a szovjet emlékműnek. A lámpaoszlopok fához hasonlítanak, mely egy modern fogalom, a környezetvédelem szimbóluma. Ez egy olyan denotáció, amelyet a Sydney Operaház esetében is megfigyelhetünk. A két eset konkrét denotáció (hajó-fa), azaz nincs konnotáció.

Az exemplifikáció is jól észrevehető a lámpaoszlopok esetében. Exemplifikáció alatt azt érti a szerző, hogy épületek saját struktúrájukat mutatják meg külső design elemeikben. Ilyenek például a bajor faházak. Ezeknél azt látjuk kívül, amiből a faház épült. Ilyen irányzat a steampunk is, melynél az ipari forradalom jellegzetes elemeit használjuk fel a külső design kialakításához. Például egy falióra esetében – amennyiben steampunk stílusban készül – a készítő alig rejti el a fogaskerekeket, sőt néha egy-egy fogaskereket még hozzátesz. (Goodman, 1988, 31-48.o.)

Nos, a lámpaoszlopoknál az exemplifikáció abban nyilvánul meg, hogy a fém – leszámítva a korróziógátló bevonatot – nem fedték el semmivel. A lámpaoszlop mégis több, mint egy fémrúd, mert fa alakú.

Végző soron állíthatjuk, hogy a Szabadság tér vizuális kommunikációs szempontból is izgalmas, mert speciális eset: egy európai színvonalú interaktív szökőkút és egy szovjet emlékmű egyszerre van jelen rajta. A tervezők az erre vonatkozó kérdésünkre azt a választ adták, hogy a szoborcsoportot szándékosan állították szembe a szökőkúttal. Ezzel ugyanis azt szerették volna kifejezni mindenki számára, hogy a szabadság közös. Kijelenthetjük, hogy ez a projekt az építészet, a műszaki tudományok és a művészet „hibridjeként” viselkedik.

Ha a teret tágabban vizsgáljuk, észrevevessük, hogy számos létesítmény található a közelben: játszótér, étterem, a volt MTV székház, Harry Hill Bandholtz tábornok szobra és a Ronald Reagan szobor. Ezek ugyanúgy a tér (és a városszövet részei), mint az interaktív szökőkút és a szovjet emlékmű.

A két szobor egyértelműen a városszövet szerves része, hiszen a tértől nem messze található az amerikai nagykövetség épülete. A játszótérről azt mondhatjuk, hogy a tér „kötelező eleme”, hiszen a terek közelében általában található játszótér. A játszótér designjáról azt mondhatjuk el, hogy maga a játszótér nem különösebben tükrözi vissza a Szabadság tér formavilágát (például a mászóka olyan, amelyet általában a játszótereken megtalálunk). A játszótér körüli terület viszont már inkább illeszkedik a tér design elemei által meghatározott világba.

15. ábra: A játszótér egy szeglete
Forrás: saját

A 13. ábrán jól láthatjuk, hogy a mértani formák és a fém használata hasonlít a teret körülvevő lámpaoszlopok formavilágára.

Az étterem vizuális kommunikációs szempontból speciális eset, ugyanis az már az előtt ott volt, mielőtt a teret kiépítették. A térnek tehát valamelyest harmonizálnia kellett az étteremmel. A Tom George étterem köztudottan a modern (nem hagyományos, például csárda) gasztronómiát képviseli. Ennek az egyik legfontosabb ismertetőjegye a letisztultság, kis ételadagok, látványos tálalás. Ez az étterem külső megjelenésén is megmutatkozik. Elegáns téglapépület sötétkék fémkeretekkel. Érdeemes megemlíteni, hogy az étterem is a vevőköréhez képest pozicionálja saját magát, ami jelen esetben a felső- és a felső középosztály (ezért is található a banknegyedben).

16. ábra: Banknegyed

Forrás: saját

A Reagan szobor (15. ábra) és Bandholtz tábornok szobrának (16. ábra) elhelyezése többek között az amerikai nagykövetség jelenlétével van kapcsolatban. Mindemellett a tér modern mivoltát is hangsúlyozhatja (USA, mint a haladó szellemiség jelképe).

Vizuális kommunikációs szempontból Reagan szobra fontosabb, mivel a szobor stílusa hasonló a közelben lévő (Zrínyi utca) posztoló csendőréhez.

A szobor a patinás jelleget hangsúlyozza, mely magából fémes anyagából is fakad. Ha kőből készült volna a Reagan szobor, inkább antik hatású lenne. A Reagan szobrot az különbözteti meg a posztoló csendőr szobrától, hogy előbbi mozgás közben ábrázolták. Ezzel a szobor egyszerre modern és patinás.

17. ábra: Ronald Reagan szobor
 Forrás: saját

18. ábra: Bandholtz tábornok szobra
 Forrás: saját

A Szabadság tér modernsége tehát a környező épületeket, szobrokat, tereket is áthatja. Mint azt fent leírtam, az interaktív szökőkút egyfajta hibrid. Ez a Szabadság térre is igaz, bár ebben az esetben a múlt keveredik a modern megoldásokkal.

7 Kulturális hagyaték, régi emlékmű az új téren

A Szabadság tér mostani arculatát egyértelműen a kettősség hatja át. Ezalatt azt értjük, hogy az egyik oldalon található a szovjet emlékmű, a másikon a modernnek számító szökőkút és szintén innovatív környezete.

Ez azonban nem mindig volt így. Mint már említettük, korábban laktanya és mélygarázs állt a szökőkút helyén, ami – esztétikai szempontból – autentikusabbnak hatott. Az interaktív épített tér mindenképpen „európai”. A továbbiakban művészettörténeti szempontból fogjuk elemezni a két épített teret (szovjet emlékmű és szökőkút). Ezután bevezetjük a városszövet fogalmát, majd a V. kerületi Főépítészeti irodából Cselovszki Zoltán főépítésszel és Kalászi Hajnalka, a Településfejlesztési Csoport csoportvezetőjével történt interjú beszélgetésünk alapján fogunk beszélni a szovjet emlékművel kapcsolatos dilemmáról.

7.1 Művészettörténeti szempontok

Először is vizsgáljuk meg a Szabadság teret művészettörténeti szemmel. A szovjet emlékmű előtt az 1920-as években ugyanezen a helyen Trianon emlékműcsoport állt. Ezeket szokás irredenta szoborcsoportoknak is nevezni. Stílusukat tekintve neoklasszicistának mondhatók. Ahogy a neve is mutatja, a klasszicizmusra törekedtek ennek a korszaknak az alkotói. Mivel klasszicizmusról van szó, érdemes megemlíteni, hogy ez a korszak a reneszánszig nyúl vissza, azaz a barokkhoz képest letisztult formák, realisztikus ábrázolásmód, szemben a században uralkodó konceptuális művészettel. Ezt a korszakot sokan „vaskalaposnak” tekintik, hasonlóan az akadémizmusához. Témájában is jól illeszkedett az emlékmű saját stílusához, mivel a magyar történelem egyik fontos mozzanatát reprezentálja.

1945-ben azonban lerombolták a Trianon szoborcsoportot, helyére felállították a szovjet emlékművet 1946-ban. Stílusa szintén neoklasszicista, amit Magyarországon kissé áthatott az uralkodó ideológia. Ennek ékes bizonyítéka az obeliszk oldalán olvasható szöveg: Dicsőség a szovjet felszabadító hősöknek, valamint a tetején lévő sárga színű ötágú csillag.

Most essen pár szó a Szabadság téren álló szökőkútról és ergonomikus környezetéről. Mivel a szökőkút interaktív, egyértelműen modern alkotásról beszélünk. Azonban felmerül a kérdés, hogy van-e értelme magát a szökőkutat valamely művészettörténeti korszakba belehelyezni? Hiszen a szökőkút nagy része a mérnökök munkáját dicséri. Modernségét, európaiságát is a mérnöki tervezés adja. Az előző kérdésből következik egy másik, filozofikusabb kérdés is: Ez egy műszaki termék (mint a TVG) vagy csak egy szökőkút (mint például a Fontana della Barcaccia), esetleg a kettőnek valamiféle keveréke, egy XXI. századi „Eiffel torony”?

Nos, valószínűleg a harmadik válaszlehetőség a jó. Ugyanis a szökőkút kiváló példája a design – amely már önmagában is sok mindent foglal magába – és a tudomány valamint az építészet összefonódásának.

A design-ról röviden: végighúzódik benne egyfajta kettősség. A design-ban keveredik a mesterségbeli tudás és a művészi, esztétikai érzék.

Az interaktív szökőkút kapcsán rögtön megemlítenénk az ergonómiát, amely szervesen a design ismérve. Ergonomikusak a padok és a szemetesek is. A padok ergonómiája – internetes cikkek szerint – az emberek közötti kommunikációt segíti elő, mivel, ha leülünk a padra, egymással szembekerülünk.

19. ábra: Ergonomikus padok a Szabadság téren

Forrás: saját

A szemetesekből nem vagy csak nehezen lehet kivenni a szemetet, tehát a hajléktalanokat is távol tartja, amelynek szintén kommunikációs értéke van, ugyanis csökkentheti a személyközi kommunikáció csatornájában bekövetkező zajt. Azzal, hogy a szemetet nem lehet kivenni a szemetesből, környezetvédelmi szempontból is „ergonomikus”.

20. ábra: Ergonomikus szemetesek a Szabadság téren

Forrás: saját

A design tervezési és mesterségbeli oldalát dicséri az is, hogy a talajt alkotó kövek 30 cm vastagok, kopás esetén pedig meg lehet őket fordítani, ahol a felület már ép.

Az interaktív szökőkút környezete művészettörténeti szempontból is érdekes. Neo-avantgard-nak nevezhetnénk a Szabadság tér „szökőkutas” részét. A lámpaoszlopok faágakhoz hasonlítanak, tehát kevésbé absztraktak, sokkal inkább formaépítők. A kukák bizonyos szöget zárnak be a talajjal (ettől ergonomikusak), ugyanakkora szögben dőlnek az oszlopok is, mintha fűszálak lennének.

21. ábra: Lámpaoszlopok a Szabadság téren

Forrás: saját

Összességében tisztán látjuk, hogy a Szabadság tér a maradiság és a haladás eszményeit kvázi illokúciós aktussal reprezentálja: egyik oldalon a neoklasszicista szovjet emlékmű, másik oldalon a neo-avantgard interaktív szökőkút és vonzáskörzete.

7.2 Az emlékmű áthelyezésének kérdésköre és problematikája

Mint azt a fejeztünk elején már említettük, az emlékmű áthelyezésének dilemmáját a Cselovszki Zoltán V. kerületi Főépítészeti iroda főépítészével, és Kalászi Hajnalka Településfejlesztési Csoport csoportvezetőjével lefolytatott interjúbeszélgetésre alapozva kívánjuk feldolgozni, de előtte fontosnak tartottuk, hogy párt szót ejtsünk Budapest városszövetének alakulásáról, mely még inkább segíti e problémakör megértését.

Közösségek kialakítása – Budapest posztkommunista városszöve

A szovjet emlékmű kapcsán érdemes bevezetni a városszövet fogalmát, mellyel Maoz Azaryahu, Stanford Levinson és Priscilla Parkhurst Ferguson foglalkozott korábban. Esetünkben Emilia Palonen budapesti városszöveetről szóló cikke alapján fogjuk vizsgálni a szovjet emlékmű létjogosultságát.

A városszövet tulajdonképpen a város arculata, mely utcanevekben, szobrokban, közterekben reprezentálódik. A városszövetet egyfajta kánon alakítja, amelynek célja az, hogy a társadalom egészét ábrázolja a városszövet, noha ezt nem lehet maradéktalanul megvalósítani. A városszövet mindemellett alakítja is a városlakók világképét, értékrendjét, gondoljunk csak az idősebbekre, akik még most is a Lenin körút és a Marx Károly utca elnevezéseket használják. Az értékrendformáló hatás tetten érhető abban, hogy például kikről nevezik el az utcákat, köztereket. A névadók általában „nemzeti hősök”, ezért található Budapesten több Petőfi és Kossuth utca is. (Palonen, 2002, 30.)

Palonen ezek után rátér a kánon változására. Esetünkben a 80-as évek vége, 90-es évek eleje a fontos. A rendszerváltás idején az akkor használatos utcaneveket lecserélték, mert túlságosan baloldaliak voltak. Így nevezték át például a Münnich Ferencről (Kádárhoz közel álló belügyminiszter) elnevezett utcát Nándor utcává. (Palonen, 2002, 30.) A 90-es években az emlékművek többnyire az 1956-os forradalom áldozatai előtt tisztelegtek, az utcák elnevezésében azonban más tendencia mutatkozott, ugyanis az utcákat és a tereket a 19. század alakjairól nevezték el, mondván, hogy ez volt a leginkább semleges kor. (Palonen, 2002, 30.)

Érdemes megemlíteni (ahogyan azt Palonen cikkében is olvashatjuk) a Boros-féle tipológiát a köztéri szobrokkal és utcanevekkel kapcsolatosan. A szobrok elhelyezését illetően három csoport alakult ki: azok, akik meg akartak szabadulni a szobroktól, akik nem foglalkoznak velük és azok, akik szoborparkban látnák őket szívesen. Utcanevéknél is hasonló volt a tipológia: azok, akik átnevezték volna az összes kommunizmussal kapcsolatos utcanévet, akik meg akarták tartani őket és azok, akik párat megtartának mementóként. (Palonen, 2002, 30.)

A téren álló szovjet emlékmű speciális eset, mivel a városszövet része, de nem úgy, mint például a fent említett utcanevek. Létjogosultságát Cselovszki Zoltán azzal magyarázza, hogy ez a szovjetek (oroszok) számára készült emlékmű, vagyis ha Oroszországban is lenne egy emlékmű, ami a magyarok előtt tiszteleg, akkor azt sem helyeznék szoborparkba az oroszok.

22. ábra: Szovjet emlékmű a Szabadság téren

Forrás: saját

A Szovjet emlékmű létjogosultsága

Cselovszki Zoltán V. kerületi Főépítészeti Iroda főépítészével, és Kalászi Hajnalka Településfejlesztési Csoport csoportvezetőjével lefolytatott interjúbeszélgetés sokat segített nekünk abban, hogy megértsük, egy emlékműnek a tulajdonképpeni funkciója mellett; miszerint egy esemény emlékét megörökíti, számos egyéb szerepe lehet.

„2006-ban volt az MTV székháznál az ostromnak nevezett társadalmi akció. Akkortájt nagyon sok támadás érte a Szovjet emlékművet is, akkortájt volt a szovjet emlékmű elbontásának témája utoljára, különböző nemzetbiztonsági és nemzetvédelmi szerveknél. Ez a szovjet emlékmű ezen az egy helyszínen van meg, a többi szovjet emlékmű nagyjából el lett pakolva, fel lett számolva vagy átvitték temetőbe, de így közterületen ezt az egyet hagyták meg. Ez az egy azért maradt meg, hogy cserébe az összes magyar emlékmű a volt szovjet emléktérületen ott maradhasson, ahol van, ahol volt. A nagypapák és dédpapák, ahol meghaltak és ahol emlékmű lett emelve, azokat nem bántják, és nem számolják fel addig, amíg ez ott van. Addig mindenki leróhatja tiszteletét. Ez egy nemzetközi egyezmény része, nagyon sok volt szovjet tagállammal, és ezt kimozdítani, egyik külügyminiszter sem fogja magára vállalni, lehet, hogy a mostani igen, de ez akkor egy bátor tett lesz. (Nem hiszem. – Cs. Z.) Igazából nagyon sokan anno harcokat vívtak kint, az azok leszármazottainak lesz ez egy nagy sérelme, ha az innen eltűnik. Nyilván a békés együttélést sokan piszkálják, azt, hogy melyik oldal

milyen irányból, az meg egy másik dolog. De úgy gondolom, hogy nagyon sokáig nem fogja senki sem innen elmozdítani ezt az emlékművet.”(Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

„Itt egyébként felmerült az a probléma (minisztériumi tárgyaláson), hogy ez egy tabuként van kezelve. Nincsen elmagyarázva a szimbólumrendszer, a nemzetközi egyezmény, nem ismerik az emberek azt, hogy amikor a tér alatt megépítették a mélygarázst, akkor a Szovjet emlékművet lebontották, megvizsgálták, hogy vannak-e katonai sírok, vannak-e kegyeleti okok, majd rendbe hozták az emlékművet és utána visszaépítették. Én azt gondolom, hogy az a baj, hogy ez egy tabu, kordon veszi körbe, két rendőr vigyázza állandóan, és ez egyrészt nem engedi, hogy behumanizálódjon a térbe. Tehát nem lesz az, hogy nincs itt kordon, és én egy napsütötte délutánon kiülök és könyvet olvasok a szélén.” (Interjú: Cselovszki, 2010).

Amikor mi kint jártunk a téren, pontosan ugyanezt tapasztaltuk. A tér furcsa kettéosztottságát. Amíg a szökőkútnál, a játszótér közelében, a Lipót garáznál nyüzsögnek az emberek, addig a Szovjet emlékmű környékén kihalt a tér, üresség van. Bár mi is szívesen megnéztük volna közelebbről a vitatott emlékművet, ezt nem tehattük meg a kordonok miatt, mely erős frusztrációval töltött el minket.

„Ez egyébként kihat a térségre is, a burkolt felületre is. Attól, hogy ez tabu és itt rendőrök járkálnak, ez körülötte is lefagyasztja a hangulatot. Én egyszerűen elbontanám a kordont, eltüntetném a rendőröket, akkor ugye azok, akik politikai provokációban élik ki magukat, azok egyszerűen nem érdeklődnek, mert innentől nem cselekednének (büntethető börtönnel már a grafiti – K. H.), nem kihívás, hogy két rendőrt átvernek, beugranak és megcsinálják, hű de ügyes vagy. Tehát én azt mondanám, hogy kicsit oldani kellene a helyszínt és oda ülni, beengedni, had nőjön be a tér és had lehessen ott nyugágyakban heverészni mellette, részévé kellene, hogy váljon a térnek. Akár az oroszok is csinálhatnának itt valamit néha. Nem tudom. Tehát valahogyan ezt a konszenzusos, kulturális, civil működést kellene preferálni.” (Interjú: Cselovszki, Kalászi, 2010)

A legnagyobb probléma tehát nem az, hogy a Szovjet emlékmű még mindig a téren van, hanem az, hogy az embereknek nincs elmagyarázva a tér szimbólumrendszere, az

emlékmű jelentősége és az, hogy ez az egész egy nemzetközi egyezményé része, melynek felrúgása komoly politikai következményekkel járna. Az emlékmű és a térhasználók közötti feszültség oldását leginkább a kordonok elbontása jelentené.

8 Vizsgálati módszerek

Az interjúkon kívül szükségét éreztük egy kvantitatív felmérésnek is. Egyrészt, hogy kutatásunk minél többretegű legyen, másrészt, mivel az emberek vélekedését, attitűdjét, csak egy kérdőíves felmérés segítségével ismerhettük meg. Bár kérdőíves felmérésünk nem reprezentatív, de mégis egyfajta képet kaphatunk arról, hogy az utca emberének mi a véleménye az új beruházásról és a téren található Szovjet emlékműről, illetve az Interaktív szökőkútról.

Felmérésünket a Szabadság téren tartózkodó emberek körében végeztük. Mivel úgy gondoltuk, hogy könnyebb véleményt mondani arról, ami éppen körülöttünk van, így nem kell erőltetni a minél pontosabb emlékezést.

Továbbá még egy kvalitatív felmérést alkalmaztunk, mégpedig passzív megfigyelést, azaz a tér használói nem voltak tudatában, hogy mi az ő viselkedésüket figyeljük meg. Több alkalommal is kilátogattunk a helyszínre, hogy minél átfogóbb képet kapjunk a térhasználók tevékenységét és viselkedését illetően, szem előtt tartva a hipotéziseink szempontjából releváns, esetenként kiugró eseményeket.

8.1 Hipotézisek

Hipotéziseink esetleges igazolásához szükségünk volt mind a kérdőíves felmérés, mind a megfigyelés és az interjúk eredményeire.

H1: A tér környezethasználata több szempontból inadekvát.

H2: A tér megfelelően funkcionál, mint kapcsolatépítésre alkalmas helyszín.

H3: Az idősebb korosztály inkább elutasító a térrel szemben, mint a fiatalabb generáció.

Az inadekvát környezethasználatról szóló hipotézisünk a térre történő első kilátogatásunk alkalmával született meg, amikor is egy kerékpáros körbe-körbe kerékpározta a szökőkutat, megpróbálva teljesen elállítani a szökőkút vizét. Emellett az interneten találtunk olyan képet, amelyen éppen egy kisgyerek fürdött a kút vizében. Feltételezésünket csak megerősítette Ásztai Bálint, aki elmondta, többek között a fürdőzés ellen is tervezték olyanra, amilyen. A szemetesek dőlésszöge is elvileg

megakadályozná a szemét kikotorását, ez alapvető szempont is volt, bár ennek biztos tudatában többen vannak, akik szándékosan kipróbálják, meg akarnak bizonyosodni ennek ellenkezőjéről. Szintén Ásztai Bálinttól származik az az információnk, ami szerint a szökőkutat az algásodás elkerülése mellett, azért tervezték laposra, hogy ne tudják megrongálni, darabokat letörni belőle, de a fűvókákat vannak, akik szándékosan betömik, ezzel rongálást követnek el. Továbbmenve, mindenféle rongálás inadekvát környezethasználatnak számít, mivel nem arra a tevékenységre tervezték az objektum(ke)t, amit végeznek rajta, vagy amire felhasználják. Arra a kérdésre, hogy vajon miben és mennyiben nem adekvát a térhasználat, az interjúk, a megfigyelés, és a médiában, jelen esetben az interneten elérhető információk, képek, videók alapján kívánunk válasz adni.

8.2 Kérdőíves felmérés

Kérdőívünket összesen 100 fő töltötte ki. A kiértékelés során őket az alábbi csoportokba osztottuk:

- 50 férfi és 50 nő
- 7 fő 18 év alatti, 26 fő 18-25 éves, 31 fő 26-35 éves, 22 fő 36-45 éves, 5 fő 46-60 éves, 9 válaszadó pedig 60 év feletti
- 5 községi lakos, 8 városi, 9 nagyvárosi, 74 budapesti, 4 külföldi állampolgár
- 18 fő legfeljebb általános iskolai végzettségű, 19 fő középfokú és 17 fő felsőfokú szakképzettségű, 17 válaszadó érettségizett, valamint 29 személy főiskolai / egyetemi végzettséggel rendelkezik.

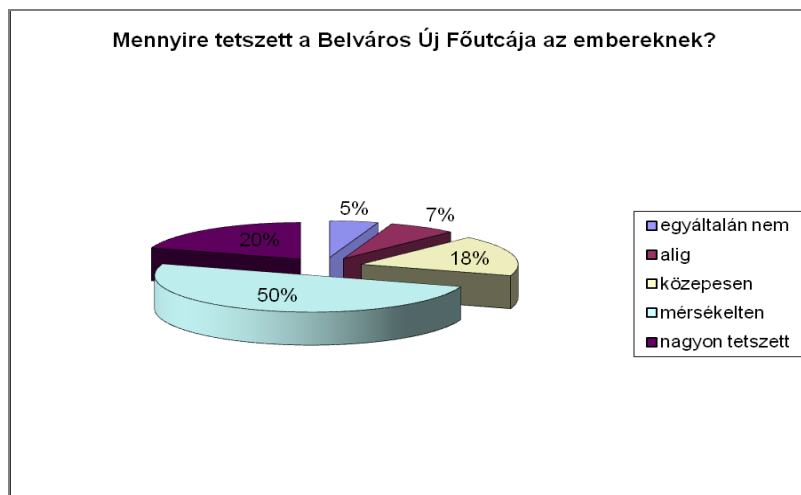
Az első négy kérdés a válaszadók nemére, korára, lakóhelyére, valamint legmagasabb iskolai végzettségére irányult. Ezután következtek azok a kérdések, melyek a Szabadság térhez, annak kialakításához, pozitívumaihoz és negatívumaihoz, használatához kötődnek.

Mint az a részletes elemzésből kitűnik, a tér látogatói már máskor is megfordultak ott, és szívesen visszajárnak oda. Mint az várható volt, leginkább budapesti lakosok, azon belül is a fiatalabb generációk képviselői fordulnak meg itt.

Az ide látogatóktól azt is megtudtuk, hogy szerintük a modern tér, még ha nem is maximálisan, de mérsékelten beleillik régi, patinás környezetébe. Érdekesség volt ezen kérdés tekintetében, hogy míg a nők, az általános iskolai végzettségűek és a 60 év felettiek csupán közepes osztályzatot adtak; a férfiak, a budapestiek és a 25-36 évesek többsége a maximális pontszámra voksolt.

Azt is megvizsgáltuk, hogy az érintett személyek hol találkoztak az interaktív szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel. A kérdés elemzése során meglepetten tapasztaltuk, hogy legtöbb válaszadó (pontosan 40%-uk) egyáltalán nem találkozott ilyen jellegű hírekkel. Akik viszont hallottak róla, azok leginkább a televízióból, internetről és az ismerősöktől értesültek, míg a legkevésbé hatékony információs rendszernek e tekintetben a rádió volt – mely által leginkább a 60 év feletti és a községi lakosok tájékozódtak. Ezzel szemben a televízió nyújtotta hírforrást leginkább a budapestiek és a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők vették igénybe; az internetet a 26-35 évesek; ismerőseiket pedig az általános iskolai végzettségűek és ugyancsak a fővárosiak.

Ezek után arra derítettünk fényt, vajon a válaszadóknak mennyire tetszik a „Belváros új főutcája“. A válaszok tükrében elmondható, hogy a legtöbb embernek, ha nem is maximálisan, de a tér elnyerte tetszését: mérsékelten leginkább a 18-45 éveseknek, a budapestieknek, az általános iskolai végzettségűeknek; míg a közömbösek táborát a városi lakosok és a főiskolai/egyetemi végzettségűek erősítik. Összességében tehát a tér megítélése igencsak pozitívnak mondható.

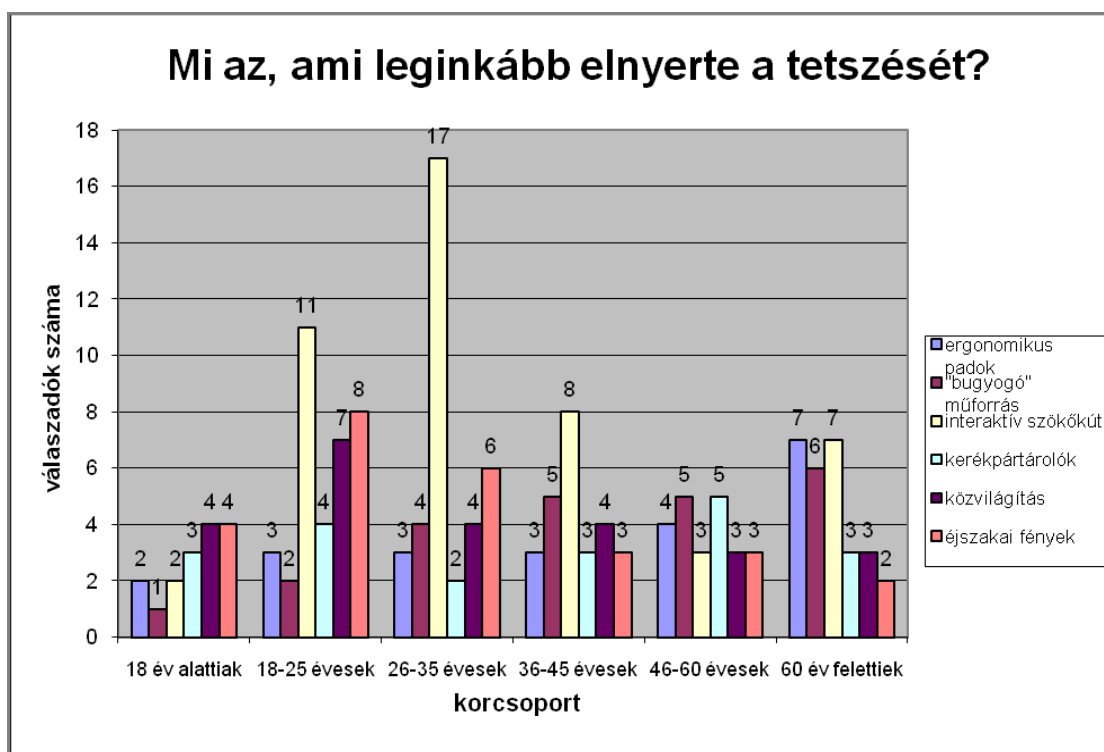
23. ábra: "Mennyire tetszett a Belváros Új Főutcája az embereknek?"

Forrás: saját

Itt azonban nem hagytuk abba a vizsgálódást, hiszen arra is kíváncsiak voltunk, mi az, ami a leginkább tetszik/nem tetszik a járókelőknek a tér kialakításával kapcsolatosan. Rengeteg válaszlehetőséget kaptunk (főként 18-25 éves nőktől), melyek közül a leggyakrabban a következők hangzottak el: az idősebbek és a nők a zöld környezetet, a sok növényt, a természet közelségét emelték ki; a férfiakat a látvány és az izlésesség nyűgözte le, a budapestieknek a szökőkút, a szolid elegancia, valamint az interaktív kiállítások a leginkább tetszetősek. Szkeptikus, negatív vélemény csak elhanyagolható mennyiségben hangzott el.

Következő kérdésünk során azt vizsgáltuk meg, hogy a fentiekén túl mi az, ami leginkább elnyerte tetszésüket: az ergonomikus padok, a „bugyogó műforrás”, az interaktív szökőkút, a kerékpártárolók, a közvilágítás, az éjszakai fények, vagy más egyéb.

A válaszadók majdnem felének (összesen 48 főnek) leginkább az interaktív szökőkút nyerte el tetszését. A többi válaszlehetőség jóval ez alatt a szám alatt marad, valamint a voksok közt sincs túl nagy különbség. Az ergonomikus padok leginkább a 60 év felettieknek és felsőfokú szakképzettségűeknek; a „bugyogó műforrás” a nagyvárosiaknak és a főiskolai/egyetemi végzettségűeknek; az interaktív szökőkút a 18-35 éveseknek, a nagyvárosiaknak és a budapestieknek tetszik. A kerékpártárolókra leginkább a 46-60 évesek és a középfokú szakképzettségűek; a közvilágításra a 18-25 évesek, a városi lakosok, a budapestiek és az érettségizettek; az éjszakai fényekre pedig a 18-25 évesek, a budapestiek és a főiskolai/egyetemi végzettségűek voksoltak.

24. ábra: "Mi az, ami leginkább elnyerte a tetszését?"

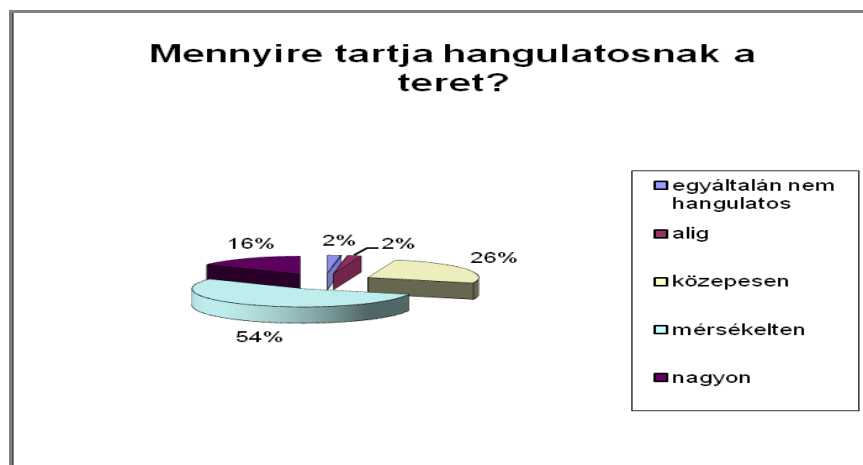
Forrás: saját

Kíváncsiak voltunk azonban arra is, hogy a sok pozitívum mellett van-e valami, ami nem tetszik nekik, amin esetleg változtatnának. Annak érdekében, hogy fantáziájuknak semmi se szabjon határt, illetve, hogy ne befolyásoljuk őket, válaszlehetőségeket nem adtunk meg.

A legtöbben az alábbiakon változtatnának: a válaszadók majdnem fele eltávolítaná a kommunista szobrot, hiszen ez a tér a szabadság után kapta nevét. Mivel ilyen sokan vélekednek erről így, úgy gondoljuk, ez lenne a legsürgősebb tennivaló. A többi változást kívánó feladat már nem ilyen fontos, hiszen csak pár szavazatot kaptak: a budapestiek és a fiatalabb generációk képviselői több kiülős helyet hoznának létre és még több világítást alkalmaznának, a férfiak több kerékpártárolót helyeznének el és kibővítenék az utat, az idősebb generáció képviselői pedig a csúszós járólapot cserélnék le.

Az is fontos volt számunkra, hogy tudjuk, mennyire tartják hangulatosnak a teret. Nagyrészt pozitív válaszok születtek, hiszen a döntő többség mérsékelten, illetve

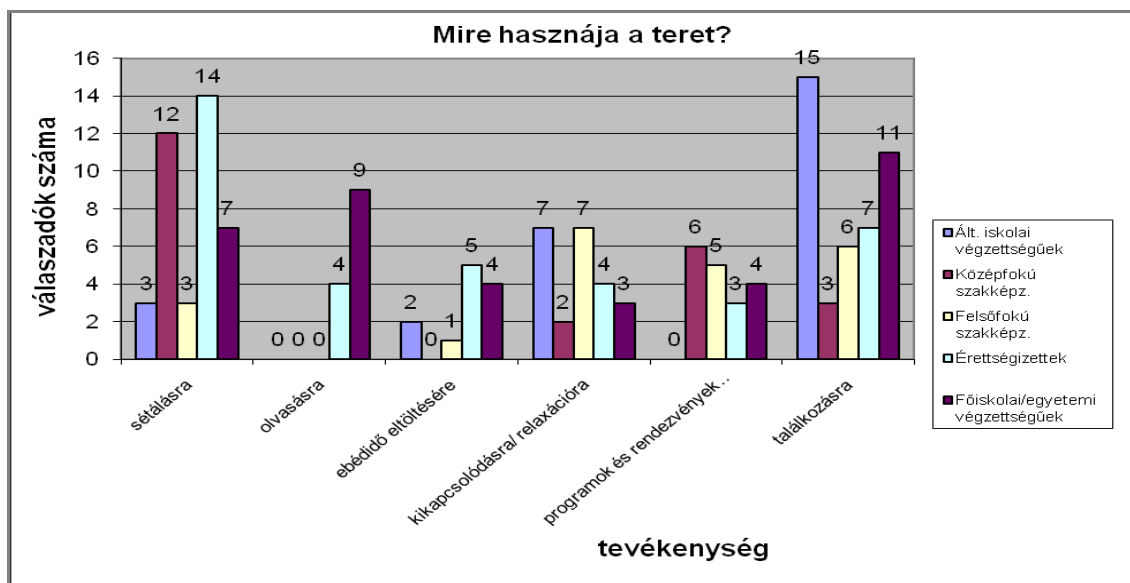
maximálisan meghittnek tartja a Szabadság teret. A legtöbb közepes pontozást a 36-45 évesek, a középfokú szakképzettségűek és az érettségizettek adták.

25. ábra: "Mennyire tartja hangulatosnak a teret?"

Forrás: saját

Ezek után azt mértük fel, a válaszadók mire használják leginkább a teret. A legtöbben (42 személy) a Szabadság teret találkozópontként használja. Mint az kiderült, a legtöbben sétálásra (főként a férfiak, a 25-45 évesek, a budapestiek, a középfokú szakképzettségűek és az érettségizettek), kikapcsolódásra (leginkább a 60 év feletti, az általános iskolai végzettségűek és a felsőfokú szakképzettségűek) használják. Vannak olyan személyek is, akik szívesen látogatnak ki a programokra és a rendezvényekre (a 18-25 évesek, a községi lakosok, a középfokú szakképzettségűek), szeretnek itt olvasni (leginkább nők, 60 feletti, főiskolai/egyetemi végzettségűek) és ebédidejüket eltölteni (férfiak, érettségizettek).

26. ábra: "Mennyire tartja hangulatosnak a teret?"

Forrás: saját

Szerettük volna azt is felmérni, vajon hányan sétáltak már be a szökőkút belsejébe. Kiderült, hogy a válaszadók csaknem fele még nem próbálta ezt ki – főként nők, 18-35 évesek, budapestiek, felsőfokú szakképzettségűek. Meglepő, de az idősebb korosztály képviselői közül a többség már besétált a szökőkút belsejébe, sőt, tetszett is nekik ez az élmény. Elenyésző volt azok száma, akik bosszankodtak a vizes élmény miatt.

Az utolsó kérdések egyikeként arra is választ szeretnénk volna kapni, vajon kényelmesnek találják-e a válaszadók a különleges padokat. Igencsak pozitív válaszokat kaptunk, hiszen 86%-uk szerint kényelmesek az itt elhelyezett ergonomikus padok – főként a férfiak, a 18 alattiak, a városi lakosok és a külföldiek, illetve a felsőfokú szakképzettségűek és az érettségizett megkérdezettek mondták ezt.

Végezetül pedig arra kértük az elfáradt válaszadókat, mondják el, miben más szerintük a Szabadság tér a többihez képest. Válaszlehetőségeket nem adtunk meg, hiszen szeretnénk volna, ha a megkérdezetteket semmi sem befolyásolná. Ami az eredmények csoportosítása során meglepetést okozott, az az volt, hogy csak és kizárólag pozitívumokat soroltak fel. A 60 felettiak és a nők többsége a zöld területet emelte ki; a városi férfiak a tér modernségét és látványosságát hangsúlyozták; az érettségizettek és a nők tisztának találják; de többen említették még azt is, hogy nem kelti a zsúfoltság érzését.

9 Eredmények a hipotézisek tükrében

Az első hipotézisünk, ami szerint a tér környezethasználata több szempontból inadekvát, beigazolódott. Az internetet talált kép (21. ábra), amin fürdőző gyerekek láthatók, bizonyítja, hogy nem csak arra használják a szökőkutat, amire tervezték. Ásztai Bálint konkrét kérdésünket elhárította, szerinte nem beszélhetünk inadekvát környezethasználatról. Kalászi Hajnalka szerint "ami nem okoz kárt, az mindegy, hogy milyen használat", viszont említette, hogy a motorkerékpárral történő farolás elcsúsztatja a szökőkút érzékelőit, tehát kárt okoz, ezáltal inkább annak tekinti. Az érzékelőkkel játszó kerékpárosokat is említette, de rögtön hozzátette, hogy *"(...) aki játszik vele az adekvát. Azt csinálnak, amit akarnak, csak kárt ne tegyenek benne."* Ugyanennél a kérdésnél hozta szóba a szökőkútban való fürdést és a vízből történő ivást, ami szintén nem rendeltetésszerű. Elmondta, hogy amióta nem csobog a szökőkút, két autós is áthajtott rajta, nem gondolván arra, milyen bonyolult és érzékeny technológia található a kövek alatt.

Olvasmányaink és Kalászi Hajnalka véleménye megerősített minket abban, hogy valóban lehet beszélni a Szabadság térrel kapcsolatban inadekvát környezethasználatról, ami főként a rongálást jelenti. Ez esetben kérdés lehet: létezik olyan közterület, amelyet adekvát térhasználat jellemez? Valószínűleg nem, mivel ha elkezdődik egy tér rongálása, az további rombolást gerjeszt, egyre kevésbé lesznek motiváltak használói állagának megőrzésre.

27. ábra: Fürdőző gyerekek a Szabadság téren

Forrás: http://medizona.hu/test_es_lelek/20100714_tikkasztó_hoseg_husol_azorszag.aspx

Második hipotézisünk, vagyis az a feltételezés, hogy a tér megfelelően funkcionál, mint kapcsolatépítésre alkalmas helyszín, az elérhető információink alapján szintén helyesnek bizonyult. A kérdőívünkben található egy kérdés, mégpedig az, hogy mire használják az alanyok a Szabadság teret, amire a megkérdezettek nagy része (42 személy) adta azt a választ, hogy egymással történő találkozásra. Emellett a sétálóutcán egymással szemben elhelyezett padok szintén elősegítik a kommunikációt. Az interaktív szökőkút, mint játszószer nagy népszerűségnek örvend, megfigyeléseink szerint alig volt olyan perc, amikor ne játszott volna valaki a vízsugárral. A kérdőívből szintén kiderült, hogy azon egyének 3/4-e, akik kipróbálták a szökőkutat, első reakcióként mosolyt produkáltak. Ez egy közösségi játszószer, emellett beszédtema, így alkalmas arra, hogy kommunikációt indukáljon.

Harmadik hipotézisünket, ami úgy hangzott, hogy az idősebb korosztály inkább elutasító a térrel szemben, mint a fiatalabb generáció, nem igazoltuk, de nem is cáfoltuk. A kérdőív eredményei nem mutatnak szignifikáns különbséget, a fiatalabb és az idősebb korosztály képviselőit is egyaránt megosztja a tér. Azt hozzá kell tennünk, hogy a kilenc 60 év feletti válaszadóból 4-nek egyáltalán nem, vagy alig nyerte el tetszését a tér, a hét 18 év alatti egyénből pedig senki nem jelölte meg ezt a két lehetőséget. Nagyobb

mintavétel esetén biztosabb véleményt lehetne mondani, de a rendelkezésre álló adatok alapján nem tekinthetjük igazoltnak vagy cáfoltnak e feltételezésünket.

10 Összefoglalás

Tanulmányunk első, a "Köztér és ember viszonya, a nyilvános tér és használójának kommunikációja" című fejezetében arra az alapkérdésünkre kerestük a választ, hogy milyen a kapcsolat egy nyilvános tér és használója között. Eredményeink szerint a *kölcsönös függés* kifejezés a legideálisabb, ha egy-két szóból álló választ kellene adnunk. A környezet és ember bonyolult kapcsolatának pontos feltárása, és a "személyre szabott", vagyis konkrét projektek konkrét helyszínen történő megvalósításával kapcsolatos empirikus vizsgálatok folytatása kiemelkedően nagy szereppel bírnak az élhető szociofizikai környezet kialakításában.

Arra a kevésbé általános kérdésünkre, hogy mennyire illik bele a történelmi jellegű városképbe a Szabadság tér modernsége, egyrészt a kérdőívek eredményét adnánk válaszul. Az erre vonatkozó kérdésre kapott válaszokból kitűnik, hogy a válaszadók többségi véleménye, hogy ha nem is teljes mértékben, de beleillik a tér a környezetébe: a legtöbb voks szerint nagyon, ezt követi szorosan a „közepesen“, de sok szavazatot kapott még a „mérsékelt“ válaszlehetőség is. Egyes és kettes fokozatot, mely szerint egyáltalán nem vagy csak alig illik bele környezetébe, a válaszadók 13%-a jelölte meg.

Másrészt a téren található legszembevetőbb ellentét problémáját is megvizsgáltuk. A Szabadság tér kettős arculatát meghatározó objektummal, a szovjet emlékművel foglalkoztunk a "Kulturális hagyaték, régi emlékmű az új téren" című fejezetünkben, ezen kívül interjúalanyainkkal is beszélgettünk erről. Ami kiderült: a szovjet emlékmű valószínűleg még sokáig a helyén fog állni, meg kellene barátkozni vele, a tér szerves, nem kiugró részeként kellene gondolni rá, de amíg kordonok és rendőrök védik, ez nem fog megtörténni. Ha pedig valaki mélységes ellenszenvet táplál a szobor iránt, gondoljon bele, miért cserébe áll ott. Lehet, hogy őseit dicsőítő emlékmű áll egy volt szovjet területen, amit földbe rombolnának, ha a budapesti szobor nem állna ott, ahol.

A tér kihasználtságára és hasznosságára irányuló alapkérdésünk megválaszolásához megfigyeléseket végeztünk. Eszerint hétköznapiakon és hétvégéken gyakran használják a teret. Ebédidőben sokan itt fogyasztják el ételüket, jó időben kiülnek, -fekszenek a

gyepre, sétálnak, játszanak a gyerekeikkel vagy a szökőkúttal, beszélgetnek, vagy a gyepen kiállított tárgyakat nézegetik. A látottak alapján elmondható, hogy kihasznált a tér, még ha nincs is konkrét rendezvény a helyszínen. Interjúból kiderült, hogy nincs meghatározott preferencia-sorrend, milyen rendezvényre ad engedélyt az Önkormányzat. Ha az esemény az előírásoknak és feltételeknek megfelel, engedélyezik megrendezését. Cselovszki Zoltán szerint még nincs igazán kihasználva a tér rendezvények szempontjából. Nincsenek ötletek, de biztató, hogy nemrégiben kérdezte meg tőle valaki, hogy csinálhatna-e szabadtéri színházat.

Mivel köztérről van szó, egyértelműen hasznosnak is mondható. Az ember biológiai és szociális szükségleteit elégíti ki azzal, hogy nyílt téren tölt el bizonyos időt. Nyitott, biztonságos, potenciális tranzakciókkal teli közeg ez, ami eleve fontos, továbbá szocializációnk fontos részét képezi.

Eljutottunk az utolsó, egyben fő kérdésünkig: "a kutatási eredmények tükrében kijelenthetjük, hogy jó irányba halad a terek modernizálása?" A kérdőív eredményei alapján elmondható, hogy egy-két tényezőtől (Szovjet emlékmű, környező épületek) eltekintve a Szabadság tér elnyerte az emberek tetszését.

Ásztai Bálint szerint nem egyértelmű a válasz. Egyrészt pozitívnak tartja, hogy kezdenek valamit a terekkel, motiváltak az értékmegővásra és -teremtésre. Egy utca vagy tér felújítása maga után vonja a környező épületek, házak felújítását is, ezáltal felértékelődik a környék. Másrészt hazánkban még nem jellemző az újíto szellemű, modern építészet, ami szerinte generációváltással megváltozna. (Interjú: Ásztai 2010)

Amíg egy városi köztér betölti funkcióját és adekvát térhasználatra sarkall, nem létfontosságú a modernségét előtérbe helyezni. Időnkénti megújulásra szükség van, és egyrészt országimázs, másrészt az egyének komfortérzetének stabilan magasán tartása érdekében mégis fontosnak tekinthető, hogy a funkció ne nyomja el teljesen a design-t.

Szakirodalom

A Belváros Új Főutcája - <http://www.belvarosujfoutcaja.hu/>
letöltve: 2011. január 16.

Ásztai Bálinttal készített interjú (STO Kft. munkatársa, BME, Urbanisztikai
tanszékének meghívott tanára)
Interjú készítésének az ideje: 2010. október 29.

Babbie, Earl 2003. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. 6. átdolgozott kiadás.
Budapest: Balassi.

Bardóczy Sándor 2007. Tájékoztató
<http://landscaptivation.blogspot.com/2007/07/az-n-tjptszet-fogalmam.html>
letöltve: 2010. november 12.

Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzatának, Kérvény: Ronald
Reagan szobor állítása, 2011
http://www.belvaros-lipotvaros.hu/user/tu_dokumentumok/172%20-%202011_06_09_%20-%20KM_El%C5%91terjeszt%C3%A9s%20-%20T-172_2011.pdf
letöltve: 2011. október 24.

Borsa: Borsa térfigyelő – Szabadság tér: http://borsa.hu/20090904/borsa_terfigyelo_-_szabadsag_ter/budapesti_terek_a_szabadsag_ter_tortenete_es_epuletei/?p=0
letöltve: 2011. január 16.

Budapest lexikon II. (L–Z). Főszerk. Berza László. 2., bőv. kiadás. Budapest:
Akadémiai. 1993. 554. o.

Budapest szíve: Budapest Szíve Program, 2009:
<http://www.budapestszive.hu/projektek.html>
letöltve: 2011. október 18.

Carmona, Matthew – Tiesdell, Steven 2007. Urban design reader. Oxford: Architectural
Press

Crozier, Ray (1994): Pszichológia és design. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó. 22-32.

Cselovszki Zoltánnal (V. kerület Főépítésze) és Kalászi Hajnalkával
(Településfejlesztési Csoport, csoportvezetőjével) készített interjú alapján
Interjú készítésének az ideje: 2011. január 10.

Dr.Info: Átadták a pesti belváros új főutcáját

<http://drinfo.hu/hirek/hirtallozo/90-hirtallozo-itthonrol/9546-atadtak-a-pesti-belvaros-uj-foutcajat-kepgaleria>

letöltve: 2011. január 11.

Dúll Andrea: Környezetpszichológia: szemlélet, elmélet és alkalmazás. In Bagdy Emőke, Klein Sándor (szerk.) 2000. Alkalmazott pszichológia. Budapest: Edge. 160-187.

Dúll Andrea: A környezetpszichológia alapkérdései. Helyek, tárgyak, viselkedés. L'Harmattan, Budapest, 2009.

Emilia Palonen 2002. „Creating Communities: The Postcommunist City-Text of Budapest.” Transit – Europäische Revue

Építészforum: Csoda Hódmezővásárhelyen - egy köztér megújulásának nem mindennapi története - <http://epiteszforum.hu/node/17227>
letöltés ideje: 2011. január 17.

Építészforum: Kinn is vagyok, benn is vagyok:

<http://www.epiteszforum.hu/node/15485>

letöltve: 2010. szeptember 17.

Goodman, Nelson 1976. Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols

Goodman, Nelson 1988. How Buildings Mean. In: Goodman, Nelson – Z. Elgin, Catherine (szerk.): Reconceptions in Philosophy and Other Arts and Sciences. Cambridge, Indianapolis, Hackett Publishing Company. 31-48.

HVG: Átadják a Budapest Szíve program két projektjét:

http://hvg.hu/itthon/20110902_budapest_szive_atadas

letöltve: 2011. október 10.

Idegen szavak és kifejezések szótára. Főszerk. Bakos Ferenc. 2. átdolgozott kiadás. Budapest: Akadémia. 2005. 300.o. ISBN 963 05 7875 1

Index: A Belváros Új Főutcája:

http://www.belvarosujfoutcaja.hu/index.php?q=1&news_name=APROJEKT&news_grid=0&ACTMENU=0&ACTSUBMENU=0&q_action=news

letöltve: 2010. szeptember 17.

Index: Felújítják a Ferenciek terét:

http://index.hu/belfold/budapest/2011/09/03/felujitjak_a_ferenciek_teret/

letöltve: 2011. szeptember 25.

Index: Hamarabb adják át Budapest szívét.

http://index.hu/belfold/budapest/2010/02/17/guberalasgatlo_kuka_es_kifordithato_burkolat/

letöltve: 2010. szeptember 17.

Index: Soha nem épült ilyen vicces dolog pesten. Földes András, Szily László.

http://index.hu/kultur/klasz/2010/04/01/soha_nem_epult_ilyen_vicces_dolog_budapesten/

letöltve: 2010. szeptember. 17.

Kormányportál: Ronald Reagan elnök budapesti szobrának avatása

<http://www.kormany.hu/hu/esemenytar/ronald-reagan-elnok-budapesti-szobranak-avatasa>

letöltve: 2011. október 24.

Kormányportál: Ronald Reagan előtt tisztelgünk

<http://www.kormany.hu/hu/hirek/ronald-reagan-elott-tisztelgunk>

letöltve: 2011. október 24.

Krampen, Martin (1989): Semiotics In Architectural And Product Design. In: Margolin, Victor – Buchanan, Richard (szerk.): The Idea of Design. London, The MIT Press. 89-103.

Lang, Jon T. 2005. Urban design: a typology of procedures and products. Oxford: Architectural Press

Lawson, Bryan 2001 The Language of Space, Oxford: Architectural Press

Marcus, Clare Cooper – Francis, Carolyn 1998. People places: design guidelines for urban open space. New York: Wiley

Margolin, V. – Buchanan, R. (eds.) 1995. The Ideas of Design: A Design Issues Reader

Moughtin, Cliff, Urban Design, 2003. Street and Square, Architectural Press, Oxford

M-Teampannon, 2006. Budapest Szíve Fejlesztési Program, Akcióterv és előzetes megvalósíthatósági tanulmány

Pótó János: Emlékművek, politika, közgondolkodás. MTA Történettudományi Intézet, Budapest, 1989

Ronald Reagan szobor melletti információs tábla, 2011

Russel, J.A. - Ward, L.M., 1982. Environmental psychology. Annual Review of Psychology, 33:651:688.

Stamhuis, I. et al. (eds.) 2002. The Changing Image of the Sciences. Dordrecht: Kluwer.

STOA Építésműterem Kft. - <http://stoastudio.com/>

Studio Metropolitana: Közterületek használata és megítélése Budapesten

http://www.osszefogaskozalap.hu/files/sm_kozterulet.doc

Letöltve: 2011. január 12.

Száraz Miklós György 2005. Jaj, hol a múltunk? – A Trianon-jelenség. Helikon Kiadó, Budapest

Thomas, Derek 2002. Architecture and the Urban Environment. A vision for the new age, Oxford: Architectural Press

Tosics Iván, Ekés András, Gerőzházi Éva, Kalla József (Városkutatási Kft.) 2005. Budapest Középtávú Városfejlesztési Programja – Podmaniczky Program

Tóth Attila dr. 2010. Nemzeti panteon – nemzeti emlékhelyek

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyar_tortenelem_es_kultura/nemzeti_panteon/000_nemzeti_panteon.html

letöltve: 2011. szeptember 28.

van Leeuwen, Jos P. and Timmermans, Harry J.P., Recent Advances in Design and Decision Support Systems in Architecture and Urban Planning, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 2004. pp. 55 - 56.

Wass Albert Kör: Irredenta szobor képek. <http://katalogus.nlvk.hu/html/ass/>

letöltve: 2011. január 16.

Wikipedia: Szabadság tér (Budapest):

http://hu.wikipedia.org/wiki/Szabads%C3%A1g_t%C3%A9r_%28Budapest%29

letöltés: 2011. január 16.

Wikipedia: Újépület: <http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9A%C3%A9p%C3%BClet>

letöltés: 2011. január 16.

Wright, F.L. (1970): The natural house. Penguin Group, New York.

Mellékletek

Kérdőív

A kérdőív kinézete

KÉRDŐÍV

A BME-GTK Kommunikáció és Médiatudomány szak hallgatói vagyunk és kérdőívünkkel szeretnénk az emberek Szabadság térhez való viszonyulását, térhasználatát felmérni.

Kérdőívünk kitöltése önkéntes és anonim alapon történik, projektünk elkészülését segíti.

Segítségét előre is köszönjük!

1. Neme?

1.1. Nő

1.2. Férfi

2. Hány éves?

2.1. 18 év alatti

2.2. 18-25

2.3. 26-35

2.4. 36-45

2.5. 46-60

2.6. 60 év felett

3. Hol lakik?

3.1. Budapest

3.2. Nagyváros

3.3. Város

3.4. Község

3.5. Külföld

4. Legmagasabb iskolai végzettsége?

4.1. 8 általános

4.2. Érettségi

4.3. Középfokú szakképzés

4.4. Felsőfokú szakképzés

4.5. Főiskola/ Egyetem

5. Először jár a téren?

5.1. Igen

5.2. Nem

6. Ha az előző kérdésben Igennel válaszolt, akkor mit gondol, esetleg újból el fog látogatni a térre?

6.1. Igen

6.2. Nem

7. Ön szerint a tér beleillik a környezetébe?

1 – egyáltalán nem; 5 – nagyon

1 – 2 – 3 – 4 – 5

8. Hol találkozott az Interaktív szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel? Több választ is megadhat!

8.1. Televízióban

8.2. Rádióban

8.3. Újságban

8.4. Interneten

8.5. Ismerősöktől

8.6. Egyéb...

8.7. Nem találkoztam ilyen jellegű hírekkel.

9. Kérem, 1-től 5-ig terjedő skálán osztályozza, mennyire tetszik Önnek a „Belváros új főutcája”!

1 egyáltalán nem; 5- nagyon tetszik

1 – 2 – 3 – 4 – 5

10. Kérem, válaszát röviden indokolja néhány mondatban!

11. Mi az, ami leginkább elnyerte a tetszését a tér kialakításában? Több választ is megadhat!

- 11.1. Ergonomikus padok
- 11.2. „Bugyogó műforrás”
- 11.3. Interaktív szökőkút
- 11.4. Kerékpár tárolók
- 11.5. Közvilágítás
- 11.6. Éjszaki fényjáték
- 11.7. Egyéb...

12. Mi az, amin esetleg változtatna?

13. Mennyire tartja hangulatosnak a teret?

1 egyáltalán nem; 5- nagyon tetszik

1 – 2 – 3 – 4 – 5

14. Mire használja a teret? Több választ is megadhat!

- 14.1. Sétálásra
- 14.2. Szeretek itt olvasni
- 14.3. Itt töltöm az ebédidőmet
- 14.4. Kikapcsolódásra/ relaxációra
- 14.5. Csak a különböző programokra/ rendezvényekre járok ki
- 14.6. Ez egy jó találkozópon
- 14.7. Egyéb...

15. Amikor belépett a szökőkút belsejébe, az milyen reakciót váltott ki Önből?

Több választ is megadhat!

- 15.1. Elmosolyodtam
- 15.2. Meglepődtem
- 15.3. Bosszantott, hogy vizes lettem.
- 15.4. Egyéb....
- 15.5. Nem próbáltam még ki.

16. Kényelmesnek találja a padokat?

16.1. Igen

16.2. Nem

17. Ön szerint miben más a Szabadság tér a többi térhez képest?

A kérdőív részletes kiértékelése

Kérdőívünket összesen 100 fő töltötte ki. A kiértékelés során őket az alábbi csoportokba osztottuk:

- 50 férfi és 50 nő
- 7 fő 18 év alatti, 26 fő 18-25 éves, 31 fő 26-35 éves, 22 fő 36-45 éves, 5 fő 46-60 éves, 9 válaszadó pedig 60 év feletti
- 5 községi lakos, 8 városi, 9 nagyvárosi, 74 budapesti, 4 külföldi állampolgár
- 18 fő legfeljebb általános iskolai végzettségű, 19 fő középfokú és 17 fő felsőfokú szakképzettségű, 17 válaszadó érettségizett, valamint 29 személy főiskolai / egyetemi végzettséggel rendelkezik.

Az első négy kérdés tehát a válaszadók nemére, korára, lakóhelyére, valamint legmagasabb iskolai végzettségére irányult. Ez után következtek azok a kérdések, melyek a Szabadság térhez, annak kialakításához, pozitívumaihoz és negatívumaihoz, használatához kötődnek.

Az ötödik kérdés során – bemelegítésként – arra voltunk kíváncsiak, vajon a válaszadók először járnak-e a téren. Első válaszlehetőségként az „igen”, másodikként a „nem” adtuk meg.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	9 fő
2.	91 fő

Mint az tehát a táblázatból is kitűnik, a legtöbb kérdőívünket kitöltő személy nem először fordult meg a téren. Ebből azonban még sok mindenre lehet következtetni; nem biztos, hogy ezek az emberek rendszeresen vagy önszántukból használják a teret; lehetséges, hogy ezen a környéken dolgoznak vagy itt akadt elintéznivalójuk.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	5 fő	4 fő
2	45 fő	46 fő

Ebben a kérdésben nincs jelentős különbség a férfiak és a nők válaszát tekintve, hiszen 5 nő és 4 férfi járt először ottlétünkkor a téren; míg 45 nő és 46 férfi – tehát a döntő többség – már máskor is megfordult itt.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év felettiak
1.	0 fő	1 fő	3 fő	1 fő	2 fő	2 fő
2.	7 fő	25 fő	28 fő	31 fő	3 fő	7 fő

Korcsoportok tekintetében megállapítható, hogy a 18 év alatti megkérdezettek közül senki sem járt először a téren ottlétünkkor, míg a legtöbb új látogató a 26-35 évesek táborába tartozik. Ugyancsak kitűnik, hogy a többször ide ellátogató korosztályt a 36-45, a 26-35 és a 18-25 évesek teszik ki.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	4 fő	3 fő	1 fő	0 fő	1 fő
2.	1 fő	5 fő	8 fő	74 fő	3 fő

Lakóhely szerint a leglátványosabb eltérést a budapestiek okozzák, hiszen közülük mindenki járt már a téren. Őket követik a nagyvárosiak, a városi lakosok, majd a külföldiek; míg a községi válaszadók többsége – 4 fő az 5-ből – még nem fordult meg a vizsgált téren.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségük	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségük
1.	0 fő	3 fő	3 fő	3 fő	1 fő
2.	18 fő	16 fő	16 fő	14 fő	28 fő

Az általános iskolai végzettséggel rendelkező válaszadók közül már mindenki járt a Szabadság téren, de a főiskolai/egyetemi végzettséggel rendelkezők döntő többsége is – 28 fő a 29-ből – megfordult már itt. Ugyanakkor a közép-és felsőfokú szakképzettségűek táborába tartoznak a legtöbben, akik most először jártak itt, bár arányuk alacsonynak mondható – 3-3 fő.

A hatodik kérdés során azt szeretnénk volna felmérni, hogy azok a válaszadók, akik most járnak először a téren, vajon tervezik-e a visszalátogatást. Szintén két lehetőséget adtunk meg: várhatóan újból ellátogatnak, illetve nem.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	6 fő
2.	3 fő

Mint az látjuk, csupán három személy nem tervezi a Szabadság térre való visszalátogatást, ami igencsak jó arány; főként, ha figyelembe vesszük, hogy ők messziről érkezett turisták, akik csupán rövid időt töltenek a fővárosban, és nem élnek itt, így tehát tulajdonképpen módjuk sem lenne visszalátogatni.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	4 fő	2 fő
2	1 fő	2 fő

Míg a férfiak fele szívesen visszajönne, másik fele pedig nem; addig a nők többsége – 5-ből 4 fő – egyértelműen visszalátogatna a jövőben.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év feletti
1.	0 fő	2 fő	1 fő	1 fő	1 fő	1 fő
2.	0 fő	0 fő	0 fő	2 fő	0 fő	1 fő

Korcsoportok tekintetében ki kell emelnünk a 18-25, a 26-35 és a 46-60 éves korosztályt, amelynek valamennyi képviselője tervezi az újbóli ellátogatást; valamint a 36-45 éveseket, akik közül a többség – két fő – nem szívesen látogatna ki újra.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	2 fő	2 fő	1 fő	0 fő	1 fő
2.	0 fő	0 fő	1 fő	0 fő	2 fő

A községi és a városi lakosok mindegyike tervezi, hogy újból ellátogat majd a térre. A nagyvárosiak közül egy visszalátogat, egy nem. A külföldiek esetében ez az arány 1-2, de ez még nem okoz problémát, hiszen nem itteni lakosok.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségük	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségük
1.	0 fő	1 fő	2 fő	0 fő	3 fő
2.	0 fő	1 fő	0 fő	1 fő	1 fő

A felsőfokú szakképzettséggel rendelkező egyének – 2 fő – mindegyike újból visszalátogat majd, de a főiskolai/egyetemi végzettségűek többsége is – 3 fő a 4-ből – ezt a lehetőséget jelölte meg. Az érettségizett válaszadó azonban nem tervezi a visszalátogatást a vizsgált térre.

A következő, hetedik kérdés során arra kerestük a választ, vajon a tér beleillik-e a környezetébe. Öt válaszlehetőséget adtunk meg: 5- nagyon, 4- mérsékelten, 3- közepesen, 2- alig, 1- egyáltalán nem illik bele a tér a közegbe. A konkrét adatokat ez esetben is táblázatba foglaltuk:

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	5 fő

2.	8 fő
3.	33 fő
4.	19 fő
5.	35 fő

A kapott válaszokból kitűnik, hogy a válaszadók többsége szerint, ha nem is teljes mértékben, de beleillik a tér a környezetébe: a legtöbb voks szerint nagyon, ezt követi szorosan a „közepesen“, de sok szavazatot kapott még a „mérésékeltlen“ válaszlehetőség is. Egyes és kettes fokozatot, mely szerint egyáltalán nem vagy csak alig illik bele környezetébe, a válaszadók 13%-a jelölte meg.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	2 fő	3 fő
2.	4 fő	4 fő
3.	26 fő	7 fő
4.	10 fő	9 fő
5.	8 fő	27 fő

Ennél a kérdésnél bizonyos fokú eltérés figyelhető meg, hiszen amíg a legtöbb férfi – 27 fő szerint – a tér maximálisan beleillik környezetébe, addig a nők legtöbbje – 26 fő – szerint csupán közepesen. Az egyéb válaszlehetőségek közt azonban elenyésző a különbség.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év felettiek
1.	0 fő	0 fő	2 fő	0 fő	1 fő	2 fő
2.	1 fő	2 fő	1 fő	3 fő	0 fő	1 fő
3.	3 fő	7 fő	9 fő	5 fő	4 fő	5 fő
4.	0 fő	10 fő	3 fő	6 fő	0 fő	0 fő
5.	3 fő	7 fő	16 fő	8 fő	0 fő	1 fő

A 18 év alatti válaszadók legtöbbje a közepesen és a nagyon fokozatot jelölte meg, míg az egyeset közülük senki sem – tehát ezen korcsoport szerint a tér beleillik környezetébe.

A 18-25 évesek döntő többsége – 10 fő szerint – mérsékelten illeszkedik bele a tér atmoszférájába, de 7-7 válaszadó szerint nagyon, illetve közepesen.

A 26-35 éves megkérdezettek nagy része – 16 személy – szerint nagyon, 9 személy szerint pedig közepesen illik környezetébe a Szabadság tér.

Ezen korcsoportok képviselőinek többsége tehát az ötös és a hármas fokozatot jelölte meg, a többi korosztálynál azonban eltérés figyelhető meg.

A 36-45 évesek közül 8-an voksoltak arra, hogy a tér maximálisan belevág környezetébe, míg hat fő szerint mérsékelten.

A 46-60 évesek közül azonban senki sem jelölte be a két legjobb fokozatot; ők inkább a közepes válaszlehetőségre voksoltak.

A 60 év felettiek közül is csupán egy illető adta a legmagasabb pontszámot, míg a közepeset öten.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	1 fő	0 fő	1 fő	3 fő	0 fő
2.	1 fő	2 fő	0 fő	4 fő	1 fő
3.	2 fő	3 fő	3 fő	25 fő	0 fő
4.	0 fő	1 fő	2 fő	15 fő	1 fő
5.	1 fő	2 fő	3 fő	27 fő	2 fő

A községi lakosok közül ketten jelölték meg a közepesen beleillő teret környezetébe, míg egy-egy fő voksolt az egyáltalán nem, az alig és a nagyon lehetőségre.

A városi lakosok legtöbbje – 3 fő – szintén a közepesre voksolt, ketten-ketten pedig az alig és a nagyon lehetőséget jelölték meg.

A nagyvárosiak közül hárman - hárman vélik úgy, hogy a tér közepesen, illetve nagyon is belevág háttérébe.

A budapestiek adták a legkiválóbb minősítést: 27-en voksoltak a nagyon, 25-en a közepesen, 15-en pedig a környezetébe mérsékelten beleillő térre.

A külföldiek sem adtak rossz minősítést: 2 személy szerint maximálisan beleillő a tér környezetébe, egy-egy fő szerint pedig mérsékleten, illetve alig.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	0 fő	1 fő	2 fő	2 fő	0 fő
2.	2 fő	0 fő	1 fő	3 fő	2 fő
3.	7 fő	5 fő	9 fő	4 fő	8 fő
4.	4 fő	5 fő	1 fő	2 fő	7 fő
5.	5 fő	8 fő	4 fő	6 fő	12 fő

Az általános iskolai végzettségű válaszadók legtöbbje – 7 személy – szerint a tér közepesen illik bele környezetébe, de többen voksoltak a nagyon és a mérsékleten beleillő lehetőségre is.

A középfokú szakképzettségű megkérdezettek többsége – 8 személy – szerint a tér maximálisan beleilleszkedik a környezetbe, de 5-5 voks érkezett még a közepes és a mérsékelt lehetőségre is.

A felsőfokú szakképzettségűek többsége ugyanakkor úgy véli, a tér csupán közepesen belepassezoló a háttérbe.

Az érettségivel rendelkezők közül hatan jelölték meg a maximális pontszámot, négyen pedig a közepes minősítést.

A főiskolai/egyetemi végzettségűek közül 12-en ítélték meg a tér környezetbe való passzolását maximálisra, 8-an közepesre, 7-en pedig mérsékeltre.

A nyolcadik kérdés során arra voltunk kíváncsiak, a kérdőív kitöltői hol találkoztak az Interaktív szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel. Hét válaszlehetőséget kínáltunk fel, melyek a következők: 1- televízióban, 2- rádióban, 3- újságban, 4- interneten, 5- ismerősöktől, 6- egyéb helyen, 7- nem találkoztak ilyen jellegű hírekkel. Ezek közül természetesen több válaszlehetőséget is megadhattak.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	31 fő
2.	14 fő
3.	22 fő
4.	27 fő
5.	24 fő
6.	2 fő
7.	40 fő

A kérdés elemzése során meglepetten tapasztaltuk, hogy legtöbb válaszadó (pontosan 40%-uk) egyáltalán nem találkozott ilyen jellegű hírekkel. Ezt követte 31 voks, melyet a televízió kapott, majd 27 szavazattal az internet, 24-el az ismerősök, 22-vel pedig újság mondható ez ügyben a leginkább tájékoztató jellegűnek. A legkevesebb válaszadó, összesen 14 fő értesült rádióból, 2 személy pedig egyéb helyről.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	17 fő	14 fő
2.	11 fő	3 fő
3.	15 fő	7 fő
4.	12 fő	15 fő
5.	17 fő	7 fő
6.	1 fő	1 fő
7.	17 fő	23 fő

A női válaszadók többsége az alábbi helyekről értesült az interaktív szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel: 17-17 fő televízióból, ismerőstől, ugyanakkor szintén 17 fő nem találkozott ilyen jellegű hírekkel. Több voksot kapott még az újság és az internet is. Ezzel szemben a férfiak legtöbbsége – 23 fő – egyáltalán nem hallott az interaktív szökőkúttal kapcsolatos hírekről. 15-en az internetről, 14-en pedig a televízióból értesültek ilyen hírekről.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év felettiak
1.	2 fő	4 fő	5 fő	8 fő	4 fő	8 fő
2.	1 fő	1 fő	2 fő	2 fő	2 fő	6 fő
3.	1 fő	2 fő	7 fő	3 fő	4 fő	5 fő
4.	3 fő	5 fő	7 fő	7 fő	4 fő	1 fő
5.	2 fő	4 fő	5 fő	4 fő	6 fő	3 fő
6.	0 fő	1 fő	0 fő	1 fő	0 fő	0 fő
7.	4 fő	13 fő	10 fő	11 fő	1 fő	1 fő

A 18 év alattiak többsége – 4 fő – nem találkozott ilyen jellegű hírekkel. 3 személy az interneten tájékozódott, 2-2- fő pedig a televízióból és ismerősöktől.

A 18-25 évesek közül 13-an egyáltalán nem értesültek az interaktív szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel. A többiek számára a legfőbb hírforrást az internet, továbbá az ismerősök és a tv jelentette.

A 26-35 évesek többsége – 10 fő – szintén nem találkozott ilyen jellegű hírekkel. 7-7 személy azonban az újságból és internetről értesült a szökőkút átadásáról, további 5-5 fő pedig a televízióból és ismerősöktől.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	2 fő	5 fő	3 fő	21 fő	0 fő
2.	4 fő	4 fő	1 fő	5 fő	0 fő
3.	3 fő	2 fő	4 fő	13 fő	0 fő
4.	3 fő	8 fő	7 fő	9 fő	0 fő
5.	1 fő	1 fő	4 fő	15 fő	3 fő
6.	0 fő	0 fő	0 fő	2 fő	0 fő
7.	5 fő	6 fő	8 fő	19 fő	2 fő

A községi lakosok többsége – 5 fő – nem találkozott a szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel. 4-en rádióból, 3-3 személy újságból és internetről, ketten tv-ből, s csupán egy személy értesült ismerősétől.

A városi lakosok közül 6-an nem találkoztak ilyen jellegű hírekkel. 8-an az internetet jelölték meg, mint információforrást, 5-en a televíziót, 4-en a rádiót, s csupán ketten az újságot.

A nagyvárosiak közül ugyancsak sokan - 8-an - nem értesültek erről a hírről. A legtöbben, akik értesültek róla, az internetről szerezték az információt, míg a legkevésbé hatékony eszköz ez esetben a rádió.

A budapestiek közül 19-en egyáltalán nem találkoztak a szökőkút átadásával kapcsolatos hírekkel. A többiek számára a legeredményesebb információforrást a tv és az ismerősök jelentik, míg a kevésbé hathatóságok közé a rádió tartozik.

A külföldiek közül 3 személy ismerősétől hallotta a hírt – tehát ők valószínűleg egy ideje Magyarországon élnek –, ketten pedig nem hallottak róla.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	3 fő	8 fő	14 fő	5 fő	1 fő
2.	1 fő	0 fő	7 fő	4 fő	2 fő
3.	4 fő	2 fő	8 fő	5 fő	5 fő
4.	3 fő	5 fő	10 fő	3 fő	6 fő
5.	7 fő	2 fő	1 fő	8 fő	6 fő
6.	0 fő	1 fő	0 fő	0 fő	1 fő
7.	8 fő	6 fő	8 fő	3 fő	15 fő

Az általános iskolai végzettségűek legtöbbje – 8 személy – nem értesült az interaktív szökőkút átadásáról. 7 személy ismerőstől hallotta a hírt, 4-en újságból, 3-3 fő televízióból és internetről, s csupán egy személy rádióból.

A középfokú szakképzettégek többsége – 8 fő – a televízióban hallotta a hírt, 6-an azonban nem értesültek róla. További 5 voks érkezett az internetre, mint információforrásra.

A felsőfokú szakképzettségűek közül 14-en televízióból, 10-en internetről, 8-an újságból, további 8 személy azonban sehol sem találkozott ilyen jellegű hírrel.

Az érettségizett válaszadók közül 8-an ismerőstől, 5-5 fő pedig tévéből és újságból értesült a szökőkút átadásáról. 3 személy azonban nem hallott erről.

A főiskolai/egyetemi végzettségűek többsége, pontosan 15 fő nem értesült a térrel kapcsolatos hírekről, 6-6 személy azonban internetről és ismerősektől igen.

A kilencedik kérdés során azt vizsgáltuk, mennyire teszik a válaszadóknak a „Belváros új főutcája”. Öt válaszlehetőséget kínáltunk fel: 5- nagyon, 4- mérsékelten, 3- közepesen, 2- alig, 1- egyáltalán nem nyerte el a válaszadó tetszését.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	5 fő
2.	7 fő
3.	18 fő
4.	50 fő
5.	20 fő

A válaszok tükrében elmondható, hogy a legtöbb embernek, ha nem is maximálisan, de a tér elnyerte tetszését: 50 személy voksolt a „mérséklet” lehetőségre, 20-nak nagyon tetszik, 18-nak pedig közepesen. Ehhez képest elenyésző azok száma, akiknek alig (összesen 7 fő) vagy egyáltalán nem nyerte el tetszését (5 fő) a „Belváros új főutcája”.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	3 fő	2 fő
2.	3 fő	4 fő
3.	10 fő	8 fő
4.	26 fő	24 fő
5.	8 fő	12 fő

Nemek szerint ebben a kérdésben nincs nagy eltérés. 26 nőnek és 24 férfinak mérsékelten tetszik a Szabadság tér. A nők közül egyébként a legtöbben még a közepesen és a nagyon tetszik válaszlehetőségre voksoltak; míg a férfiak közül 12-en szavaztak a maximális és 8-an a közepes lehetőségre.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év feletti
1.	0 fő	1 fő	0 fő	1 fő	1 fő	2 fő
2.	0 fő	2 fő	2 fő	1 fő	0 fő	2 fő
3.	1 fő	4 fő	8 fő	3 fő	2 fő	0 fő
4.	3 fő	12 fő	19 fő	14 fő	1 fő	1 fő
5.	3 fő	7 fő	2 fő	3 fő	1 fő	4 fő

A 18 év alatti válaszadók közül 3-3 személynek nyerte el tetszését a „Belváros új főutcája” maximálisan, illetve mérsékelten, 1 személynek közepesen; az alig és az egyáltalán nem tetszik lehetőségre pedig egyikük sem voksolt.

A 18-25 évesek többségének – 12 főnek – mérsékelten teszik a Szabadság tér, 7-nek pedig maximálisan. 4 személy voksolt a közepes, 2 az alig tetszik, 1 pedig az egyáltalán nem tetszik lehetőségre.

A 26-35 évesek közül 19 személynek mérsékelten nyerte el tetszését a tér, 8-nak közepesen, 2-2 személynek pedig maximálisan, illetve alig. A legkevesebb pontszámra nem érkezett válasz.

A 36-45 évesek közül 14-nek mérsékelten tetszik a modern tér, 3-3 főnek maximálisan és közepesen, 1-1 személynek pedig alig, illetve egyáltalán nem nyerte el tetszését.

A 46-60 évesek közül 2 személynek közepesen nyerte el tetszését a tér kialakítása, 1-1 főnek pedig egyáltalán nem, mérsékelten, illetve maximálisan.

A 60 év felettiak közül 4-nek tetszik maximálisan, 2-2 főnek pedig egyáltalán nem, illetve alig. A legidősebb korosztály képviselői közt egy személy akadt, akinek mérsékelten nyerte el tetszését az általunk vizsgált tér; a közepes válaszlehetőségre pedig nem érkezett voks.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	1	2 fő	0 fő	1 fő	1 fő
2.	0	2 fő	3 fő	2 fő	0 fő
3.	2	3 fő	2 fő	10 fő	1 fő
4.	1	0 fő	3 fő	46 fő	0 fő
5.	1	1 fő	1 fő	15 fő	2 fő

A községi lakosok közül 2 főnek közepesen, 1-1 személynek pedig maximálisan, mérsékelten, illetve egyáltalán nem nyerte el tetszését.

A városi lakosok közül 3 főnek közepesen nyerte el tetszését, míg 2-2 személynek egyáltalán nem, illetve alig. Csupán egy főnek tetszik maximálisan.

A nagyvárosiak többségének, 3-3 főnek mérsékelten, illetve alig tetszik a vizsgált tér.

A budapestiek nagy része - 46 fő - 4-esre osztályozta a Szabadság teret, valamint 15 voks érkezett az 5-ös és 10 voks a 3-as lehetőségre.

A külföldiek közül 2 személynek maximálisan tetszik a „Belváros új főutcája”.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	0 fő	0 fő	1 fő	1 fő	3 fő
2.	0 fő	1 fő	2 fő	1 fő	3 fő
3.	1 fő	2 fő	4 fő	3 fő	8 fő
4.	13 fő	9 fő	7 fő	10 fő	11 fő
5.	4 fő	7 fő	3 fő	2 fő	4 fő

Az általános iskolai végzettségűek pozitívan ítélik meg a teret: 4 főnek maximálisan, 14-nek mérsékelten tetszik, illetve olyan válaszadó nem is akadt, akinek egyáltalán nem vagy csak alig tetszik a tér.

A középfokú szakképzetttségűek tetszését is elnyerte a Szabadság tér: 7 fő 5 pontot, 9 személy pedig 4-at adott.

A felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők közül 7 személynek mérsékelten, 4-nek közepesen, 3-nak pedig maximálisan tetszik a „Belváros új főutcája”.

Az érettségizett válaszadók közül 10-nek mérsékelten, 2-nek maximálisan elnyerte tetszését a tér kialakítása.

A főiskolai/egyetemi végzettségűek közül 11 főnek mérsékelten, 8-nak közepesen, 4-nek pedig maximálisan tetszik a tér. 3-3 személy mondta azt, hogy egyáltalán nem, illetve csak alig nyerte el tetszését az általunk vizsgált terület.

Tizedik kérdésünkben – mely nyitott volt – arra kértük a válaszadókat, hogy fejtsék ki bővebben is, miért tetszik/nem tetszik nekik a „Belváros új főutcája”. Rengeteg válaszlehetőséget kaptunk (főként 18-25 éves nőktől), melyek közül a leggyakrabban a következők hangzottak el: a megkérdezett 100 fő közül összesen 37-en mondták, hogy a leginkább a zöld környezet, a sok növény, a természetközelség fogta meg őket. 29 személynek az a látvány és ízlésesség tetszik leginkább, amit a régi és a modern találkozása nyújt; 20 személyre leginkább a szökőkút van pozitív hatással; 18 válaszadó szerint pedig a szolid elegancia a leglenyűgözőbb a térben. Voltak olyan megkérdezettek (5-5 fő) is, akik az interaktív kiállításokat díjazták, illetve azt, hogy a teret nem lepik el a hajléktalanok. Szkeptikus, negatív vélemény csak elhanyagolható mennyiségben hangzott el.

Íme néhány konkrét példa:

„Nagyon tetszik, hogy végre egy olyan közterület van Budapesten, amit tényleg használni lehet, ahol az ember szívesen tölt el akár több órát is. Jó ötlet az interaktív kiállítás, és nagyon szép a környezet – nemcsak a park, hanem az épületek is. Olyan tér ez számomra, amely összehozza az embereket.”

/18-25 éves korcsoportba tartó, főiskolai/egyetemi végzettségű, városi nő/

„Modern, legalább kezdtek vele valamit, még ha nem is tökéletes. A környező épületek régebbiek, de hangulatos az egész sétálóutca.”

/18-25 éves korcsoportba tartó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Elegáns, stílusos, a lehetőségekhez mértén jól beleillik a környezetbe.”

/18-25 éves korcsoportba tartó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Tetszik, hogy mer újítani és végre nem a műantik, unalmas megoldásokat látjuk. A gondolat európai szintű. Láttam viszont az internetre kikerült látványterveket, azok sokkal jobban tetszettek, sajnálom, hogy nem valósultak meg. És sajnálom, hogy sikerült itt is olyan megoldásokat alkalmazni – különösen a burkolatnál –, ami nem ért meg egy évet sem sérülések nélkül ”

/18-25 éves korcsoportba tartó, középfokú szakképzettségű, budapesti nő/

„Modern és ízléses a kialakítás, kimondottan kellemes, jó érzés tölti el az embert a látványtól. Bár néhol kissé tradicionálisabb is lehetne, a múlt szépségeiből is meríthetett volna többet.”

/18-25 éves korcsoportba tartó, érettségizett, városi férfi/

„Tetszik, mert modern, de ezzel együtt emberközeli marad. Igazán kozmopolita, egy találkozóhely a belvárosi zsongásban. Nyáron különösen hangulatos volt. Jó, hogy közel van az Erzsébet tér és a Bazilika – a város másik két fontos találkozóhelye. ”

/18-25 éves korcsoportba tartó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Átgondolt fejlesztések szükségesek. Alapvetően nincs bizalmam a köztéri beruházásokba, mert ha nem négyszer-öttször csinálnak meg valamit, kifejezetten rosszul, akkor csak egyszer, de még rosszabbul. Ezen az ókori logikával foglalkozók szerintem nagyon csodálkoznának, és nem igazán tartanak logikusnak”.

/26-35 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Ápolt, szép a burkolat, a kis út, a padok, egyre több a kiülős vendéglátó hely.”

/46-60 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Látványos, ízléses, modern.”

/36-45 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, városi férfi/

„Egyszerűen imádom ezt a zöld környezetet. Az ember szívesen sétálgat, olvasgat a téren, hiszen nincsenek hajléktalanok sem, és a padok is igazán kényelmesek – akár órákat el tud itt tölteni az ember.”

/60 év feletti, érettségizett, budapesti nő/

Következő, tizenegyedik kérdésünk során azt kérdeztük, hogy a fentiekén túl mi az, ami leginkább elnyerte tetszésüket. Az alábbi válaszlehetőségeket adtuk meg: 1- ergonomikus padok, 2- „bugyogó műforrás”, 3- interaktív szökőkút, 4- kerékpártárolók, 5- közvilágítás, 6- éjszakai fények, 7- egyéb – melyek közül több válaszlehetőséget is megadhattak.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	22 fő
2.	23 fő
3.	48 fő
4.	20 fő
5.	25 fő
6.	26 fő
7.	0 fő

A válaszadók majdnem felének (összesen 48 főnek) leginkább az interaktív szökőkút nyerte el tetszését. A többi válaszlehetőség jóval ez alatt a szám alatt marad, valamint a voksok közt sincs túl nagy különbség: 26 személynek az éjszakai fények, 25-nek a közvilágítás, 23-nak a „bugyogó műforrás”, 22-nek az ergonomikus padok, 20-nak pedig a kerékpártárolók tetszenek a legjobban. Az „egyéb” válaszlehetőséget ez esetben senki sem jelölte meg.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	15 fő	7 fő
2.	14 fő	9 fő
3.	27 fő	21 fő
4.	6 fő	14 fő
5.	18 fő	7 fő
6.	10 fő	16 fő
7.	0 fő	0 fő

Ennél a kérdésnél nemek szerint bizonyos különbség figyelhető meg. Amíg ugyanis a legtöbb nőnemű válaszadónak az interaktív szökőkút és a közvilágítás nyerte el tetszését, addig a férfiaknak a szökőkúton kívül az éjszakai fények és a kerékpártárolók tetszenek leginkább.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év feletti
1.	2 fő	3 fő	3 fő	3 fő	4 fő	7 fő
2.	1 fő	2 fő	4 fő	5 fő	5 fő	6 fő
3.	2 fő	11 fő	17 fő	8 fő	3 fő	7 fő
4.	3 fő	4 fő	2 fő	3 fő	5 fő	3 fő
5.	4 fő	7 fő	4 fő	4 fő	3 fő	3 fő
6.	4 fő	8 fő	6 fő	3 fő	3 fő	2 fő
7.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő

A 18 év alattiak válaszaiban nincs nagy eltérés: 4-4 voks érkezett a közvilágításra és az éjszakai fényekre, 3 szavazat a kerékpártárolókra, 2-2 az ergonomikus padokra és az interaktív szökőkútra, s csupán 1 a „bugyogó műforrásra”.

A 18-25 évesek közt már nincs ekkora egyetértés: 11 fő szerint az interaktív szökőkút, 8 személy szerint pedig az éjszakai fények a legjobbak a Szabadság téren. 7 voks érkezett a közvilágításra.

A 26-35 éveseknek leginkább az interaktív szökőkút nyerte el tetszését – 17 személynek –; a legkevesebb voks pedig a kerékpártárolókra és az ergonomikus padokra érkezett.

A 36-45 évesek többségének – 8 fő – az interaktív szökőkút nyerte el tetszését, de a többi válaszlehetőség sem maradt el sokkal: 5-en voksoltak a „bugyogó műforrásra”, 4-en a közvilágításra, 3-3 fő pedig az ergonomikus padokra, a kerékpártárolókra és az éjszakai fényjátékra.

A 46-60 évesek válaszaik közt szintén nincs nagy különbség. Közülük a legtöbben a „bugyogó műforrásra”, a kerékpártárolókra, valamint az ergonomikus padokra szavaztak.

A 60 év feletti többségének az ergonomikus padok, az interaktív szökőkút és a „bugyogó műforrás” tetszik; a legkevésbé pedig az éjszakai fények.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	3 fő	5 fő	3 fő	8 fő	3 fő
2.	4 fő	2 fő	9 fő	5 fő	3 fő
3.	5 fő	6 fő	9 fő	24 fő	4 fő
4.	2 fő	5 fő	5 fő	7 fő	1 fő
5.	3 fő	7 fő	4 fő	11 fő	0 fő
6.	3 fő	6 fő	5 fő	10 fő	2 fő
7.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő

A községi lakosok válaszaiban nincs számottevő különbség, bár a leginkább számukra az interaktív szökőkút - 5 fő - tetszik. Ezt követi a „bugyogó műforrás”, az ergonomikus padok, a közvilágítás és az éjszakai fények.

A városi lakosok figyelmét leginkább a közvilágítás, az interaktív szökőkút és az éjszakai fényvilág keltette fel.

A nagyvárosiaknak leginkább a „bugyogó műforrás” és az interaktív szökőkút – 9-9 fő – imponál, legkevésbé pedig az ergonomikus padok – 3 fő.

A budapestieknek legjobban az interaktív szökőkút tetszik – 24 fő –, melyet a közvilágítás és az éjszakai fényvilág követ.

A külföldiek az interaktív szökőkutat dicsérik, a kerékpártárolók azonban nem tetszenek nekik.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	2 fő	5 fő	8 fő	3 fő	4 fő
2.	4 fő	1 fő	2 fő	3 fő	13 fő
3.	11 fő	7 fő	4 fő	16 fő	10 fő
4.	0 fő	7 fő	1 fő	5 fő	7 fő
5.	0 fő	3 fő	4 fő	8 fő	10 fő
6.	2 fő	3 fő	7 fő	2 fő	12 fő

7.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő
----	------	------	------	------	------

Az általános iskolai végzettségűek döntő többségének, 11 főnek leginkább az interaktív szökőkút teszlik. Érkezett még voks a „bugyogó műforrásra”, az ergonomikus padokra és az éjszakai fényekre is, bár ezek jóval elmaradnak az interaktív szökőkúttól.

A középfokú szakképzettségűek közt már nincs ekkora egyetértés: 7-7 voks érkezett az interaktív szökőkútra és a kerékpártárolókra, 5 voks az ergonomikus padokra. A legkevesebb voksot, mindössze egyet a „bugyogó műforrás” kapta.

A felsőfokú szakképzettségűek közül 8-an szavaztak az ergonomikus padokra, 7-en az éjszakai fényekre, s nekik legkevésbé a kerékpártárolók és a „bugyogó műforrás” tetszik.

Az érettségizett válaszadók közül 16-an voksoltak az interaktív szökőkútra. A többi ettől jóval alulmarad: 8 voksot kapott a közvilágítás, 5-öt a kerékpártárolók, s a legkevesebbet – mindösszesen két szavazatot – az éjszakai fények.

A főiskolai/egyetemi végzettségűek közül 13-an voksoltak a „bugyogó műforrásra”, 12-en az éjszakai fényekre, 10-10 főnek pedig leginkább az interaktív szökőkút és a közvilágítás tetszik. A legkevésbé az ergonomikus padok tetszenek nekik.

A tizenkettedik kérdéssel azt mértük fel, mi az, amin a válaszadók változtatnának. Annak érdekében, hogy fantáziájuknak semmi se szabjon határt, illetve, hogy ne befolyásoljuk őket, válaszlehetőségeket nem adtunk meg. A legtöbben az alábbiakon változtatnának: a válaszadók majdnem fele (összesen 47 fő) eltávolítaná a kommunista szobrot, hiszen ez a tér a szabadság után kapta nevét. Mivel ilyen sokan vélekednek erről így, úgy gondoljuk, ez lenne a legsürgősebb tennivaló. A többi változást kívánó feladat már nem ilyen fontos, hiszen csak pár szavazatot kaptak: 9-e több kiülős helyet hoznának létre, 7-en még több világítást alkalmaznának, 5-en több kerékpártárolót helyeznének el, 4-en kibővítenék az utat, 3-an pedig a csúszós járólapot cserélnék le. Íme néhány konkrét példa:

„A szovjet emlékművet elvinném onnan.”

/18-25 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Bár a tér és környéke nagyon szépnek mondható, elfogadhatatlannak találom, hogy a szovjet diktatúra fő jelképe, a vörös csillag (habár arannyal van bevonva) a tér központi része, a kommunista emlékművel együtt. Ezt ráadásul állandó rendőri és kordonos

védelem alatt tartják – tudva azt, hogy az emberek egy napig sem tűrnék meg ott, ha a védelmet megszüntetnék. A szörnyemlékművet le kell bontani, helyette a nemzet egy nagyjának emeljenek szobrot.”

/18-25 éves korcsoportba tartozó, érettségizett, városi férfi/

„A közvilágítás zord lámpái nem annyira illenek a környezetbe.”

/18-25 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő /

„A hajléktalanokat kizárnám, a kutyásokat pedig beengedném.”

/26-35 éves korcsoportba tartozó, érettségizett, budapesti nő/

A tizenharmadik kérdés a tér hangulatát hivatott vizsgálni. Az alábbi válaszlehetőségeket adtuk meg: 5- nagyon, 4- mérsékelten, 3- közepesen, 2- alig, 1- egyáltalán nem hangulatos.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	3 fő
2.	2 fő
3.	21 fő
4.	39 fő
5.	35 fő

Ennek alapján nyilvánvalóvá válik, hogy a legtöbb válaszadó hangulatosnak tartja a teret: 39 fő mérsékelten, 35 fő pedig nagyon is. Ezt követi a „közepesen” hangulatos lehetőség, melyet 21-en jelöltek meg. Ugyanakkor a 100-ból csupán 5 személy akadt, aki alig (2-en) vagy egyáltalán nem tartja hangulatosnak (3-an) a vizsgált teret.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	1 fő	2 fő
2.	1 fő	1 fő
3.	13 fő	8 fő
4.	27 fő	12 fő

5.	8 fő	27 fő
----	------	-------

A nemek közti vizsgálódás eredményében van egy kis eltérés: míg a legtöbb nő – 27 fő – szerint a tér mérsékelt hangulatos, addig a legtöbb férfi – 27 fő – véli úgy, hogy maximálisan az. Mindkét nem képviselői közül elenyésző számban jelölték meg a két legkevesebb pontszámot.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év felettiek
1.	1 fő	0 fő	0 fő	0 fő	1 fő	1 fő
2.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	2 fő
3.	1 fő	3 fő	7 fő	7 fő	1 fő	2 fő
4.	2 fő	8 fő	12 fő	14 fő	2 fő	1 fő
5.	3 fő	15 fő	12 fő	1 fő	1 fő	3 fő

A 18 év alattiak többségének, vagyis 3 fő számára nagyon, 2-nek pedig mérsékelt hangulatos a tér.

A 18-25 évesek többsége – 15 fő – szintén a maximálisra, illetve a mérsékltre – 8 fő – voksolt. Érdekesség, hogy közülük senki sem jelölte meg az egyáltalán nem, illetve az alig hangulatos lehetőséget.

A 26-35 éveseknél is hasonló a helyzet: 12-12 voks érkezett a nagyon és a mérsékelt hangulatosra, 7 a közepesre, és egy sem az alig, illetve az egyáltalán nem hangulatos lehetőségére.

A 36-45 évesek korosztályából 2 voks érkezett a mérsékelt hangulatos térre, illetve csak az alig hangulatos nem kapott egyetlen szavazatot sem.

A 60 év felettiek közül 3-an vélik nagyon meghittnek a teret, 2-2 fő pedig alig, illetve közepesen hangulatosnak.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	0 fő	1 fő	0 fő	2 fő	0 fő

2.	1 fő	0 fő	1 fő	0 fő	0 fő
3.	0 fő	2 fő	2 fő	16 fő	1 fő
4.	2 fő	2 fő	4 fő	29 fő	2 fő
5.	2 fő	3 fő	2 fő	27 fő	1 fő

A községi lakosok többsége, azaz 2-2 fő tartja nagyon, illetve mérsékleten hangulatosnak a teret.

A városiak közül 3 fő ítélte nagyon, 2-2 pedig mérsékleten és közepesen hangulatosnak. Egy voksot kapott azonban az egyáltalán nem hangulatos tér lehetősége is.

A nagyvárosiak legtöbbször, összesen 4 fő jelölte meg a mérsékleten hangulatos lehetőséget, 2-2 pedig a nagyon és a közepesen meghittet. A legkevesebb pontszámot senki sem jelölte meg.

Leginkább azonban a budapestiek tartják hangulatosnak: 29-en mérsékleten, 27-en maximálisan, 16-an közepesen; s az alig nem is kapott szavazatot, az egyáltalán nem hangulatos lehetőség pedig csak 1-et.

A külföldiek megítélése sem mondható rossznak: 2 fő mérsékleten, 1-1 pedig közepesen, illetve nagyon meghittnek véli az általunk vizsgált teret.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	0 fő	0 fő	2 fő	1 fő	0 fő
2.	0 fő	1 fő	1 fő	0 fő	0 fő
3.	1 fő	5 fő	4 fő	6 fő	5 fő
4.	4 fő	9 fő	5 fő	8 fő	13 fő
5.	13 fő	4 fő	5 fő	2 fő	11 fő

Az általános iskolai végzettségűek közül 13-an nagyon, 4-en mérsékleten, 1 személy pedig közepesen hangulatosnak ítélte meg kérdőívünk során a Szabadság teret. A két legkevesebb pontozást senki sem alkalmazta.

A középfokú szakképzettséggel rendelkezők többsége - 9 fő - azonban csak a négyes fokozatot jelölte meg, bár érkeztek voksok a közepesen és a maximálisan hangulatos térre is.

A felsőfokú szakképzettségűek válaszai már jóval megosztottabbak: 5-5 voks érkezett a nagyon és a mérsékelten, 4 pedig a közepesen hangulatosra. Akadtak azonban olyanok is, akik egyáltalán nem tartják meghittnek, illetve csak alig – összesen 3 fő.

Az érettségizettek esetében 8 voks érkezett a mérsékelten, 6 a közepesen, 2 pedig a nagyon hangulatos térre. Egy személy akadt, aki szerint egyáltalán nem meghitt a „Belváros új főutcája”.

A főiskolai/egyetemi végzettségűek közül 13-an mérsékelten, 11-en nagyon hangulatosnak ítélték meg a teret, ám 5 szavazat érkezett a közepes lehetőségre is. A két legalacsonyabb pontszámot senki sem jelölte meg.

A tizennegyedik kérdés felmérte, hogy a válaszadók általában mire használják a Szabadság teret. Természetesen itt is több válaszlehetőséget adhattak meg, az alábbiak közül: 1 – sétálásra, 2 – olvasásra, 3 – ebéldíő eltöltésére, 4 – kikapcsolódásra/relaxációra, 5 – programok és rendezvények látogatására, 6 – találkozásra, 7 – más egyébre.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	40 fő
2.	13 fő
3.	12 fő
4.	23 fő
5.	18 fő
6.	42 fő
7.	0 fő

A legtöbben (42 személy) a Szabadság teret találkozópontként és sétálásra (40 személy) használja. A többi válaszlehetőség jóval kevesebb voksot kapott: 23-an

kikapcsolódásra/relaxációra, 18-an különböző programok és rendezvények látogatására használják a teret, míg 13-an szeretnek itt olvasni, 12-en pedig ebédidejüket töltik el itt.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	17 fő	23 fő
2.	11 fő	2 fő
3.	2 fő	10 fő
4.	7 fő	16 fő
5.	15 fő	3 fő
6.	24 fő	18 fő
7.	0 fő	0 fő

Ebben a kérdésben a nemek válaszainak tekintetében bizonyos fokú eltérés figyelhető meg: míg a legtöbb nő – 24 fő – találkozásra használja a „Belváros új főutcáját”, addig a férfiak többsége – 23 fő – sétálásra. Ezen kívül a nők leginkább sétálásra, programokon való részvételre, olvasásra és kikapcsolódásra használják. Az ebédidő eltöltését csupán két nő jelölte meg.

Ezzel szemben a férfiak a sétáláson kívül még találkozásra, kikapcsolódásra és az ebédidejük eltöltésére használják. Elenyésző szavazatot kapott ez esetben a programokra és rendezvényekre való kilátogatás, valamint a téren való olvasás.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év felettiek
1.	3 fő	6 fő	11 fő	10 fő	4 fő	6 fő
2.	1 fő	1 fő	1 fő	2 fő	3 fő	5 fő
3.	1 fő	1 fő	1 fő	1 fő	3 fő	5 fő
4.	1 fő	4 fő	3 fő	5 fő	4 fő	6 fő
5.	3 fő	8 fő	2 fő	2 fő	2 fő	1 fő
6.	4 fő	7 fő	10 fő	10 fő	4 fő	7 fő
7.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő

A 18 év alattiak közül 4 fő találkozásra, 3-3 fő sétálásra, illetve a programokra való ellátogatásra használja a Szabadság teret.

Ezzel szemben a legtöbb 18-25 éves főként a programokra és rendezvényekre látogat el, találkozóponként használja a teret, illetve szívesen sétál itt.

A 26-35 évesek többsége sétálásra és találkozásra használja leginkább a teret, míg legkevésbé olvasásra és az ebédidő eltöltésére.

A 36-45 évesek közül 10-10 fő sétálásra és találkozásra használja a „Belváros új főutcáját”, míg legkevésbé programokon való részvételre.

A 60 év feletti korosztály képviselői leginkább találkozásra, sétálásra és kikapcsolódásra használja a területet. Programokra és rendezvényekre csupán egy válaszadó jár ki.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	1 fő	2 fő	4 fő	31 fő	2 fő
2.	0 fő	2 fő	1 fő	9 fő	1 fő
3.	0 fő	1 fő	3 fő	6 fő	2 fő
4.	2 fő	1 fő	4 fő	15 fő	1 fő
5.	3 fő	2 fő	5 fő	8 fő	0 fő
6.	1 fő	5 fő	8 fő	25 fő	3 fő
7.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő

A községi lakosok válaszai az alábbi módon oszlottak meg: 3 voks érkezett a különböző programok és rendezvények ellátogatására, 2 a kikapcsolódásra/relaxációra, 1-1 pedig a találkozásra és a sétálásra. Érdekeség, hogy az olvasásra és az ebédidő eltöltésére senki sem voksolt.

A városi lakosok közül 5-n jelölték meg a találkozást, 2-2 személy pedig az olvasást, a sétálást és a programokra való ellátogatást. 1-1 személy az ebédidő eltöltésére és kikapcsolódásra használja a „Belváros új főutcáját”.

A nagyvárosiak többsége – 8 fő – találkozásokra és – 5 fő – a programokra való ellátogatásra alkalmazza a teret, míg a legkevesebb voksot az olvasás kapta.

A budapestiek nagy része – 31 fő – sétálásra és találkozásra – 25 fő – használja a Szabadság teret, míg a legkevesebb szavazat az ebédidő eltöltésére érkezett.

A külföldiek esetében 3 voks érkezett a találkozásra, 2-2 az olvasásra, míg a programokra való kilátogatás lehetőségét senki sem választotta.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	3 fő	12 fő	3 fő	15 fő	7 fő
2.	0 fő	0 fő	0 fő	4 fő	9 fő
3.	2 fő	0 fő	1 fő	5 fő	4 fő
4.	7 fő	2 fő	7 fő	4 fő	3 fő
5.	0 fő	6 fő	5 fő	3 fő	4 fő
6.	15 fő	3 fő	6 fő	7 fő	11 fő
7.	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő	0 fő

Az általános iskolai végzettségűek legnagyobb része találkozásra használja a teret, bár kapott szavazatokat a kikapcsolódás lehetősége is. A legkevesbé olvasásra és programokra való ellátogatásra használják, hiszen ezeket a lehetőségeket egyetlen egy személy sem nevezte meg.

A középfokú szakképesítéssel rendelkezők leginkább sétálás céljából látogatnak ki a térre, bár fele ennyien a programokra és rendezvényekre is ellátogatnak. Senki sem használja a teret az adott korcsoportból olvasásra vagy az ebédidő eltöltésére.

A felsőfokú szakképzettségűek leginkább kikapcsolódásra, találkozásra és a programokon való részvételre használja a teret, míg olvasásra egyáltalán nem.

Az érettségizett válaszadók közül 15-en sétálásra, 7-en találkozásra, 5-en az ebédidő eltöltésére, 4-4 személy pedig olvasásra és kikapcsolódásra használja a területet.

A főiskolai/egyetemi végzettségűek közül 11 személy találkozásra, 9 olvasásra, 7 sétálásra alkalmazz a Szabadság teret. A legkevesbé kikapcsolódásra és programokon való részvételre veszi igénybe a területet.

A tizenötödik kérdéssel azt vizsgáltuk meg, milyen reakciót vált ki a válaszadókból a szökőkút belsejében való sétálás. Az alábbi lehetőségeket kínáltuk fel: 1 – az illető elmosolyodott, 2 – meglepődött, 3 – bosszantotta a vizes élmény, 4 – egyéb érzés kerítette hatalmába, 5 – még nem próbálta ki. A kapott eredményeket táblázat mutatja:

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	39 fő
2.	18 fő
3.	13 fő
4.	7 fő
5.	48 fő

Mint az a táblázatból kitűnik, a válaszadók csaknem fele (48 fő) még nem próbálta ki ezt a lehetőséget. Akik viszont éltek ezzel, az alábbi élményekről számoltak be: 39-en elmosolyodtak, 18-an meglepődtek, 13-an bosszúságot éreztek, hét személyt pedig valamilyen más érzés kerítette hatalmába.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	13 fő	26 fő
2.	12 fő	6 fő
3.	5 fő	8 fő
4.	6 fő	1 fő
5.	33 fő	15 fő

A legtöbb megkérdezett nőnemű válaszadó – 33 fő – még nem próbálta ki a szökőkút belsejében való sétálást. Aki viszont kipróbálta, leginkább elmosolyodott és meglepődött, kisebb részüket bosszantotta a vizes élmény, ill. egyéb érzés kerítette hatalmába.

Ezzel szemben a legtöbb férfi – 26 fő – elmosolyodott, 15-en pedig nem próbálták ki. 8 személy bosszankodott, amiért vizes lett és 6-an lepődtek meg.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év feletti
1.	4 fő	9 fő	12 fő	9 fő	3 fő	2 fő
2.	3 fő	6 fő	4 fő	3 fő	1 fő	1 fő
3.	1 fő	4 fő	3 fő	2 fő	1 fő	2 fő
4.	1 fő	2 fő	1 fő	1 fő	1 fő	1 fő
5.	2 fő	16 fő	15 fő	10 fő	2 fő	3 fő

A 18 év alattiak nagy része – 4 fő – elmosolyodott és – 4 fő – meglepődött. Csupán két személy nem próbálta még ki az adott korcsoportból.

A 18-25 évesek nagy része – 16 fő – még nem próbálta ki ezt a lehetőséget, 9-en elmosolyodtak, 6-an meglepődtek, 4-en azonban bosszankodtak.

A 26-35 évesek közül 15-en nem sétáltak még be a szökőkút belsejébe, 12-en meglepődtek. A többi lehetőséget viszonylag kevesen választották.

A 36-45 évesek közül 10-en nem próbálták még ki ezt a lehetőséget, 9-en meglepődtek, a többi válaszlehetőség azonban elhanyagolható.

A 46-60 évesek közül 3-an elmosolyodtak, 2-en pedig még nem próbálták ki.

A 60 év felettiak többsége már besétált a szökőkút belsejébe: ketten elmosolyodtak, ketten pedig bosszankodtak.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	2 fő	5 fő	8 fő	23 fő	1 fő
2.	3 fő	5 fő	6 fő	3 fő	1 fő
3.	1 fő	2 fő	4 fő	6 fő	0 fő
4.	0 fő	1 fő	2 fő	3 fő	1 fő
5.	2 fő	3 fő	1 fő	39 fő	3 fő

A községi lakosok többsége már besétált a szökőkút belsejébe: 3 személyt meglepetés ért, 2 fő elmosolyodott, egyet bosszantott a vizes élmény, ketten azonban nem éltek ezzel a lehetőséggel.

A városi lakosok közül 5-5 személy elmosolyodott, illetve meglepődött, három személy azonban nem próbálta ki.

A nagyvárosiak azok, akik a legnagyobb arányban kipróbálták a vizes élményt, hiszen csak egy személy nem élt ezzel a lehetőséggel, 8 fő elmosolyodott, 6 személy pedig meglepődött.

A budapestiek közül sokan nem sétáltak még be a szökőkút belsejébe: összesen 39 fő, míg 23-an elmosolyodtak.

A négy külföldi személy közül csupán egy próbálta ki ezt a lehetőséget: ő egyszerre elmosolyodott, meglepődött, illetve egyéb érzés is hatalmába kerítette.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	6 fő	10 fő	3 fő	8 fő	12 fő
2.	5 fő	4 fő	2 fő	6 fő	1 fő
3.	4 fő	2 fő	1 fő	1 fő	5 fő
4.	4 fő	0 fő	0 fő	1 fő	2 fő
5.	9 fő	4 fő	10 fő	11 fő	14 fő

Az általános iskolai végzettségűek közül viszonylag sokan, 9-en nem sétáltak még be a szökőkút belsejébe. 6-an viszont elmosolyodtak és 5-en meglepődtek.

A középfokú szakképzettégek döntő többsége – 10 fő – elmosolyodott, 4-en meglepődtek és ugyancsak 4-en nem próbálták még ki.

A felsőfokú szakképzettégek közül is sokan – 10 fő – nem próbálták még ki. 3 személy elmosolyodott, 2 pedig meglepődött.

Az érettségizett válaszadók közül ugyancsak többen – 11-en – nem sétáltak még be a szökőkút belsejébe. Akik viszont kipróbálták, nagyrészt elmosolyodtak – 8 fő – és meglepődtek – 6 fő –.

A főiskolai/egyetemi végzettségű egyének közül 14-en nem próbálták ki ezt a lehetőséget. A legtöbben viszont meglepődtek – 12 fő – és bosszankodtak – 5 fő –.

A tizenhatodik kérdés során azt vizsgáltuk, hogy a válaszadók kényelmesnek találják-e a padokat. Csupán két válaszlehetőséget kínáltunk fel, a két végletet: igen vagy nem.

Valamennyi válaszadó válasza

Válaszok	
1.	84 fő
2.	16 fő

Ebből kitűnik, hogy a legtöbben (84 fő) találja kényelmesnek az ergonomikus padokat – ami igencsak jó arány –, s csupán 16-an ítélték meg kényelmetlennek.

Válaszok nemek szerint

Válaszok	Nők	Férfiak
1.	39 fő	45 fő
2.	11 fő	5 fő

A táblázatból kitűnik, hogy bár a nők és a férfiak többsége egyaránt kényelmesnek találja a Szabadság téren található ergonomikus padokat, megoszlásuk közt eltérés van: 39 nő találja kényelmesnek, míg a férfiak közül 45-en.

Válaszok korcsoportok szerint

Válaszok	18 év alattiak	18-25 évesek	26-35 évesek	36-45 évesek	46-60 évesek	60 év feletti
1.	7 fő	23 fő	27 fő	19 fő	3 fő	5 fő
2.	0 fő	3 fő	4 fő	3 fő	2 fő	4 fő

A legnagyobb eltérés a 18 éven aluliak válaszaiból tűnik ki, hiszen mind a hét válaszadó kényelmesnek találja a padokat.

A 18-25 évesek közül 23-an vélik kényelmesnek, a 26-35 évesek közül 27-en, a 36-45 évesek esetében pedig 19-en.

A 46-60 és a 60 év felettiiek körében azonban már magasabb arányban fordul elő, hogy kényelmetlennek ítélik meg a különleges padokat.

Válaszok lakóhely szerint

Válaszok	Községi lakosok	Városi lakosok	Nagyvárosiak	Budapestiek	Külföldiek
1.	3 fő	7 fő	7 fő	63 fő	4 fő
2.	2 fő	1 fő	2 fő	11 fő	0 fő

A községi lakosok véleménye igencsak megosztott: 3-an kényelmesnek találják a padokat, 2-en viszont nem.

A városi, a nagyvárosi és a budapesti lakosok többsége azonban kényelmesnek ítéli meg azokat.

A külföldiek közül mindenki egyértelműen a komfortosságra szavaz.

Válaszok iskolai végzettség szerint

Válaszok	Ált. iskolai végzettségűek	Középfokú szakképz.	Felsőfokú szakképz.	Érettségizettek	Főiskolai/egyetemi végzettségűek
1.	15 fő	12 fő	15 fő	17 fő	25 fő
2.	3 fő	7 fő	2 fő	0 fő	4 fő

A végzettség szerinti elemzés során is megállapítható, hogy a legtöbben kényelmesnek találják az ergonomikus padokat. Ki kell azonban emelni az érettségizetteket, ahol valamennyi válaszadó ezen a véleményen van; illetve a középfokú szakképzettéket, ahol a legmagasabb azok aránya, akik szerint az említett padok nem komfortosak.

Az utolsó, tizenhetedik kérdés arra keresett választ, hogy a válaszadók szerint miben más a Szabadság tér a többihez képest. Válaszlehetőségeket nem adtunk meg, hiszen szerettük volna, ha a megkérdezetteket semmi sem befolyásolná. Ami az eredmények csoportosítása során meglepetést okozott, az az volt, hogy csak és kizárólag pozitívumokat soroltak fel (csakúgy, mint a tizedik kérdésben, ahol azt írták le, mi tetszik/nem tetszik nekik).

Az alábbi válaszlehetőségek hangoztak el a legtöbbször: 54 személy szerint sokkal több a zöld terület, mint más egyéb tereken; 36-an úgy vélik, hogy a tiszta és a nyugodt, biztonságos környezet ideális pihenésre; 22 fő szerint ez Budapest legmodernebb közterülete, mely bátran felveszi a versenyt a külföldi terekkel is; 9 személy szerint ez ideális környezet kisgyermekek időtöltésére is; 8 fő véleménye alapján pedig ez a tér abban tér el társaitól, hogy nem kelti zsúfoltság érzését.

Íme néhány példa:

„Intelligens, izléses, gyakorlati funkciók nélküli játékosságában”.

/18-25 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti férfi/

„Élhetőbb, kihasználhatóbb tér. Az embernek itt kedve van leülni egy picit, kipróbálni a dolgokat. Kicsit megint gyerekeknek érezheti magát”.

/18-25 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, városi nő/

„Fiatalos, modern úgy, hogy közben nem megy a környezet rovására”.

/36-45 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Kuszább, az biztos. Ez van, akinek jó, van, akinek nem”.

/18-25 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

„Sokkal barátságosabb, jobbak a játszóterek, tetszik a kávézó a közepén”.

/26-35 éves korcsoportba tartozó, érettségizett, budapesti nő/

„Nyugodtabb, mint egy ekkora tér általában”.

/18-25 éves korcsoportba tartozó, középfokú szakképzettségű, budapesti nő/

„Különös hangulatot ad a térnek az, hogy magas házak veszik körbe, s így olyan, mint egy sziget a dzsungelben”.

/18-25 éves korcsoportba tartozó, érettségizett, városi férfi/

„Ez a tér biztonságos, nem nyüzsgönek itt a hajléktalanok, és a sok zöld kifejezetten nyugtató tud lenni”.

/60 év feletti, érettségizett, budapesti férfi/

„Sokkal szebb és jobb, a környező épületek szebbek és jó állapotban vannak, a fák nagyok és szépek, a tér tiszta és kulturált”.

/46-60 éves korcsoportba tartozó, főiskolai/egyetemi végzettségű, budapesti nő/

Interjúk

Ásztai Bálint interjú

Ásztai Bálint a STO Kft. munkatársa, illetve a BME Urbanisztikai tanszékének meghívott tanára. Fő szakterülete a városépítészet, urban design, de emellett lakásátalakításokkal és belsőépítészettel is foglalkozik.

A mélyinterjúnk során megismerhettük Ásztai Bálint markáns véleményét a mai magyar városépítészetről, illetve fő célunknak megfelelően megtudhattuk, hogyan is készült az interaktív szökőkút és mi lett volna eredetileg a helyén. Az interjút hangrögzítő nélkül végeztük, így egy összefoglalás olvasható a beszélgetésről.

Az **eredeti tervek** szerint nem készült volna semmi látványos dolog a Szabadság térre, csak egy szokványos kis szökőkút vagy csobogó, amivel városszerte találkozhatnak az emberek. De miután felkérték Á. B-t, hogy tervezzen valamit oda, úgy gondolta, nem kell tovább szaporítani a városban található hagyományos szökőkutak tömkelegét, és több merész gondolattal is elő állt, melyekből az Interaktív szökőkút került megvalósításra. A tervei között szerepelt még egy olyan labirintusszerű vízmező, amelyet ha messziről nézünk, azt a hatást kelti, mintha a vízen járnánk. Ez egyrészt nagyobb költséggel járt volna, másrészt a hely is túl kicsi volt a megvalósításához.

Á. B. úgy gondolja, hogy merész lépés volt a fővárostól, hogy igent mondott a tervekre, hiszen ritkán engedik a városképből kiemelkedő építmények létrehozását. Szerinte az, hogy engedélyt kaptak a kivitelezésre, annak is köszönhető, hogy ez még 2007-ben, a válság előtt történt.

Á. B. mielőtt nekiállt volna a terv elkészítésének, rengeteg **analógiát** gyűjtött főként más országokból, például: Ausztria, Hollandia, Franciaország, Brazília, USA. Erre azért is volt szükség, mert Magyarországon nincs, aki szökőkutat tervezne, kész ötletekkel, tervekkel dolgoznak.

Alapötlete az volt, hogy ne csak egy objektet hozzon létre, hanem legyen használhatósága is. Azt vette észre, hogy a legtöbb szökőkút az évek múltával csak egy üres, elalgásodott medencévé válik, ezért szerette volna kizárni azt, hogy hagyományosan véve egy medence legyen a szökőkút, és ezáltal a többi sorsára jusson. Ezért is lett sík a szökőkút alapja, bár picit meg van emelve a tér síkjához képest, hogy legyen lejtése.

Télen, amikor használaton kívül lesz a kút, így nem egy üresen hagyott medencével találkozhatunk, hogy mi lesz ott pontosan még nem tudni, de a hideg évszak beköszöntével sem hagynak minket látnivaló nélkül. Több ötlet is szóba került már, ilyen az amorf utcabútorok, különleges objekték és a fényjáték gondolata.

Elsődleges **célja** az volt, hogy a bankár negyed hangulatot megváltoztassa, illetve szeretett volna valami olyat a térre, ami valóban a szabadságot szimbolizálja az emberek számára. Véleménye szerint szét van esve a tér, és addig nem is lesz egyben, amíg a szovjet emlékmű ott marad (Szerinte nem sok esély van rá, hogy valamikor is lebontják vagy elviszik a szoborparkba. Ennek főként politikai okai vannak.) Ez a helyzet a követségekkel is. (A követségeket ő kitenné a város peremére.) Az elbarikádózások nem a szabadság gondolatát ébresztik az emberekben.

További célkitűzésként azt kívánta elérni, hogy a város visszanyerje a teret, és ne csak a negyedben élők használják. Véleményünk szerint ezt sikerült is elérniük a interaktív szökőkúttal, hiszen óriási népszerűségnek örvend, nehéz olyan pillanatot találni, amikor valaki nem használja a kutat.

Technikai adatok, érdekességek:

- Várostervező berendezést kellett létrehozniuk a „vandálok” ellen. Ezért lettek vastagabbak a térkövek, hogy ne tudják eltörni, vagy legalábbis nehezebb dolguk legyen. Sajnos a fűvókák betömése így is gondot okoz.
- 20 kg a súlyhatár, aminél képesek vagyunk szabályozni a víz mozgását.
- Akár 3,5 m magas is lehet a vízoszlopok nagysága, ez függ a szél erősségétől, amit a beépített szélérzékelő szabályoz.

Arra a kérdésünkre, hogy mennyire tartja fontosnak azt, hogy az építészmérnökök egy terv elkészítése előtt **környezetpszichológusokkal** egyeztessenek, azt válaszolta, hogy

nagyon elenyésző az ilyesfajta előzetes megbeszélés. Szerinte inkább pszichológusok hangoztatják, hogy szükség van rájuk a tértervezésnél. Inkább szociológusok segítségét veszik igénybe.

Rengeteget beszélgettünk Á. B-tal arról, hogy miért néz ki ma Budapest úgy, ahogy (rég, kevés a modern, nem mernek vállalkozni), és a beszélgetésünkből a következő **konklúziót** szűrtük le. Generációváltásra van szükség, addig, amíg a fő döntéseket az előző rendszerben nevelkedett építészek hozzák meg, nem lesznek változások, nem mernek változtatni. A mai fiatal építészek már haladóbb szellemiséget képviselnek. Olyan építészeti irányok, ágensek vannak (mint pl. az urban design), amelyeknek nevének még magyar megfelelőjük sincs.

Példák:

Sokszor teljesen logikátlanul döntenek. Pl. volt egy belvárosi **négyemeletes lakóház**, amire egy újabb szintet akartak felhúzni. De akkor már kötelező liftet beleépíteni. A lift elhelyezéséről szólt a vita. Az épület viszonylag lepusztult állapotban volt, Á. B.-ék a belső udvarba tették volna a liftet, mert máshová nem lehetett, de ellenállásba ütköztek. Elvetették az ötletet, arra hivatkozva, hogy a belső homlokzat régi értékeket képvisel és nagyon szép. De a valóságban rohamosan pusztul. Helyette azt akarta a kivitelező, hogy megveszi a négy egymás alatti lakást, és oda épít be liftet. Logikátlan, mert a lakóknak nincs pénzük, ez pedig olyan hatalmas beruházást jelentene, ami meg sem térül, mert pusztul az épület. Nem ésszerűen döntenek sok esetben, hanem saját akaratuk, saját (rendszerváltás előtti) szakmai szocializációjuk alapján.

Csepel vigalmi negyed - Csepelen pályázatot írtak ki egy lerobbant gyárterület beépítésére, felhasználására. Á. B.-ék ötlete volt a vigalmi negyed, Amszterdamhoz hasonlóan, hiszen Magyarországon nincs ilyen. A raktár nem volt központi helyen, ezért akár kivitelezhető is lett volna, és kereslet is biztosan lett volna rá. De nem nyerhetett egy ilyen pályázat a konfliktus- és kockázatkerülés miatt. A magyar építészek és a várostervezés nem mer kockáztatni, nem mer újat létrehozni. Ezért vannak klónozott utcák, amelyek szinte teljesen egyformák amiatt, hogy nincs egy meghatározó épület, ami kiugrik, kitűnik a többi közül. Ezért viszonylag jellegtelen kinézetű Budapest, és az is marad, amíg a döntéshozók ragaszkodnak a hagyományokhoz.

Cselovszki Zoltán és Kalászi Hajnalka interjú

V. kerületi Főépítészeti iroda

Cselovszki Zoltán - főépítész és Kalászi Hajnalka - Településfejlesztési Csoport, csoportvezetővel készített interjú.

Az interjú során diktafont használtunk segédeszközként, így a kérdések és válaszok valóságghú lenyomata olvasható.

"Nagyon sok helyen van rendezvény, az a tapasztalat, hogy egyre több rendezvényt visznek ki az utcára. Az, hogy az utcán mi visszhangzik, a burkolt felületek miatt milyen az akusztika. Mondjuk, ha a Szent István téren van egy hangrendezvény – tehát valamilyen ének, vagy valamilyen zenei rendezvény, hogy annak milyen a hangtávolsága, tehát, hogy meddig jut el, vagy egy füves zöld területen más szokott lenni. Viszont van a Szabadság téren a Belvárosi Fesztivál, azóta rájöttünk, hogy ott is attól függően, hogy hol van a színpad, eléggé fontos az is, hogy azt hova rakjuk és meddig jut el, mert nálunk a Szabadság téren nagyon sok az intézmény, viszont az Arany János utcában élők is hallják, hogy mi van a Szabadság téren. De itt most mondhatnám a Kossuth teret vagy egyéb tereket is. Tehát nagyon sok helyre van úgy telepítve valami esemény vagy rendezvény, mint a Gödör klub az Erzsébet téren, ami ugyan lehet, hogy a téren van, de egyébként jó messzire elhallatszik. Most ez lehet, hogy csak az emberek morajlása és nem egy olyan esemény, amiben kifejezetten hangosítás van, de ahol hangosítás van

A szökőkútnak a zaja úgymond, az is olyan, ami elég jól elhallatszik, akár az Arany János utcába is. – K. H.

1. Melyek azok a fő rendezvények, amelyeknek a Szabadság tér helyszínéül szolgál?

Belvárosi fesztivál: az egy kicsit ilyen „szigetezős”. Rengetegen vannak, rengeteg árusító hely van, mobil wc. Tehát gyakorlatilag az egy olyan hétvége, ami után a zöld területeket rehabilitálni kell.

Óriás kivetítőn foci VB nézése volt legutoljára. A kivetítő program szokás lesz, ez bármilyen nemzetközi esemény lehet (világbajnokság, Forma 1, olimpia). Tehát amit abból a kis hűtéből kitelepülve lehet nézni, ami a tér közepén van. Ez is egyfajta rendezvény. Ehhez a teherbírásának határán van a tér, nem biztos, hogy ezt kibírja.

Vannak civil rendezvények, amit nem az önkormányzat csinál, csak odaadja a helyet. Ez kiszámíthatatlan, de nagyon sokféle ilyen van, mondjuk a TV búcsúztató, szabadtéri fotókiállítás, az Európa Egyesületnek az évi piknikje, HírTv csinált családi hétvégét. – Cs. Z.

Az a baj, vagyis nem baj, hogy a Szabadság teret ahány ember, annyi módon értelmezi. Sokan azt látják benne, hogy egy füves terület, ami nagyon jó, mert ki lehet feküdni, el tud vonulni egy nyugiba, ugye a hűtte ott közepén ki is helyez nagyon sokszor nyugágyakat. Ez az a funkció, ami jól megfér a helyi lakossággal. – K. H.

Ez a rekreáció gyakorlatilag. Ezért van a tér. – Cs. Z.

A zöld tér miatt van egy olyan funkciója is, hogy nagyon sok kutyasétáltató jön ide. Nagyon sokan úgy gondolják, hogy ha ez egy nagy zöld terület, akkor miért ne hozhatnám ide a kutyámat is, nincsen kijelölt kutyafuttatónk és direkt nincsen, mert az a funkció, hogy én kifekszem a téren, nehezen egyeztethető össze azzal, hogy a kutyus is oda végzi a dolgát, ahova én lefeküdnék a fűbe. Ez egy örök vitánk valószínűleg a kutyasétáltatókkal.

Van ott két játszótér is, nagyon sok óvoda és szülő hordja ide a gyereket. Itt nincs olyan nagy autóforgalom, ha kiszalad a gyerek sincs olyan nagy veszélyben, mintha bármelyik másik játszótér területéről szaladna ki.

Kedvelik a rendezvényhelyszín-kiválasztók is ezt a teret, pont azért, mert hogy ez olyan elszeparált. Viszont ide autóval érkezni, ha nem a mélygarázsban parkol le az ember,

akkor szinte lehetetlen. Ez egy ilyen gyalogosan megközelíthető helyszín és nem feltétlenül arra van kitalálva, hogy ilyen megrendezvények legyenek itt, mint amilyen volt mondjuk ez a foci vb, ami konkrétan úgy nézett ki, mintha a teljes sziget fesztivál betömörült volna a térre és az összes fát és gyepet...- K.H.

2. Milyen jellegű rendezvények szervezését, engedélyezését preferálják - könnyűzene, kiállítás, komolyzene, színház vagy inkább csak a poposabb, populáris formát támogatják?

Sokan azt látják ebben a térben, hogy milyen politika van. Itt van az amerikai nagykövetség, itt van a szovjet emlékmű, és nagyon sokan azért jönnek ide és azért kérnek közterület-foglalási engedélyt, mert ők ki szeretnék fejezni az ő véleményüket valamiről. Például a szovjet emlékműről, hogy az miért van itt vagy miért nem szedjük el innen, és ilyenfajta rendezvények is szoktak is lenni, szerencsére nem olyan nagy számban és nem olyan nagy mértékben, ami meghatározná a térnek a funkcióját vagy szerepét vagy állapotát. Viszont nagyon sokszor azért van kordon, azért van rendőr, nagyon sokszor azért van valami, mert ez, ha ez jelen van a téren, akkor más rendezvény nagyon nem tud helyet kapni a téren, mert nem akar senki konfliktust a saját rendezvénye és egy bármilyen politikai megszólalás között. – K. H.

A város az egy szimbólumrendszer. Itt van a Parlament, itt van a szovjet emlékmű, itt van az Amerikai nagykövetség – ez egy tengely. Igaz, hogy itt van a tér, de – tehát a magyar államiság, az amerikai hatalom és az orosz vagy szovjet hatalom, ez a tengely ez soha nem fog innen eltűnni, sajnos. Tehát nem lehet ilyen egyszerűen felvetni azt, hogy ez miért nem tűnik el innen? Mert mondjuk az egyik politikai hatalom szeretné, a másik meg nem szeretné. Nem véletlenül van itt az amerikai nagykövetség, nem véletlen, hogy itt van ez a – tehát, hogy mondjam, a nagyok vigyázó szemüket ránk vetik, ez az egyik dolog.

Minden évben megkoszorúzzák ezt az emlékművet a baloldaliak, nyilván ezzel izgatva a jobboldaliakat, akkor minden évben itt a füves részen, mondjuk a jobbik vagy a gárda tart egy toborzó eseményt, ahol a létszámát akarja növelni, eleve ugye itt van ez a templom, ahol a jobbikosok rendszeresen összegyűlnek. Tehát alapvetően ez a tér egy **politikai szimbólumrendszer** és nem véletlen, hogy mi ide egy integráló szimbólumot

akartunk tenni, és nem egy megosztót, tehát ki akartunk lépni ebből a szélsőségek harca című térből, és egy elvontabb, szabadabb dolgot odatenni. A másik ami fontos, hogy ez egy olyan tér, ami olyan, mint egy szabadtéri bazilika, és most már ugye egymás után az összes épület homlokzata este ki lesz világítva. Ez tényleg egy térré összeáll, és hogy ha ez a székház megújul, akkor itt új viszonya lesz a térrel. Tehát alapvetően hogy mire használható egy tér, az ebből a szimbólumrendszerből és ebből a struktúrából vagy bázisszerepből következik. Az, hogy ide került a Belvárosi fesztivál, amit az önkormányzat rendez, ez azért fontos, mert ez egy civil rendezvény, nem akar se erre, se arra politizálni.

Mi mindenfélét preferálunk, pontosan azért, hogy ne legyen valami túlzottan kihangsúlyozva. Tehát például a Belvárosi fesztivál is a kiskoncerttől a nagyig, a Tankcsapdától a Quimby-ig. Mindenféle ízlést próbál kielégíteni, a silence disco is este, tehát a megosztó szerepét, ami ebből a struktúrából keletkezik, ezt próbáljuk oldani, ez az alapüzenete az egésznek, amit akarunk itt csinálni.

A másik, *amit szintén említettél*, a túlhasználatot nem szabad támogatni, nem csak a zaj miatt, a fű nem tud könnyen regenerálódni, minimum egy hónap kell neki, hogy rendbe jöjjön. Nah most, ha egy hónapig be van kerítve nyáron a terület, akkor csak azt nem tudja, amiért van. – Cs. Z.

A tér történetének gondolom utána olvastál. – K. H.

Nah, most ezt akarom egy kicsit hangsúlyozni. A Neugebaude helyén épült ez az egész terület. Itt van a Vértanúk tere, itt van a Batthyányi örökmécses, itt a Nemzeti Banknál lesz egy szobor. Tehát mondjuk úgy, hogy a városi struktúrában négy ilyen hangsúllyal kijelöljük azt, hogy itt mi volt előtte. – Cs. Z.

A Batthyány örökmécsesnek erősen volt köze ehhez a Neugebaude házhoz. Nekem az a furcsa, hogy a március 15-ei ünnepek közül semmi nincs a szabadság téren. – K. H.
Azért, mert utána szerintem áttematizálták erre a Trianon emléktérre. Tehát a négy allegória és az egyebek. Nem? Nem biztos. – Cs. Z.

Nem tudom. Nekem inkább tartozna ide, mint más helyekre. – K. H.

Szerintem is egyébként. – Cs. Z.

A Nemzeti Múzeumot és a Március 15. teret értem. A március 15. teret csak a név miatt értem, de igen így furcsa. – K. H.

Nah most ez is egy ilyen, hogy ez egy folyamat. Lehet, hogy most ezzel az ötlettel jobban megtaláljuk a térnek a kultuszát. Tehát azt a szokást, vagy tematikai rendszert, amiben a rendezvényeket el tudjuk képzelni. És lehet, hogy váltani kellene és ide tenni a március 15-ei ünnepségeket. Ez teljesen igaz, ugyanis valahol a látvány keresztsétány itt van, ahol volt az országzászló és a négy ponton itt voltak a négy allegória és akkor középen... Tehát ez egy Trianon emlékhely volt. Azt gondoljuk, hogy miközben rendszeresen van ilyen szándék, hogy építsük vissza ide az országzászlót, tüntessük el ezt innen, ide tegyünk egy másik emlékművet, nem akarjuk, hogy ez egy nagyon direkt történelmi emlékhellyé váljon, mert az mindig megoszt. Az egyiknek bántó, a másiknak meg ... - Cs. Z.

Az, hogy milyen rendezvények engedélyezését preferáljuk, ilyen nagyjából nincsen. Bárki, aki bead közterület-hasznosítási kérelmet, az egy elbírálási sorrenden vesz részt. Nyilván attól függően, hogy milyen a rendezvény, miket kell biztosítani. Tehát, hogy ha nagyon nagy lélekszámot szeretne ide hozni, akkor milyen menekülő utakat tud biztosítani, hogy ha ki kell üríteni a teret vagy egyebek. Tehát mindenkinek a saját rendezvénye oldaláról előírások vannak, hogy minek kell megfeleljen, ha azoknak megfelel, akkor általában megkapja a közterület-hasznosítási engedélyt. Hogyha ez egy politika irányultságú rendezvény, akkor nem mi vagyunk, akik ezekről döntenek, hanem a rendőrség és egyebek (gyülekezésszóló törvény – Cs. Z.) 2006 óta van ez a változás. Tehát ilyen módon mi nem preferálunk, hogy az engedély kiadásának vannak a feltételei – K. H.

De azért vannak, ha valaki autóreklámozni akar ide és 5 Porsché odaállít, az nyilván nem kap engedélyt - pl. – Cs. Z.

Mert itt jönnek be azok, hogy a burkolt felületekre vagy a zöldterületre előírás, hogy rajzolja le a helyszínt, hogy hol, mit szeretne, minek felel meg, milyen előírásnak nem. Az előírások viszont szigorodnak, mert mindig amikor van egy rendezvény, amiből tapasztalunk valamit olyat, amire addig nem gondoltunk, de a rendezvény bemutatva, hogy kellett volna rá gondolni, akkor mindig történik valami szigorítás. Most a szigorítást leghamarabb abban fogjuk előírni, hogy a zöldterületre való bárminek a kihelyezése, mennyi ideig tart és utána milyen zöldterületi díjat kell fizetnie pluszba,

azért, hogy regeneráljuk a fát, a fűvet, egyebeket. Tehát az, aki kirak 3 Toi-Toi WC-t 600-700-800 fő minimális óránkénti toporgásával, biztos, hogy nem elegendő, biztos, hogy a fához is oda fognak menni, meg a bokorba beguggolni, meg egyebek. Ez képtelenség.

Most az segítség, hogy télen az MTV székháza úgy fog megújulni és úgy fog megnyitni, hogy vendéglátó egységek is lesznek az oldalában. Várhatóan, hogy ha idejön a szülő a gyerekekkel, akkor most már nem csak az az egy alternatíva van, hogy lemegyek a gyerekekkel a hűtőnek a mínusz egy szintjére, és abban a két női mosdóban próbálom megoldani mind a gyerekek és mind a többi óvodásnak a wc-zési igényét. Hanem valószínűleg más helyszínek is nyílnak úgy, hogy ide is be lehet ülni, ide is lehet jönni kezét mosni, elvinni a gyereket mosdóba. – K. H.

Nagyon szép lenne, hogy komolyzene, színház. Nekem az a bajom, hogy én sokkal több mindenre használnám a teret, de nincsenek ötletek. Itt van egy sáv, ami végig burkolt terület, és akkor lehetne azt mondani, hogy akkor nem a zöldre, hanem ide, és akkor oké. De nem jönnek ötletek. Most múltkor jött be valaki, hogy szabadtéri színházat csinálhat-e? De ez most kezd ébredezni, hogy a közterületeken mit lehet csinálni. – Cs. Z.

A szökőkút még nincs kész egyrészt, másrészt akármilyen terhelést nem bír el. Amióta nem csobog a szökőkút, két olyan szerencsés sofőr is volt, aki úgy gondolta, áthajt rajta, mert az jó poén. Nagyon sokan nincsenek arra felkészülve, hogy attól, hogy az ott nem csobog, attól ott van valami olyan technika, amire figyelni kellene. Jobban el lesz kerítve, jobban észrevehetővé válik majd az embereknek, de egyébként valóban a burkolt felületekre éppen elég hely lenne, hogy rendezvényeket telepítsenek. - K. H.

3. Készítettek előzetes közvélemény-kutatást arról, hogy hogyan nézzen ki a "Belváros új főutcája"?

Készítettünk, de nem arra, hogy hogyan nézzen ki, hanem hogy legyen-e. Tehát amikor indult 2006-ban az önkormányzat, a szóhajóhető kerületi fejlesztési projekteket megkérdeztük az emberektől, és ennek nagyon-nagyon magas támogatottsága volt. – Cs. Z.

Általában minden évben csináltunk valamilyen közvélemény-kutatást. 2007 májusában csináltuk meg magát a projektleírást, aztán egy évre lettek tervek. Még 2007-ben leforgattuk az utcát az akkori arcába, és abba beanimáltak fiatalok látványtervet, ugye akkor még nem volt terv, ezért különbözött attól, ami most van és látható. Viszont azt az animációt több helyen levetítettük, és az tetszett az embereknek. Aztán nyilván egy közbeszerzési eljárás tervezőre, közbeszerzési kivitelezési terv miatt, és a kivitelezés megint egy másik. Tehát mire eljutottunk oda, hogy megvalósítás, nyilván az animációs filmtől különbözött, viszont egy lakosságnak, ha nem animációt mutatok be, akkor csak beszélni tudok róla, beszéd viszont nem mindig azt az asszociációt kelti a lakóban, mint amit mutatok. Amit nekik mutatok, ahhoz viszont foggal-körömmel ragaszkodik. De hát ő ott kettő fát látott és akkor most miért csak egy van és hasonló. És én azt nem tudom olyan szinten megmagyarázni, hogy de ezt vizuálisan képzeltük el, de amikor ott vagyunk a paraméterek meghatározásánál, meglátjuk a közműterképet és kiderül, hogy oda nem tudunk még egy fát rakni pluszban. Ilyen különbségek persze voltak. De animációt azt mutattunk nekik, és ilyen módon a tetszésüket láttuk. Nyilván nem tudom megkülönböztetni úgy a lakót, hogy csak azt kérdezem meg, aki a főutca mentén lakik, vagy azt is aki a terület más részén lakik, így nem tudom megkülönböztetni a lakót, általában volt ilyen. Természetesen anonim volt a megkérdezés. Volt, amikor 7-8 területre mentünk ki így területen belül, sátorokkal és aki ott volt az utcán és látott minket, az odajöhetett hozzánk. – K. H.

4. Önök szerint elnyerte az emberek tetszését?

Gondolom a Főutca. Hát vegyes a megítélése. Azért ez egy kicsi terület, olyan túl nagy vizsgálat nem kell, akinek véleménye van az mondja. Bejön hozzánk, elmondja a nemtetszését. Funkcionálisan betölti a szerepét, a designnal nem sikerült olyan jól. – Cs. Z.

Közbeszerzésbe nem tudunk egy ilyen dolgot meghatározni, hogy akkor stíluson belül ilyen tetszene nekünk, mert akkor már megcsaltad a közbeszerzést, az már valamiért csorbul. Tehát akkor ott egy olyan nyitottan kell fogalmazni, amibe viszont mindenki bejön, és akkor utána nem tudsz olyat mondani, hogy nekem nem tetszik, valaki más meg mást rajzoljon. – K. H.

Itt egyébként az is felmerült, hogy a jegyző egyébként nem engedi, nem tudom miért, hogy jó időben lennének esküvők is a szökőkútnál.

A külső és a belső sorban is vannak érzékelők, ezeknek a beállítása nagyon finom. Pont azért, hogy a gyerekeket is érzékelje. (20kg) Két férfi tömegénél nagyobb súly már kezd veszélyes lenni, jó de most már össze vagyok nyomva, mint érzékelő, főleg ha még ugrálnak is rajta, nem hogy ha még egy autó is rámegy. Itt azt jelenti, hogy ha egy kőre olyan súly ráérkezik, ami nagyobb, mint amit ő elbírna, akkor először csak az érzékelő roppan, aztán utána elszakadnak azok az érzékelőszálak, ami a többi érzékelővel össze van kötve. Tehát lehet, hogy a kő alatt három másik érzékelő is elmegy. Addig, amíg ezeket a szálakat megtalálják, kijavítják, kicserélik, újrahúzzák és a kőlapokat is kicserélik, ez önmagában egy-egy ráhajtásnál 10-15 millió forint. – K. H.

Személyautóval simán, csak a pénzszállítót meg a trailert, ami a darut letalpalta, nem bírja el. – Cs.Z.

A szökőkút alatt van egy nagy informatikai terem, mert mindent elektronikusan oldunk meg. Ezek nagyon finom mechanikák, elektronikus chipek, ami így felülről nem látszik. Az, hogy érzékel és lemegy a víz. A fénytechnikához egyébként minden elő van készítve. Sokkal több minden van a felszín alatt, és van egy hatalmas vízmedencénk.

A második ütemnek az a dolga, hogy ezt az idényjellet megszüntesse. Tehát amikor nincs víz, akkor van fény, ülőbútorok – ülőplasztika, ami még a vízteremnek a közepére fog kerülni. Meg körülötte is le lehessen ülni. Ez utólag jött és jogos, hogy mondjuk egy nagymama inkább csak nézné, hogy vizes lesz a gyerek, és nem szívesen menne bele, viszont a padok elkerültek, amikor folytak a munkálatok. Ilyen fejlesztések lesznek. – Cs. Z.

A főutcával kapcsoltban most a Ferenciek tere a második ütemnek a része. Ott megpróbáljuk ugyanezt az arculatot véghezvinni. Ha már elkezdődött, akkor legyen egységes.

5. Tervezik a Szabadság téren fellelhető szovjet emlékmű áthelyezést, lebontását?

2006-ban volt az MTV székháznál az ostromnak nevezett társadalmi akció. Akkortájt nagyon sok támadás érte a szovjet emlékművet is, akkortájt volt a témában utoljára, különböző nemzetbiztonsági és nemzetvédelmi szerveknél. Ez a szovjet emlékmű ezen az egy helyszínen van meg, a többi szovjet emlékmű nagyjából el lett pakolva, fel lett számolva vagy át lett vité temetőbe, de így, közterületen, ezt az egyet hagyták meg. Ez az egy azért maradt meg, azért cserébe, hogy az összes magyar emlékmű a volt szovjet emléktérületen ott maradhasson, ahol van, ahol volt. A nagypapák és dédpapák, ahol meghaltak és ahol emlékmű lett emelve, azokat nem bántják és nem számolják fel addig, amíg ez ott van. Addig mindenki leróhatja tiszteletét. Ez ilyen nemzetközi egyezmény, nagyon sok volt szovjet tagállammal, és ezt kimozdítani, egyik külügyminiszter sem fogja magára vállalni, lehet, hogy a mostani igen, de ez akkor egy bátor tett lesz. (Nem hiszem. – Cs. Z.) Igazából nagyon sokan anno harcokat vívtak kint, az azok leszármazottainak lesz ez egy nagy sérelme, ha az innen eltűntetődik. Nyilván a békésen együttélést, azt meg sokan piszkálják, azt hogy melyik oldal milyen irányból, az meg egy másik dolog. De ezt itt úgy gondolom, hogy nagyon sokáig nem fogja senki sem innen elmozdítani. – K. H.

Itt egyébként felmerült az a probléma (minisztériumi tárgyaláson), hogy ez egy tabuként van kezelve. Nincsen elmagyarázva a szimbólumrendszer, a nemzetközi egyezmény, nem ismerik az emberek azt, hogy amikor a tér alatt van ugye egy mélygarázs, és amikor azt építették, akkor ezt lebontották, megvizsgálták, hogy vannak-e katonai sírok, kegyeleti okok vannak-e, rendbe hozták az emlékművet és utána visszaépítették. Én azt gondolom, hogy az a baj, hogy ez egy tabu, kordon veszi körbe, két rendőr vigyáz rá állandóan, és ez egyrészt nem engedi, hogy behumanizálódjon a térbe. Tehát nem lesz az, hogy nincs itt kordon, és én egy napsütötte délutánon kiülök és könyvet olvasok a szélén. – Cs. Z.

Igen, pontosan ezt akartam mondani, hogy amikor én kint voltam, akkor eléggé látszik, az a megosztás, hogy amíg a szökőkútnál és a tér közepén nyüzszi van, addig a Szovjet emlékmű környékén kihalt a tér, üresség van. – Záborszki Helga

Így van. Ez egyébként kihat a térségre is, a burkolt felületre is. Attól, hogy ez tabu és itt rendőrök járkálnak, ez körülötte is lefagyasztja a hangulatot. Én egyszerűen elbontanám a kordont, eltüntetném a rendőröket, akkor ugye azok, akik politikai provokációban élik ki magukat, azok egyszerűen nem érdeklődnek, mert innentől nem cselekednek, nem cselekmény (büntethető börtönnel már a grafiti – k. h.), de nem kihívás, hogy két rendőrt átvernek, beugranak és megcsinálják, hű de ügyes vagy. Tehát én azt mondanám, hogy kicsit oldani kellene adni helyszínt és odaülni, beengedni, had nőjön be a tér, és had lehessen ott nyugágyakban heverészni mellette, részévé kellene, hogy váljon a térnek. Nem fog onnan eltűnni, és megszűnne ez a... Akár az oroszok is csinálhatnának itt valamit néha. Nem tudom. Tehát valahogyan ezt a konszenzusus, kulturális, civil működést kellene preferálni.

Ami szerintem fontos lehet, de nem kérdezte meg. – Cs. Z.

Hogy, ha egy térről beszélünk, egy városi térről, akkor is ha van benne park, akkor is, ha teljesen burkolt, annak van egy fő funkciója. Még több is, mint funkció, tehát többféle típus van.

Vannak a templomterek, vannak a piacterek..., sokféle típus van. És ahogy ezt Európában látjuk, mindegyiket valami tematizálja. Az egyiken egy szökőkút van, a másikon minden szombaton egy könyvvásár van, a harmadik egy templomtér, ahol rendszeresen körmenet van. Ez a fajta térhasználat, ami hagyományosan kapcsolódik egy térhez, Budapesten eltörlődött, mert telerakták közlekedéssel, parkolással. – Cs. Z.
Nyilván ez egy szándék volt régen, hogy ne legyen gyülekezésre alkalmas terület. – K. H. (pl. Nyugati tér)

Tulajdonképpen most kezdünk visszatalálni ebbe. Tehát azzal, hogy kiszedjük bizonyos helyekről a közlekedést és a parkolást, és próbáljuk visszaadni a közéletnek, ezzel kezd létrejönni az a közélet, ami eltűnt a terekről, de ez nem olyan egyszerű.

Tehát azok a kérdések, amiket feltett, lehet, hogy 20 év múlva azok már egy természetesebb térhasználatban fognak születni. Tehát, pl.: a Bazilika előtti téren mindig lesz valami és az akkori ember fogja tudni, hogy oda az való, a templomtérré. A Szabadság térre meg egy másik valami. Azt gondolom, hogy egy állandó közéleti funkció kell, hogy kapcsolódjon egy térhez, ami lehet, hogy csak időszakos, de

hagyományosan legyen ismétlődő. Például a St. Mark térről pontosan tudja mindenki, hogy megtelik teraszokkal, székekkel és asztalokkal, és ott egyszerűen a kiülős világ van, a turizmus van. Londonban a Coven Garden-en a mutatóvanyosok vannak. Sok ilyen példát lehet mondani. A Vörös téren a felvonulások vannak. Úgyhogy mi ennek az elején vagyunk még csak. – Cs. Z.

A Ferenciek terén még egyelőre mi a legfontosabbnak azt tartjuk, hogy mindenki át tudjon jutni az egyik oldalról a másikra. Jelenleg a babakocsisok és az idősek nem nagyon tudnak. Vagy az egyik oldalon van, vagy a másikon. De csak egy aluljárót megmászva, a lépcsőkön keresztül tud átjutni a másik oldalra, ez pont azt jelenti, hogy ő keresi azt a BKV járatot, ami átviszi úgy a túlpartra, hogy mozgólépcsővel fel is hozza a felszínre. Úgyhogy mi ott a felszínen zebrákat szeretnénk és a metrókapcsolattól egy liftet a felszínre. Ez az a két dolog, amiből mi nem engedünk. Aztán hogy kinek, milyen új ötletei voltak, Fővárosnak, BKV-nak, egyebeknek, mindenkit meghallgattunk, mindenkinek egészségére, beleépítjük, de mi ebből a két szempontból nem engedünk. – K. H.

A szökőkút használatát inadekvátnak tartják?

Átszaladni tök jó, biciklizni nem nagyon kellene rajta, főleg nem motorkerékpárral. Az, hogy a kerékpárommal átmegyek rajta, az megint egy másik dolog, de az, ahogyan egy motorkerékpárral rajta farolnak, inkább az. Ez az, ami elcsúsztatja az érzékelőket. Ami nem okoz kárt, az mindegy, hogy milyen használat. Ha valaki ráfekszik, akkor egészségére. – K. H.

Például én csináltam egyszer egy fotósorozatot bmx-es kerékpárosokról. Ott voltak 6-8-an egy csoportban, és elkezdtek azzal játszani, hogy elindul, nem indul el. Mindenképpen, aki játszik vele, az adekvát. Azt csinálnak, amit akarnak, csak kárt ne tegyenek benne.

Mindig van egy oldal, aki szid valamit és mindig van egy oldal, aki örül valaminek. Itt arra érkezett szidás, hogy belepisil a kisgyerek, beleiszik a kisgyerek. De bármelyik köztéri kutat, ha nézem, direkt kitábláztuk, hogy nem ivóvíz. Itt nem tudjuk hova kitáblázni, tehát most minden egyes köre rakjuk ki, hogy nem ivóvíz? Feltételezem,

hogy látja a kedves szülő, hogy a gyerek ott mosdik egy szál semmiben, kicsi gyereknél nem várhatom el azt, hogy nem ereszti el magát. Igen előfordul, de feltételezem, hogy szól az anyuka, hogy ne igyon bele. Az, hogy valaki úgy érzi, hogy idehozza a tusfürdőjét és itt fürdik meg, megint nem tehetek semmit, mert nem állok ott."